

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**CADDE VE SOKAK ADLANDIRMALARININ (KENTSEL TOPONİMİ)
KENTSEL KİMLİK VE TOPLUMSAL BELLEK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ; AYVALIK ve CUNDA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selime ARAZ

Şehir ve Bölge Planlaması Anabilim Dalı

Şehir Planlama Programı

EKİM 2015

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**CADDE VE SOKAK ADLANDIRMALARININ (KENTSEL TOPONİMİ)
KENTSEL KİMLİK VE TOPLUMSAL BELLEK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ; AYVALIK ve CUNDA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Selime ARAZ
(502111810)**

Şehir ve Bölge Planlaması Anabilim Dalı

Şehir Planlama Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hatice AYATAÇ

EKİM 2015

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502111810 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Selime ARAZ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “CADDE VE SOKAK ADLANDIRMALARININ (KENTSEL TOPONİMİ) KENTSEL KİMLİK VE TOPLUMSAL BELLEK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ; AYVALIK ve CUNDA ÖRNEĞİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Doç. Dr. Hatice AYATAÇ**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Mehmet OCAKÇI**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Kevser ÜSTÜNDAĞ
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Teslim Tarihi : **15 EYLÜL 2015**
Savunma Tarihi: **14 EKİM 2015**

Eşime ve aileme,

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimim boyunca her konuda bana destek olan, araştırmamda fikirleri, bilgileri ile bana yol gösteren tez danışmanım sayın Doç. Dr. Hatice AYATAÇ'a, Jüride önerileri ile destek olan sayın Prof. Dr. Mehmet Ocakçı ve sayın Doç. Dr. Kevser Üstündağ'a

Hayatım boyunca bana olan desteklerini ve inançlarını hiç yitirmeyen anneme, babama ve ablama,

Son olarak da bana hep yardımcı olan sevgili eşime çok teşekkür ederim.

Eylül 2015

Selime ARAZ

Şehir Plancısı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
SUMMARY	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Amacı	1
1.2. Tezin Kapsamı.....	1
1.3. Tezin Yöntemi.....	2
2. KAVRAMSAL AÇIKLAMA	3
2.1. Sokak Tanımı ve Özellikleri	4
2.1.1. Sokak algısı	6
2.1.2. Tarihi süreçte sokaklar	9
2.1.3. Sokakların özellikleri	16
2.2. Kentsel Kimlik ve Kentsel Bellek Kapsamında Sokaklar.....	20
2.2.1. Kimlik ve kent kimliği	20
2.2.1.1. Kentsel kimlik bileşenleri	23
2.2.1.2. Kentsel kimlik ve sokaklar.....	27
2.2.2. Kentsel bellek.....	29
2.2.2.1. Toplumsal bellek kavramı.....	31
2.3. Bölüm Sonucu	34
3. KENTSEL KİMLİK VE KENTSEL BELLEK BAĞLAMINDA SOKAK ADLANDIRMALARINDAKİ TOPONİMİK ÖZELLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	37
3.1. Dil Kullanımları ve Adlandırmalar	38
3.2. Sokakların Adlandırılmalarında Temel Yaklaşımlar	38
3.3. Dünyada Yer Adlandırmaları Çalışmaları	41
3.3.1. Avrupa örneği	42
3.3.2. Amerika Örneği.....	44
3.3.3. Uzak doğu örneği	45
3.4. Türkiye’de Cadde ve Sokak Adlandırmaları.....	47
3.4.1. Tarihsel süreçte sokak adlandırmaları.....	52
3.4.1.1. Türkiye’de en çok kullanılan sokak adlandırması	55
3.3. Bölüm Sonucu	57
4. CADDE VE SOKAK ADLANDIRMALARININ KENTSEL KİMLİK VE TOPLUMSAL BELLEK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ; AYVALIK ve CUNDA ÖRNEĞİ.....	59
4.1. Ayvalık'ın Konumu ve Çevre ile Bağlantıları	59
4.2. İklimi ve Bitki Örtüsü	61

4.3. Nüfus ve Ekonomik Yapı	62
4.4. Ayvalık'ın Tarihçesi	62
4.5. Ayvalık'ta Planlama Çalışmaları.....	65
4.6. Ayvalık'ta Kentsel Kimlik ve Toplumsal Bellek Bağlamında Toponimik Analiz.....	67
4.6.1. İlçe ölçeğinde toponimik analiz	77
4.6.2. Mahalle ölçeğinde toponimik analiz	78
4.6.3. Cadde ve sokak ölçeğinde toponimik analiz	79
4.6.3.1. Araştırmanın metodolojisi.....	79
4.6.3.2. Araştırmanın bulguları	80
4.6.3.3. Bulguların değerlendirilmesi.....	94
4.7. Bölüm Sonucu	95
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	97
KAYNAKLAR.....	103
EKLER.....	111
ÖZGEÇMİŞ.....	115

KISALTMALAR

akt:	: aktaran
vd.	: ve diğçerleri
vb.	: ve benzeri
sy.	: sayfa
t.y.	: tarih yok
GEEAYK	: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
NİP	: Nazım İmar Planı
UİP	: Uygulama İmar Planı

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1: Toplumsal belleği oluşturan yapıtaşları	32
Çizelge 3.1: Avrupada en çok kullanılan sokak isimleri	43
Çizelge 3.2: Amerika Birleşik devletlerinde en çok kullanılan 20 sokak adı.....	45
Çizelge 3.3: Türkiye'de En Çok Kullanılan Cadde / Sokak / Bulvar / Meydan (CSBM) İsimleri	55
Çizelge 4.1: Ayvalık'taki mahalle adlarının toponimik analizi.....	78
Çizelge 4.2: Ayvalık İlçesinde 664 cadde ve sokakta yapılan analiz.....	84
Çizelge 4.3: Kimlik Sınıflarının Renklere Göre Dağılımı.....	85
Çizelge 4.4: Beşeri Çevre Özelliklerinin Dağılımı.....	86
Çizelge A.1: Ayvalık İlçesinde analizi yapılan cadde ve sokak adlarını gösteren çizelge	113

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Milet Kenti	10
Şekil 2.2: Timgat Kenti	10
Şekil 2.3: Baron Haussmann'ın St. Michel Bulvarındaki istimlâklerini gösteren bir Paris planının ayrıntısı	12
Şekil 2.4: Plan Voisin X biçimli kuleler	14
Şekil 2.5: Peri bacaları (Nevşehir)	24
Şekil 2.6: Alaçatı (İzmir)	25
Şekil 2.7: Valencia Domates Festivali	25
Şekil 2.8: Rio Karnavalı	26
Şekil 2.9: Wall Street	26
Şekil 2.10: Eiffel Kulesi	27
Şekil 2.11: Kolezyum	27
Şekil 2.12: Kurtarıcı İsa Heykeli	27
Şekil 2.13: Paris Kenti	28
Şekil 2.14: Broadway Caddesi	28
Şekil 2.15: Beşinci Cadde	28
Şekil 3.1: Avrupa'daki en popüler 3 sokak ismini gösterir harita	42
Şekil 3.2: ABD'nin eyaletlerindeki en çok kullanılan sokak isimlerini gösterir pafta ...	44
Şekil 3.3: Japonyada adres sistemi	46
Şekil 3.4: Aliagağlu ve Uzun'un 2011 yılında geliştirdiği tipoloji	48
Şekil 3.5: Baysan ve Kara'nın 2014 yılında kullandığı çizelge	49
Şekil 3.6: Hande Suher, Mehmet Ocakçı, Hatice Karabay'ın 1996 yılında hazırladıkları çizelge	50
Şekil 3.7: Hande Suher, Mehmet Ocakçı, Hatice Karabay'ın 1996 yılında hazırladıkları çizelge-2	51
Şekil 3.8: Zaman çizelgesi	55
Şekil 4.1: Ayvalık İlçesinin yerini gösterir harita	60
Şekil 4.2: Ayvalık İlçesinin adalarını gösterir harita	61
Şekil 4.3: Ayvalık merkezin denizden eski görüntüsü	63
Şekil 4.4: Ayvalık'da mübadele zamanı limanda bekleyen insanlar	63
Şekil 4.5: Ayvalık İlçesi 1986 yılına ait NİP ve 1994 yılına ait Koruma UİP	66
Şekil 4.6: Ayvalık Adaları ve Tabiat Parkı'nın sınırları	67
Şekil 4.7: Ayvalık'ın büyük bir bölümünün kaplı olduğu zeytin ağaçları	67
Şekil 4.8: Sarımsaklı Plajı	68
Şekil 4.9: İlk Kurşun Tepesi	68
Şekil 4.10: Şeytan Sofrası	69
Şekil 4.11: Cennet Tepesi	69
Şekil 4.12: Aşıklar Tepesinden manzara	70
Şekil 4.13: Ayvalık Tuzlası	70
Şekil 4.14: Ülkemizdeki kuş göç yollarını gösterir harita	71
Şekil 4.15: Ayvalık Tostu	71

Şekil 4.16: Ayvalık'ın zeytinyağlı yemekleri	71
Şekil 4.17: Agia Ianni Kilisesi	72
Şekil 4.18: Agios Yorgios Kilisesi	72
Şekil 4.19: Agia Triada Kilisesi.....	73
Şekil 4.20: Kato Panaya Kilisesi.....	73
Şekil 4.21: Ayazma Kilisesi.....	74
Şekil 4.22: Taksiarhis Kilisesi (restorasyon sonrası).....	74
Şekil 4.23: Ayvalık'ın taş evleri ve sokakları.....	75
Şekil 4.24: Ayvalık Yel Değirmenleri	75
Şekil 4.25: Ülkemizdeki ilk boğaz köprüsü.....	76
Şekil 4.26: Cunda Adası sahil.....	76
Şekil 4.27: Ayvalık Cumhuriyet Meydanı	77
Şekil 4.28: Ayvalık'ta analizi yapılan cadde ve sokaklar.....	79
Şekil 4.29: Ayvalık İlçesinde Bölgeleri Gösteren Harita	80
Şekil 4.30: Ayvalık'taki cadde ve sokakların kimlik bileşenleri kapsamında analizi ..	81
Şekil 4.31: Ayvalık Kenti kimlik bileşenleri	83
Şekil 4.32: Ayvalık İlçesi Kimlik Bileşenleri	86
Şekil 4.33: Doğal Çevre Özelliklerinin üç bölgeye dağılımı.....	87
Şekil 4.34: Doğal Çevre Özelliklerinin dağılımı	87
Şekil 4.35: Beşeri çevre özelliklerinin üç bölgeye dağılımı	88
Şekil 4.36: Adını Önemli ve Tarihsel Kişilerden Alan Cadde ve Sokaklar	88
Şekil 4.37: Adını Önemli ve Tarihsel Kişilerden alan cadde ve sokakların	89
Şekil 4.38: Önemli ve Tarihsel Kişilere göre adlandırmada.....	89
Şekil 4.39: Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetle ilgili kavramlar	90
Şekil 4.40: Yapılaşmış çevre özelliklerinin üç bölgeye dağılımı	90
Şekil 4.41: Cadde isimleri ile birlikte numara verilen sokakları gösteren harita.....	92
Şekil 4.42: Cadde ismi ile birlikte numara alan sokaklar	93
Şekil 4.43: Aynı ada sahip olan cadde ve sokaklar.....	93

CADDE VE SOKAK ADLANDIRMALARINDAKİ (KENTSEL TOPONİMİ) DEĞİŞİMİN KENTSEL KİMLİK VE TOPLUMSAL BELLEK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ; AYVALIK ve CUNDA ÖRNEĞİ

ÖZET

Sokaklar, kentte yaşayan insanların kamusal alana adım attıkları ilk mekân olma özelliğini taşımaktadır. Bu sebeple sokaklar; gündelik yaşamımızda, kentin kimliğinde, toplumsal bellekte önemli bir yere sahiptir. Böyle kritik öneme sahip alanlar tarihten bu yana bir takım müdahalelere maruz kalmıştır. Bu müdahalelerden biri de cadde ve sokakların adlandırılmasıdır. Cadde ve sokak adlandırmaları bir müdahale olarak değerlendirilmektedir çünkü sürekli tekrar edilebildiğinden isimler dile yerleşmekte ve geçmişin yeniden kurgulandırılmasında, yapılandırılmasında ve algılanmasında aktif bir role sahip olmaktadır.

Adlandırma eylemi tarihten buyana nesne ve kişilere kişilik kazandırmak amacıyla yapılmaktadır. Cadde ve sokakların adlandırılması, kent kimliğinin ve toplumsal belleğin oluşturulmasında etkin bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda yer isimleri, politik ve sosyal kimlik üzerindeki çabalar şeklinde kendini göstermekte ve hakim olan düzene karşı çıkma veya onu tekrar üretme, başka bir ifade ile yerini sağlamlaştırma amacıyla kullanılmaktadır. Bu durum kentsel planlama bilim dalı için önemli bir araştırma konusu oluşturmaktadır.

Bu çalışma kapsamında özetle Ayvalık İlçesinin kimlik bileşenleri ve toplumsal bellek öğelerinin belirlenip değerlendirilmesi ve bu öğelerin cadde ve sokak adlandırmalarındaki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, tez çalışması giriş ve sonuç bölümleri hariç olmak üzere 3 bölümde anlatılmıştır. İlk bölümde kentsel kimlik ve toplumsal bellek bağlamında sokakların kentler, kentleri yönetenler ve kentlerde yaşayanlar için ne kadar önemli olduğu anlatılmış, ikinci bölümde dil kullanımlarının ve adlandırmaların etkileri değerlendirilerek Ülkemizde ve Dünyada sokak adlandırmalarında ne tür unsurların bulunduğu, en çok hangi adların kullanıldığı ve bu adların bireyler üzerinde nasıl etkilerinin olduğu incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise Ayvalık kentinin öne çıkan özellikleri anlatılarak cadde ve sokak adlandırmaları incelenmiştir. Ayvalık'ta yapılan bu çalışmada cadde ve sokak adlandırmalarının kentsel kimlik ve toplumsal bellek bağlamında analiz edilmesi amacıyla 664 adet cadde ve sokak incelenmiştir. İnceleme neticesinde beşeri çevre özelliklerinin adlandırmalarda ağır bastığı görülmüş olup, kentteki adlandırmaların yaklaşık yarısının Kurtuluş savaşı ve Cumhuriyetle ilgili kavramlar olduğu dikkati

çekmiştir. Bu kavramların içerisinde de tarihsel öneme sahip kişiler büyük bir oranda yer almaktadır. Ancak tarihsel öneme sahip kişiler içinde yerele özgü kişilerden ziyade genel ve ulusal öneme sahip adlandırmaların yapıldığı tespit edilmiştir.

Yapılan incelemelerde, Ayvalık kentinin kimlik bileşenleri sınıflandırıldığında yapılaşmış çevre özelliklerine ait öğelerin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ancak cadde ve sokak adlandırmalarında bu öğelere çok az rastlanılmıştır. Ayvalık'ta rumların yaşadığı dönemden kalan ve bir kısmı camiye dönüştürülen birçok kilise bulunmasına rağmen bu türlü adlandırmaların cadde ve sokaklarda kullanılmadığı görülmüştür. Genellikle hastane, belediye, cami ve daha önce o cadde ve sokak üzerinde bulunan kuyu, çeşme gibi adlandırmalar bulunmaktadır.

Ayrıca Ayvalık'ta cadde ve sokak adlandırmalarında kanun ve yönetmeliklere aykırılıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Sokak adlandırmalarının %63'ünün cadde ismi ile birlikte numara aldığı, bu durumda sokakların büyük çoğunluğunun kendi kimliğini yansıtmadığı, %7'lik kısmının ise aynı ada sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple İlçe genelinde cadde ve sokak adlandırmalarında revizyona ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu ihtiyaç doğrultusunda yeniden adlandırılacak olan cadde ve sokakların Ayvalık'ın kimlik bileşenleri doğrultusunda adlandırılması halinde kentin kimliği ve toplumsal belleğin ön plana çıkarılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

EVALUATION OF THE EFFECTS OF STREET NAMING (URBAN TOPOONY) OVER URBAN IDENTITY AND SOCIAL MEMORY; AYVALIK and CUNDA CASE

SUMMARY

Streets are the first places where urban people step into the public space. Therefore, streets have a significant value on the daily life, identity of the city and the collective memory. Streets, as critically significant areas, have been exposed to a number of interventions for a long time. One such intervention is the naming of them. Due to the fact that the street names are continuously repeated they play an active role on the re-fictioning and perception of the history.

Brief definition of urban identity is the outstanding features of the city that distinguishes it from another city. The streets are the first encountered places when a city is visited for the first time. They are also the first places that come to mind when a city is thought of. These situations effect the identity of a city as well as the urban identity is affected by the narrow streets of a city, pedestrianized areas and even naming of the streets.

Streets as the first place that people step into public sphere play a major role in the identity of the city. Therefore, it should be considered that any intervention which was done / will be done on the streets will effect the identity of the city.

Social memory, is one of the main items on building or creating an identity of a nation. Street names are directly related to the history of a city. Changing the name of a street, giving it a brand new name is a great way to make a nation forget its history. It's a way of replacing the new memories with the reminders of old events that happened there.

The act of naming objects and people has been done in order to give identity to them throughout the history. The naming of streets plays an active role in the creation of urban identity and collective memory, as well. Furthermore, place names manifested themselves in the form of efforts on the political and social identity and opposition to the prevailing order or reproducing the order again. In other words street names are used to strengthen the order. The streets are the shortest way to reach people. Therefore, the memory should be managed in the best possible way and protection of the unique value of the city should be ensured.

The dictionary defines the toponymy as a taxonomic study of place-names (toponyms) based on etymological, historical, and geographical information. Toponymy studies play a prominent role in geographical researches. Yet, the toponymy studies are not only related to geography, but also directly related with urban planning. A lot of information can be obtained about the city by investigating the street names.

In this study, the importance of the streets for the cities in the context of urban identity and social memory is explained. After evaluating the effects of language use and naming in our country, it has been investigated what type of elements are used in the world for street naming.

When the worldwide studies are examined, it is seen that in Europe usually the size of the streets gains importance. In the United States commonly numbering is used. However, in our country, it is observed that the names of people who have a particular historical importance are given to the streets.

In this sense it can be said that in our country the War of Independence had a great impact on the naming of the streets. Concepts which are related to the Republic, prominent historical figures in the War of Independence and Mustafa Kemal Atatürk are the common naming elements. Some changes have happened due to the latest developments and reconstructing of the collective identity.

The scope of this study covers the evaluation of Ayvalık District's components of identity and social memory elements. Moreover, it is aimed to investigate the effects of these elements on street names.

This context is described in three sections except for the introduction and conclusion sections. In the first part the importance of the streets for both the urban identity and collective memory of the city, and the people living in and governing the city is described. In the second part, the effects of language use and street naming are evaluated. Besides, what kind of elements are used in the street names, which names are used most both in our country and the world is investigated. In the context of urban identity and collective memory, how the change of a street name influences people living in urban areas, is also evaluated in this part.

In the third section, the outstanding features of Ayvalık District are described and the street names are investigated. In this study, 664 streets were examined for analyzing the street names in the context of urban identity and social memory. The analysis shows that the humane features are seen to outweigh in the street names. It is noted that approximately half of the street names are related to the War of Independence and the Republic concepts. In these concepts, people with historical significance have a high ratio of usage than the other names. However, the names of the nationally important people are given to the streets instead of the locally important people's names.

Although Ayvalık district has very characteristic environmental features, in street names these features are rarely used. There are many churches and church remains, some of which were transformed into mosques, some others which are being used as museums, that are from the period of Rum in Ayvalık. Yet, these churches have no impact on the street names. Generally the names are related to the hospitals, municipalities, mosques, fountains, etc. of the city. It was also observed that the uses of the features of the built environment are low throughout the county. Moreover, the uses of street names as the features of the built environment are very rare in Ayvalık.

In addition, street names in Ayvalık district have been found to be against the law and regulations. 63% of the street names are given both numbers and names and %7 of streets have the same name with each other. Therefore, the need for a revision in the street names is observed. In the light of this information, the streets which will be renamed are recommended to be renamed according to the identity components of Ayvalık district in order to preserve and emphasis the identity and the collective memory of the city.

Nearly the half of the street names in Ayvalık are related to War of Independence and the Republic concepts, a tendency that is also seen in other cities. This situation shows the commitment to the city's history and republic. Also, it brings the nation-state identity to the foreground.

Giving names to the streets began in 1927 in order to facilitate the census. In the same year, the law on the naming of streets was made. This law explained how the names should be given to the streets. In particular, in the law, there is an encouragement for giving names. It is recommended to provide the names with historical figures, nature names, artist, etc. instead of numbers. Also, according to law and regulations, a street name should be either a number or a name, it cannot be both of them at the same time.

The initial street namings were done this way, proper to the law. But in time as the new streets have opened, it is seen that the streets are started to be given numbers instead of names. Besides this, the numbering system seems to be done against the regulations.

The components of identity which were analyzed in Ayvalık, have not been reflected in street names. Consequently, in street naming human features dominated and the reference to the names of natural features and built environment features are very weak in Ayvalık.

It is observed that the components of identity that were analyzed in Ayvalık city as a whole have not been reflected to the street names. Especially, the names that referenced its natural characteristics and the features of built environment are very weak.

1. GİRİŞ

Cadde ve sokaklar bir kentin en önemli parçalarıdır. Toplumların yapısını oluşturan sokaklar, geçmiş deneyimleri içerisinde saklayan bellek mekânlarıdır (Aliağaoğlu, Uzun. 2011). Bir kentin cadde ve sokakları incelenerek kentin kimlik öğeleri, geçmişi, politik eğilimleri ve tarihi kırılma dönemleri gözlemlenebilir. Sokaklar “hem bir tasarım ürünü hem de sosyal yaşamın mekânıdır” (Çelik vd. 2007).

Adlandırma, çok eski tarihlerden beri yapılmaktadır. Bu sayede yerlerin ve nesnelerin kişilik kazanması sağlanmaktadır. Cadde ve sokak adlandırmaları kent araştırmalarında önemli bir bilgi kaynağı oluşturmaktadır. Genellikle coğrafya bilim dalının konusu olarak görülse de cadde ve sokak adlandırmaları kent planlama bilim dalı için önemli bir çalışma alanıdır. Cadde ve sokak adlandırmalarına (Kentsel toponimi) dair araştırmalar, kent planlama bilim dalı tarafından yetersiz kalmaktadır. Bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada cadde ve sokak adlandırmalarındaki kentsel kimlik ve toplumsal bellek öğelerinin etkilerinin araştırılması amacıyla Ayvalık ilçesinde çalışılmıştır.

1.1. Tezin Amacı

Bu çalışmanın amacı, cadde ve sokak adlandırmalarının kentlerin kimlikleri ve toplumsal bellek üzerindeki etkilerini, kavramsal bir çerçeve kapsamında Ayvalık ve Cunda Adası özelinden incelemektir.

1.2. Tezin Kapsamı

Birinci bölümde bu çalışmanın amacı, kapsamı ve kullanılacak yöntemler açıklanmıştır.

İkinci bölümde kamusal bir mekân olan sokaklar detaylı bir şekilde tanımlanmış ve sokakların kentler için ne kadar önemli mekânlar olduğu tarihsel süreci içerisinde anlatılmış ardından kentsel kimlik ve toplumsal bellek kavramları açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, kentsel toponimi kavramı ile, sokak ve cadde adlandırmalarıyla ilgili yapılan çalışmalar anlatılmıştır. Ülkemizde sokak ve caddelere isim verilmeye başlanan tarihten itibaren getirilen yasal düzenlemeler araştırılmış, ülkemizde bugüne kadar toponimi alanında yapılan çalışmalar incelenerek dördüncü bölümde yararlanılacak veriler elde edilmiştir.

Dördüncü bölümde, önceki bölümde tartışılan konular doğrultusunda Ayvalık ve Cunda Adasında, sokak ve cadde adlandırmaları değerlendirilerek, kente dair çıkarımlar yapılmış, kentsel kimlik ve toplumsal bellek öğelerinin adlandırmaların üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Beşinci bölümde, yapılan araştırmada elde edilen bulgular, alanda elde edilen bulgular ile birlikte değerlendirilerek Ayvalık ve Cunda Adasında cadde ve sokak adlandırmalarındaki toponimik özellikler incelenerek öneriler getirilmiştir.

1.3. Tezin Yöntemi

Bu tez çalışmasında;

- Literatür araştırması yapılarak kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.
- Kentsel toponimi tanımlanarak bu alanda yapılan Dünya ve Türkiye örnekleri karşılaştırılmıştır.
- Ayvalık ve Cunda da önceki bölümlerde anlatılan kavramlar ve kentsel toponimi konusunda yapılan çalışmalarda oluşturulan tablolardan yararlanılarak analizler yapılmıştır. Kentsel kimlik bileşenleri ve toplumsal bellek bağlamında yapılan bu analizler haritalandırılarak görsel veri oluşturulmuştur. Ayrıca saha araştırması bölümünde mahalle muhtarları ve Ayvalık Belediyesinde numarataj işlemlerinde sorumlu birim ile sözlü görüşmeler yapılarak görsel veriler desteklenmiştir.
- Sonuç bölümünde, elde edilen veriler literatür kapsamında değerlendirilmiş, yapılan araştırma çerçevesinde öneriler getirilmiştir.

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMA

Sokaklar, kentte yaşayanların gündelik yaşamlarında sıkça kullandığı kamusal mekânlardır. Fiziksel kullanımı yanında sosyal, kültürel, ekonomik vb. birçok kullanımı daha bulunmaktadır. Bu nedenle sokakların tek bir açıdan incelenmemesi gerekmektedir.

Sokaklar kentsel varoluşun temel ögesidir ve kentin dokusunu oluşturur. Sokaklar insanların dışarıda olmasını sağlar. Parkları, özel mekanları bulunmayan kentlerde dahi sokaklar insanların karşılaşma, toplanma, birbirleri ile iletişim kurma mekanları olduğu gibi sokaklar aynı zamanda yalnız olma, gizli olma, daha önce nasıl bir yer olduğunu ya da nasıl bir yer olacağını merak etme, başıboş gezinebilme yeridir (Jacobs, 1995).

Sokaklar politik mekânlardır. Sokaklar kamusal mekânlar olması sebebiyle devlete karşı yürüyüşlerin yapılabildiği alanlardır. Sokaklar hemen hemen her zaman halka açıktır. Halkındır. Sokaklar değişim halindedir. Bu değişimler, kimi zaman su ve kanalizasyon hatlarında, sokak lambalarında, kaldırımların daraltılmasında ya da genişlemesinde yapılmaktadır. Her değişim sokaklara gelişmesi için imkân tanımaktadır. Eğer sokaklar geliştirilip başarılı bir şekilde tasarlanabilirse diğer sokaklara bir etki bırakmış olur (Jacobs, 1995).

Sokakların tüm bu özellikleri tarih boyunca değişimler yaşamasına sebep olmuştur. Bu değişimler her zaman sokakları geliştirmek adına yapılmamış, politik özellikleri nedeniyle sokakları etkisizleştirmek, halkın sokaklarda toplanması, birlik olmasını engellemek için de tasarımlar yapılmıştır.

Sokakları geliştirmek ya da etkisizleştirmek adına yapılan tüm değişimler kentleri de temelinden etkilemektedir. Özellikle sokakların kentsel dokuyu oluşturduğu düşünüldüğünde yapılan müdahaleler kent kimliğini de değiştirmektedir. Değişen kent kimliği kimi zaman kentleri sıradanlaştırmakta kimi zaman da diğer kentlerden farklılaşan bir özellik yaratmaktadır.

Sokakların değiştirilmesi, şekillendirilmesi, yeniden isimlendirilmesi kentsel ve toplumsal bellek üzerinde de etkilidir. Politik, ekonomik ya da sosyo kültürel değişimlerle birlikte sokaklarda meydana gelen değişimler daha önceden var olan olayları kentten ve toplumsal bellekten silmektedir. Bu sayede kentsel tarih yeniden yazılarak devletler için sokaklar üzerinden politik bir zafer kazanılmaktadır.

Bu bölümde kamusal bir mekân olan sokakların geniş tanımlamaları yapılarak oluşan sokak algısı tarihi süreci içerisinde değerlendirilmiş, sokakların kentsel kimlik ve toplumsal bellek kavramları ile olan ilişkisi incelenmiştir.

2.1. Sokak Tanımı ve zellikleri

Sokak sözlük anlamı itibariyle, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol olarak tanımlanmaktadır (Url-1). Bu tanım yanıltıcı ve eksiktir. Çünkü burada sokak için sadece fiziksel özelliklerden bahsedilmiştir. Oysa sokaklar fiziksel özelliklerinin yanı sıra sosyal, kültürel, tarihi vb. birçok özellikleri de içerisinde barındırmaktadır. Sokak, bir yüzey olarak fiziksel ya da en azından kavramsal olarak çevresinden ayrılır. Ayrıca sokaklar kamu kullanımı ve içerisinde diğer sokaklarla bağlantı ihtiyacı olmadan basit, kısıtlı sınırlandırılmış yerler için ayrılmış alanlar önermektedir. Bir yere çıkması gerekmemektedir fakat bir meydanla ya da çıkmaz sokakla bitebilir. Diğer taraftan yol, gidilecek yer için, yaya, hayvanla ya da araçla insan ve eşya taşınması için hareket önerir. Bu kuramsal dayanaklar fiziksel strüktürü etkiler. Yüzeyi hangi fiziksel düzeyde olursa olsun kenarları ve sınırları kullanıcılar için yeterince benzer fakat değişik çıkış noktaları önermektedir (Rykwert, 1982 akt: Barlas, 2006). Rykwert sokakları sadece fiziksel mekânlar olarak değil, iletişimi geliştiren tartışma mekânları olarak görmektedir. Sokak bu anlamda hem bir kap hem de kabın iindekidir; bu ikili ilişkinin her zaman senkronize olmaması, sokakların çerçevelerinin sokak kullanımlarından çok daha kalıcı olmasındandır. Kentin katı sıklıklağı içinde hareket kanalları olmak dışında, sokaklar karmaşık toplum müesseseleridir, kültür belirleyicisidir ve sonsuz eşitliktedir (zdirlik, 2000).

Sokaklar, insanların birlikte yaşamaya başladığı, toplumsal yaşamın benimsendiği zamandan bu yana ortak yaşamın, paylaşım ve hareketliliğin ortaya çıktığı kamusal alanlardır. Heterojen bir yapı gösteren kentlerde insanların birbirleri ile temasını

sağlayan sokak, kamusal yaşam alanlarımızın başlangıç noktalarıdır. Sokak kentin önemli bir fiziksel parçası olmakla beraber sosyal bir durumdur da. Kimin olduğu, kimin kullandığı ve kontrol ettiği sorularından hareketle sokakların canlı ya da ölü mekânlar olmasında etkili olan sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin incelenmesi mümkündür (Cliff, 1992 akt: Özdirlik 2000).

Sokaklar hem sokaktaki hem de bütün kentteki yayaları, fonksiyonları, eylemleri birbirine bağlayan kentsel oluşumlardır. Ayrıca insanlar arasında etkileşimin sağlandığı mekânlardır. Sokaklar toplum yaşantısının en canlı ve hareketli şekilde geliştiği yerlerdir. Kostof, “Sokaklar toplum yapısını oluştururlar.” derken, sokakların insanları bir araya getirme işlevini üstlendiğini belirtmektedir.

Whyte, sokak; hayatın nehri, bir araya geldiğimiz bir mekân ve merkezin patikasıdır diyerek sokağın üstlendiği tüm rolleri özetlemiştir.

Tüm kentler sokaklardan oluşmuştur. Sokaklar kentlerin iskeletini oluşturur. Sokakların sosyal dokuyu oluşturmadaki rolü çok büyüktür. Aynı zamanda sokaklar kentlerin kimliklerinin belirlenmesinde de önemli bir etken olup toplumların can damarıdır (Url-2).

Sokaklar önceden sosyalleşmek için durduğumuz yerler ve çocukların oyun alanları iken şuan özellikle otomobillerin baskın oldukları alanlar olmuştur. Kaldırımlar bile otoyollar ve yüksek hızdaki sokaklarda kendilerini yersiz hissetmektedir. Oysaki otomobiller büyümenin kaçınılmaz sonucu değildir. Otomobiller, toplumlarımızı şekillendirmek üzere yaptığımız seçimlerin sonuçlarıdır. Bu nedenle sokaklarımızı insanlar için konforlu birer mekân haline getirmek için tasarlamak gereklidir (Url-2).

Çoğu zaman ülkemizde sokaklar geçiş amaçlı kullanılan yerler olarak tasarlanmaktadır. Çoğu alan planlanmadan, tasarlanmadan sadece geçiş amacını yerine getirmesi için sokağa dönüştürülmektedir. Örneğin; üzerine asfalt dökülerek sokağa dönüştürülen dereler. Bu derelerin bölge halkına ve kente ne kadar tehlikeli oldukları yaşanan sel felaketleri ile ortaya çıkmıştır. Bu tür sokaklar herhangi bir tasarımdan yoksun bırakılmaktadır.

Sokaklar, bize seyahat için alan sağlamakla birlikte toplumlar ve kentler için önemli bir yapıya sahiptir. Bu nedenle sokakları hareket kanalları olarak planlamaktan öte kamusal alan olarak planlanmak gerekmektedir.

2.1.1. Sokak algısı

Algı, psikoloji ve bilişsel bilimlerde duyuşal bilginin alınması, yorumlanması, seçilmesi ve düzenlenmesi anlamına gelir (Url-3). Yani algı kişiden kişiyeye değışebilmekte, kişinin bilgisi, kùltürü, olaylara bakış açısına göre farklı yorumlanabilmektedir.

Sokakların da algılanma biçimleri kişiyeye göre değışmektedir. Genel bir algı olarak sokaklar, kelimelerin başına getirildiğinde olumsuz bir anlam yaratmaktadır. Sokak çocuğı, Sokak kadını gibi. Başka bir algıya göre de sokak başına geldiğı kelime ile halk kùltürünü yansıtmakta, kelimeye anonim bir ifade katmaktadır. Sokak şiiri ya da sokak sanatı denildiğinde bu sanatı yapan kişinin öneminin olmadığı, oradaki halkın bütününe ait olduğı şeklinde bir algı oluşmaktadır.

Kent planlaması açısından bakıldığında da çok farklı algıların oluştuğı gör÷lmektedir. Buradaki asıl önemli olan her bir kesimin algılama biçimini ortak bir paydada buluşturabilmek ve sokak kullanımı ve sürdür÷lebilirliğini artırmak amacıyla çalışmalar yapılmalıdır.

Kevin Lynch'e (1960) göre sokaklar kentin imgelenebilirliği açısından baskındır. Özellikle bilindik rotalar, gündelik aktivitelerde kullanılan faaliyetlerin yoğun olduğı sokaklar, darlık genişlik gibi uzamsal karakteristik özellikler sokak algısı oluşturmada önemlidir. Böylece sokakların tanınabilirliği artar.

Anayolların kimlikten yoksun olduğı veya birbirine karıştığı durumlarda kentin bütüncül imgesini anlamak zorlaşır. Sokağı kimlik isimlerinden bile verilebilir. İsimle kişinin kaybolmadan yön bulması sağlanır. Beklenmedik yön değışimleri ya da sürprizli sokaklar algıyı netleştirebilir (Lynch, 1960). Örneğın ızgara sistem ile yapılaşmış kentlerde ızgara sistemin değışiklik gösterdiği noktalar algıyı netleştiren yerler olabilir. Otoyollarda kişi yolu kentin içinde hissetmez ve kentle bütünleştiremez. Yön duygusu kaybolur.

Richard Sennet'in Gözün Vicdanı kitabında (1999) sokakların insanlar üzerinde kalabalık yaşamının sert olduğı, suçla dolu olduğı, soğuk olduğı ve karmaşık yerler olduğı imajının verilmeye çalışıldığı ve evlerin sokaklara karşı sığınak olduğı düşüncesinin öne çıkarıldığından bahsetmektedir. Bu algı ile Nötr Kent fikri ortaya atılmıştır. 17. yy da kapitalizm her türlü arsayı, yolları, bulvarları alınıp satılacak

birimler olarak görmekte sokakların formlarında ve kent dokularında ciddi değişiklikler meydana gelmiştir.

Sennet (1999), açılmış bulvarların arasında kalan küçük sokaklarda daha mütevazı olan kendiliğinden oluşmuş ve bu sokakların üzerinde neler olup bittiği, kimlerin yaşadığı ve nasıl kullanılacakları –en azından, bu yan sokaklarda biraz zaman harcamadan ve sırların içine girmeden- belli değildir. İnsanlar bu sokaklarda, hiç beklemedikleri bir dükkân, iki binanın aralığına konmuş garip bir anıt ya da sağırlar evi gibi yavan keşiflerde bulunurlar. Sokaklara değerini veren, gözün görmeyi ummadığı bir şeyi keşfetmenin gücüdür. Sennet’in bu tanımlaması Kevin Lynch’in süprizli, yaşam dolu sokakları söylemini güçlendirmektedir.

Paul Virilio (1998) sokaklara politik bir bakış açısı getiriyor. Büyük toplumsal dönüşümler bağlamında sokağın konumuna dikkat çekiyor. Örneğin, 1848 Devrimleri sırasında, Paris’te bulvarları ve sokağı tutmak, devrimci kitleler için binaları işgal etmekten daha önemlidir. “Kitle bir halk, bir toplum değil, yoldan gelip geçenler yığıdır; devrimci topluluk ideal biçimine üretimin yapıldığı yerlerde değil, makinenin teknik aracı olmaktan bir an için çıkarak bizzat kendisinin bir motor, yani hız üreticisi haline gelmesiyle sokaklarda ulaşır (Virilio, 1998).” diyerek sokakların politik eylemlerin odağı olduğunun altını çizmektedir. Burada sokaklar için politik bir algı oluşmaktadır. Sokaklar eylemlerin, haklarını arayan topluluklar için bir araya gelme mekânı olarak değerlendiriliyor. Joseph Goebbels 1931’de “*Sokağı fetheden devleti de fetheder!*” sözü sokakların politik yönünün ne kadar önemli olduğunu anlatarak aslında yeni bir algı oluşuyor; sokakları dönüştürmek toplumu dönüştürmektir.

Jane Jacobs da Richard Sennet’in savunduğu nötr kent yaratma algısının oluşturulmaya çalışıldığından bahsediyor; “Ebenezer Howard Bahçeşehir fikri gibi Stein ve Wright’ın çoğunlukla banliyö ortamlarında ya da şehir kenarlarında yapılan model konut tasarımları ile Mumford ve Bauer’in ürettiği metinler, diyagramlar, taslaklar ve fotoğrafların ortak etkisi, artık ortodoks plancılıkta verili sayılan şöyle fikirleri sergilemek ve yaygınlaştırmak oldu: Sokak insanlar için kötü ortamdır; evler sokaklardan uzaklaştırılmalı ve iç tarafa yeşilliklere dönük inşa edilmelidir. Sık sokaklar yapmak müsriflikten başka kimseye bir faydası yoktur. Şehrin temel birimi sokak değil blok özellikle süper-bloktur.” Bu durumu günümüz konut anlayışlarında da mevcuttur. Özellikle üst sınıfların içe kapalı (korunaklı) yerleşimler devlete ve

toplumun diğer sınıflarına karşı tavırlarını betimlemek amacıyla kurulmuştur. Örneğin; Kemer Country kurulduğunda tanıtıcı öge olarak kendisine cam bir fanusu seçmiş ve “Burası camdan bir dünyadır, dışarıdaki hiçbir kötülüğün giremediği bir düşler ülkesi.” betimi bunun en önemli örneğidir (Işık, O., Pınarcıoğlu, M., 2009). Bu anlayışta kapalı site tarzında yapılan bloklar dışarıdaki sokakların kötülüklerine karşı bizleri ve özellikle de çocuklarımızı korumaktadır.

En çarpıcı fikri ortaya atan kişi Le Corbusier’dir. 1920’lerde ışıyan şehir adını verdiği bir rüya şehir ortaya atmıştır. Burada alçak binaların yerini gökdelenler almaktadır. “Kavşaklar trafiğin düşmanıdır” diyerek sokak sayısı azalmaktadır. Tıpkı bahçeşehir plancıları gibi yayalar, sokaklardan uzaklaştırılıp parklara yönlendiriliyordu. Le Corbusier’in şehri harika bir mekanik şehre benziyordu (Berman, 2010).

Sokaklar, ortasından araç trafiğinin geçmesinden başka amaçlara da hizmet eder. Şehrin ana Kamusal alanlar olan sokaklar ve kaldırımlar en hayati organlardır. “*Bir şehri düşündüğünüzde aklınıza ne gelir? Sokakları. Bir şehrin sokakları ilginç görünüyorsa şehir ilginç görünüyordur, yavan görünüyorsa şehir de yavan görünür (Jacobs, 1961).*” Burada sokakların kentlerin kimliklerine olan etkilerinin ne kadar büyük olduğuna değiniyor.

James Boswell (akt. Jacobs, J., 1961) 1791’de şöyle yazıyordu: “*Londra’nın başka başka insanlara ne kadar farklı görünebileceğini sık sık düşünürüm. Dar kafalıların odaklandığı belli bir meselenin peşinden koşanlar Londra’yı ancak bu mesele vasıtasıyla görürler... Ama münevver kişi insan hayatını tüm çeşitliliği içinde kavradığından Londra karşısında dili tutulur, bu kent hakkında düşünmesinin sonu gelmez.*” Şehirleri özellikle de sokakları incelerken ve kafamızda doğru bir sokak algısı yaratabilmemiz için o şehrin, o sokakların tüm yönlerini ele almak tüm kullanımları göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Şehirlerdeki ana görsel manzara sokaklardır. Şehirleri/Sokakları anlamak için süreçler üzerine düşünmek gerekir. Spiro Kostof’un bahsettiği kent süreci kavramını incelemek gerekmektedir. Çünkü şehirler için süreçler özeldir. Her şehir/sokak için süreç farklıdır.

2.1.2. Tarihi süreçte sokaklar

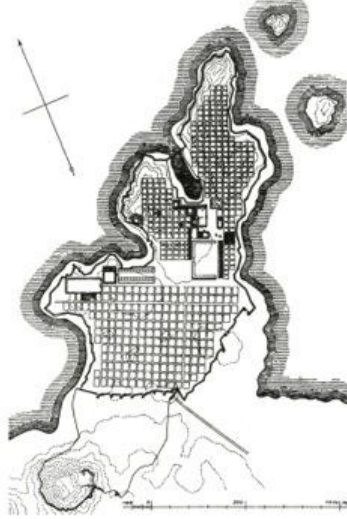
Sokakların geçmişini incelediğimizde, tarihi yaklaşık 8000 yıl öncesine kadar gitmektedir. O zamandan beri sokak trafik ve diğer işlevlerini yerine getirmek için bir alan olarak kullanılmıştır. Antik ve orta çağda sokak, öncelikli olarak ulaşım işlevi görmüştür ancak Rönesanstan sonra artistik bir obje olarak önem kazanmıştır.

Mimari bir simge ve kentin bir parçası olarak görülen sokaklar 19. Yüzyılın ortasında barok akımıyla birlikte Haussmann tarafından zirveye çıkmıştır. O zamana kadar Sanayi Devrimi Avrupanın önemli kentlerinde kendini göstermeye başlamıştır. Sanayi Devrimi ardından otomobil kullanımı planlamada önemli bir rol oynamıştır. Modernizm akımıyla birlikte 20. Yüzyılın başlarında geleneksel şehir formu yeterli gelmemiştir. Yaya kullanımından ziyade otomobil kullanımı için tasarlanan sokaklar boşaltılmış, sosyal işlevini yitirmiştir (Lillebye, 2001).

Modernizm karşıtı akımların ortaya çıkışı ile birlikte sokaklara olan ilgi artmıştır. Sokakların kente etkisini tartışmak için geçmişten bugüne sokağın nasıl algılandığı ve sokakların ne tür müdahalelere maruz kaldığının araştırılması gerekmektedir.

Mısır hiyeroglifinde, kenti gösteren ilk işaretlerden birinin nywt olarak aktarılan bu işaret olduğuna inanılır. Bu işaretle, dış kısımdaki çemberler kale surlarını veya meydanları iç kısımdaki çizgiler ise birbirini kesen ızgara caddeleri simgelemektedir. Hipodamus, ızgarayı kültürün ifadesi olarak gören ilk kent inşaatçısı olarak bilinir ve onun görüşüne göre ızgara uygar yaşamın mantığını ifade eder (Sennet, 1999). Bu dönemde kentlerin ve sokakların oluşumuna bakıldığında ızgara düzenin kullanıldığı görülmektedir

Yunan kentlerinde de Hipodamusun öngördüğü ızgara düzen hakim olmuştur. En bilinen kenti Miletir. Sokaklar henüz kent için önemli bir öge değildir. Akropol ve agora yunan kentlerinin kamusal mekânları olup, günlük iletişim, toplanma ve sosyalleşme mekânlarıdır.

Şekil 2.1: Milet Kenti

Kaynak:Url-4

Roma Kentleri, cardo ve decumanus¹ adı verilen iki ana arterin ve forumun çevresinde gelişmiştir. Roma kentlerinde agoralar yerine foruma bırakmıştır. Bu dönemde forum müzakere alanı olmaktan çıkmış kentliler için bir eğlence alanına dönüşmüştür (Gökgür, 2008).

Şekil 2.2: Timgat Kenti

Kaynak:Url-5

¹ Roma askeri kampları kare ya da dikdörtgen biçiminde kurulurdu. Bunun çevresi ilk önce askerler tarafından korunur ve sonra, kamp sürekli bir yerleşime dönüşürse dört yanına duvar çekilirdi. İlk kurulduğunda castrumun içi, ortada kesişen iki dikey caddeyle, yani cardo ve decumanus ile dört parayla ayrılırdı., yerleşmenin ilk dönemlerinde ana çadırlar bu iki caddenin kesişme noktasında kurulur ve sonra kavşağın tam kuzeyine de forum yerleştirilirdi. Eğer bu yerleşim başarılı olursa çevreyle merkez arasındaki boşluklar, eksenler ve merkezler genel ilkenin küçük çapta uygulamalarıyla yavaş yavaş doldurulurdu. Bu kuralların amacı, Rome modelinde kentler yaratmaktı; dünyanın neresinde Romalılar yaşıyorsa Romalı asker kendini evinde hissetmeliydi (Sennet, 1999:65).

Ortaçağ kentlerinin Roma ve Yunan kentlerinden farkı, hayran olduğumuz revaklı caddeler bu dönemin çarşıları olmuştur. Tek tek çıkmalar örtülüp dükkânlar haline getirilmiştir; bütün hat daha çarpık ama günlük yaşam bağlamında daha insancıl hale gelmiştir. Helenistik dünyanın ve Roma dünyasının düzenli kentlerinin büyük ızgara planları dar aralıklara, çıkmaz sokaklardan oluşan büyük mahallelere dönüşmüştür. Roma’da büyük tiyatrolar, stadyumlar, hamamlar ve revaklı yollar küçük parçalara bölünmüştür. Azar azar, küçük ölçekli yönetilebilir bir doku halini almışlardır (Kostof, 2007: 24).

Rönesans Kentlerinde, kentleri kendi haline bırakmak yerine tasarımlar ön plana çıkmıştır. Rönesans yeniden doğuş demektir. Modernizmin öncüsü olarak da nitelendirilebilir. Rönesans kentlerinde kamusal mekân olarak sokaklar ve meydanların önemlerinin iyice arttığı görülmektedir. Ayrıca bu dönemde hizmet verdikleri ve ayakta tutabildikleri sürece inşa edilmiş şeylere saygı duyuluyordu. Kent binaları rastgele gözden çıkarılmıyordu. Dolayısıyla yeni biçem, amacını ifade edebilmek için bazı önemli noktalara vurgu yapmak gerekiyordu. Böylece göze çarpan noktalara Rönesans kiliseleri ve sarayları inşa edilmiştir (Kostof, 2007).

1800lerin ortalarından itibaren sokak eski ihtişamını yitirmiş adeta kentin hastalıklı bir parçası haline gelmiştir. 19. ve 20. yüzyıl kentlerine gelindiğinde, sokakların dönüşümünde etkili olan modernizm akımı başlamıştır. Modernite, aydınlanma ilkelerini temel alan bir projenin adıdır. Bu proje, Aydınlanma düşünürlerinin “nesnel bilimi, evrensel ahlak ile hukuku ve kendi ayakları üzerinde duran sanatı, kendi iç mantıkları temelinde geliştirme” konusunda gösterdikleri olağanüstü düşünsel çabadır. (Harvey 2010: 25).

Berman’a göre (2010), modern ortamlar ve deneyimler coğrafi ve etnik, sınıfsal ve ulusal, dinsel ve ideolojik sınırların ötesine geçer; modernliğin, bu anlamda insanlığı birleştirdiği söylenebilir ama paradoksal bir birlikteliktir bu, bölünmüşlüğün birliği sürekli parçalanma ve yenilenmenin, mücadele ve çelişkinin, belirsizlik ve acının girdabına sürükler. Modern olmak, Marx’ın deyişiyle “katı olan her şeyin buharlaşıp gittiği” bir evrenin parçası olmaktır (Berman, 2010).

Aydınlanma kavramının tüm tanımlarında “Aynı anda, hem yıkıcı biçimde yaratıcı olmak hem de yaratıcı biçimde yıkıcı olmak.” söylemi vardır. “Yaratıcı Yıkma” terimi

moderniteyi anlamak için oldukça önemlidir. Bu düşüncenin temeli, yıkmadan yeni bir dünya yaratılamayacağıdır. Birçok modernist düşünürün dediği gibi “yumurtaları kırmadan omlet yapmak imkânsızdır.” Haussmann’dan II. Dünya Savaşı sonrası New York’unda iş yapan Robert Moses’a kadar birçok modern figür, bu yaratıcı yıma imgesinin hiç de efsane olmadığını gösterir (Harvey, 2010: 29-30). İnsanlığın ilerlemesi için yıkımların yapılması gerektiği bu dönemde savunulmuştur.

Tüm bu kavramların ardından yeni bir dünya yaratmak ya da artık tehlikeli ve sağlıksız olarak nitelendirilen kentlerin yeniden yaratılması için yıkımların şart olduğu benimsenmiş ve yıkımlara da sokakların genişletilmesi ile başlanmıştır. Sokaklar genişletilerek bulvarlar açılmış, meydanlar tasarlanmıştır. Sağlıksız ve kent yaşamını tehdit eden bölümleri ise istimlâk edilmiştir. Bu tip temizleme projelerine *sventramenti*, yani kelime anlamıyla bağırsaklarını çıkarmak denilmektedir (Kostof, 2007). 19. yüzyıl başında yöneticiler ve planlayıcılar arasında da yaygınlaşan tıp terminolojisinden alınmadır. Fena halde hastalanmış kent organizmasının kurtarılması için gerekli büyük ameliyatları ifade etmektedir (Kostof, 2007).

Avrupa kültürünün biçimlendiği yüzyıllarda herkesin bir arada, burun buruna yaşadığı karmaşık kent mekânları, modern hareketin doğuşuyla artık bilimsel işlevselcilik adına alaya alınıp yıkıma mahkûm ediliyordu. Karşıtlarının “yıkım sanatçısı” dedikleri Haussmann bu tür kent ameliyatlarının öncüsüdür (Kostof, 2007).

Şekil 2.3: Baron Haussmann’ın St. Michel Bulvarındaki istimlâklerini gösteren bir Paris planının ayrıntısı

Kaynak: Biblioteque Historque de la Ville de Paris 1855 tarihli haritadan “Şehirler ve Sokaklar”

Hausman'ın projeleriyle birlikte Paris “modern kentin ilk prototipi” olarak görülmeye başlanmıştır. Kostof'da (2007) Haussmann'ın Paris'i ele alış biçimi için “modern kentten anladığımızın topluca ilk kavramsallaştırılması” der.

Haussmann'ın başlıca amacı, barikatların kurulmasını ve iç savaş ihtimallerini ortadan kaldırmaktır. Açılan geniş caddeler ile halkın ayaklanmasının durdurulması amacıyla kışlalar ile işçi mahalleleri ile bağlantının sağlandığı bu müdahale stratejik güzelleştirme adı ile anılır. Bulvarlar merkezi pazarları, köprüleri, kanalizasyonu, suyollarını, opera ve kültür saraylarını ve büyük bir parklar ağını da içeren geniş bir kentsel planlama sisteminin sadece bir parçasıydı (Berman, 2010). Eski mahallelerle birlikte kentin kültürünü de yok ettiği düşüncesi var olsa da Berman'a göre, Haussmann Paris kentini ulaşılabilir kılmıştır.

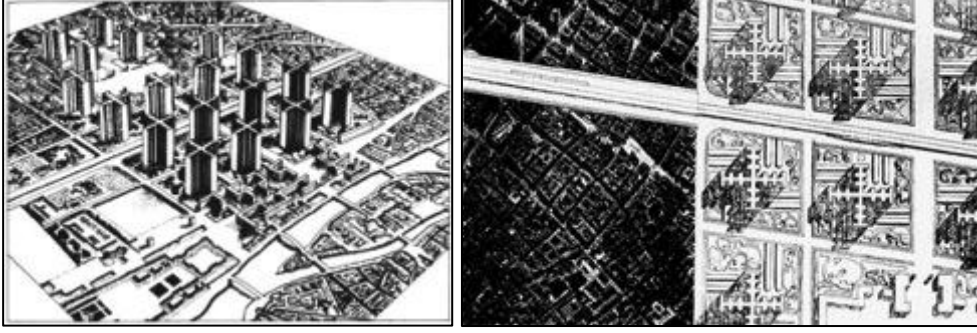
Karmaşık sokaklarda kendi içinde çalışan, birbiri ile ilişkisiz mahalleler sistemi yerine geçişleri belirgin, düzgün geometriye kavuşmuş alanlar ortaya çıkarmıştır. Böylece temizlenmiş, aydınlatılmış, ağaçlandırılmış, kısaca seyir üzerine sıfırdan kurgulanmış yeni kent sahnesinde yeni dekor için tahayyül edilen kullanıcılarla, hesaba katılmak istenmeyenler buluşmuş, restoran ve kafeleriyle birlikte bu kalabalığı karşılayan bulvarlar modern kamusal yaşam deneyiminin zemini olmuştur (Berman, 2010:207-210).

Sokakların yayasızlaştırılması için yapılan çalışmalar başarısız olmuş aksine sokakların daha da kalabalıklaşmasına ve yönetimin de bu sürece dâhil olamamasına neden olmuştur. Bu nedenle politik ve sosyal yönü önlenemeyen sokakların kaderi daha çok yıkımlar olmuştur.

19. yüzyılla 20. yüzyıl arasındaki en büyük farklardan biri kentsel mekân komplekslerini -İkinci Dünya Savaşı'nın sonundan beri geliştirilmiş olanları ve yeni kentlerle mahalleleri- birincil karşılaşmaların buralara yaşanamamasıdır. Gerçekten de 20. yüzyıl kentlerinin büyük kısmında kentsel mekânlar karşılaşmaların olmaması için sistematik olarak tasarlanmış ve örgütlenmiştir. 19. yüzyılın bulvarları yerini 20. yüzyıl kentlerinde otoyollarına bırakmıştır (Berman, 2010).

Kentlerde modern yaşam için yıkımları savunan diğer bir kişi de Le Corbusier'dir. Kostof (2007:17), Le Corbusier'in Plan Voisin'den bahsederken Haussmann'ın faaliyetleri için “yeterince cesur sayılmaz” diyerek Le Corbusier'in 1925 yılında Paris için önerdiği Plan Voisin'in ne kadar uçuk bir plan olduğunu anlatır. Bu plan,

Marais'ın ortaçağ mahallesini yıkacak, yerle bir edecekti. Plan Voisin'deki biçimlerin çok büyük yıkımlar gerektirmesi Le Corbusier için önemli değildir. X biçiminde kuleler mekânîk üretimin mimari ifadesi olarak düşünülmüştür; sonsuz kez tekrarlanabilir. Bu şekilde modern ve sınırsız bir ızgara formu oluşturulur; Plan Voisin'in bir sınırı olması şart değildir; Marais'i de bütün Paris'i de kaplayabilirdi (Sennet,1999:196).

Şekil 2.4: Plan Voisin X biçimli kuleler

Kaynak: Url-6

Le Corbusier'in kentsel bir düşmanı vardı: sokak. Plan Voisin'de sokak, kamyonlar ve taksiciler içindi, insanlar için değil. Le Corbusier'in çıkış noktasının sokakların insanlara ait olduğu iken daha sonradan ortadan kaldırmak üzere planlar yapması ilginçtir. 1924 yılında yaptığı bir sunuşta Le Corbusier sokakta otomobiller tarafından öldürülme tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu, sokakta yürüyüş yapmak istediğini fakat trafiğin onu sokaktan attığını anlatır. Le Corbusier gençlik zamanlarında sokakların kendilerine ait olduğunu ama şimdi hızla ilerleyen trafikten sokakta dolaşmanın bile neredeyse imkânsız olduğunu vurguluyordu. Fakat Le Corbusier'nin dönüşümü uzun sürmemiştir. Kendisini arabanın dışındaki insan olarak görmekten, arabadaki insan olarak görmeye başlamıştır (Berman, 2010).

Berman (2010), arabadaki adam olarak nitelediği Le Corbusier'in artık sokağa farklı bir şekilde baktığını belirtmektedir. Artık yeni bir sokağa ihtiyaç duyulduğunu ve bu yeni sokağın da “bir fabrika kadar donanımlı” olması gerekmektedir. Bu sokakta, modern fabrikada olduğu gibi, en iyi donanımlı model en çok otomatikleşmiş olmalıdır. Makinaları işletenler dışında hiçbir insan olmayacaktır; akıntıyı yavaşlatacak zırhsız ve mekânize olmayan yayalar olmayacaktır. “Kafeler ve boş zaman geçirme yerleri Paris'in kaldırımlarını yiyen asalaklar olmayacaktır artık” (Le Corbusier, 1923 akt: Berman 2010:227). Le Corbusier'in asalaklar olarak bahsettiği modern

kentte yaşamaya çalışan yayalar artık sokakların ortadan kaldırılmalarıyla birlikte sokaklardan uzaklaştırılmışlardır.

Hausmannvari modernist anlayışın diğer bir destekçisi ise Robert Moses'dır. Robert Moses da 1930'lardan başlayarak eski mahallelerin dokusunu önemsemeksizin New York için otoyollar, köprüler, viyadükler tasarlamıştır. Yaptığı yıkımları modernizmin gerekleri olarak gördüğü için, modern bir kent yaratmak istiyorsa kendini yıkıma mecbur görüyordu. Yerleşik konut alanlarına yerleştirdiği ekspres yolları ve park yollarıyla "Hausmann'ın enerji ve coşkusuna sahip" 20. yüzyıl idealisti olarak kabul görmektedir (Berman, 2010:401). Robert Moses yaptığı yıkımlarla övünüyordu. "Her yanı inşaatla dolu bir metropolde iş görürken yolunuzu bir et satırıyla açmak zorundasınız. Ben inşaatları sürdüreceğim. Elinizden geleni ardınıza koymayın beni durdurmak için." Berman (2010), Robert Moses'ın bu sözleri ile neredeyse bir canavar olarak nam salmaktan hoşnut olduğunu düşünmektedir (Berman, 2010:390- 391).

1960'lara gelindiğinde sokaklar araç trafiğine göre tasarlanmanın yanında yer olarak mekânsallaştırıldığı görülmektedir. Sokak yaşamının iç dinamiklerine odaklanan Jacobs, niteliksiz imajlar elde etmek için kent hafızasının yok edilmesinin yersiz olduğunu ispata çalışır. Sokağın kentsel montaj yöntemiyle bir günlük hareketliliğini gözlemleyen Jacobs için esas olan, kent kimliğinin korunarak, günlük yaşam ritminin devamının sağlanmasıdır (Berman, 2010:417-423). Kostof ise, bu dönemde, çalışmalarının odağına yerleşmesi gereken sorunsalın bağlam olduğunu vurgulamıştır. Kostof'a göre, kentteki imar ve inşaa faaliyetlerini incelemenin en akılcı yolu, toplumsal süreci analiz etmektir; çünkü kentin yapılanma biçimi bu süreci oluşturan sosyal, kültürel, ekonomik, politik yapı altlıkları aracılığıyla çözümlenebilir. Bu altlıkların zaman içinde oluşturduğu kentsel katmanlaşmayı, Kostof, "kent süreci" olarak adlandırır. Söz konusu süreç, ideolojik amaç taşıyanlar dâhil hiçbir müdahaleden etkilenmez (Çelik, Favro, Ingersoll, 2007:7-9). Özellikle vurgulanan ise, Hausmannvari yıkımın ya da Le Corbusier tarzı yok etmenin iyileştirmek olmadığıdır (Kostof, 2007:34).

Bu algıdan sonra sokakların kullanımları ve tasarımlarına önem verilmeye başlanmıştır. Çoğu kentte sokakları geri kazanmak için projeler geliştirilmektedir. Öyle ki günümüzde sokaklar moda olmakta ve başta tüketim odaklı olmak üzere yapay sokakların bile üretildiği görülmektedir.

2.1.3. Sokakların özellikleri

Sokakların yollardan ayrılan en önemli özelliği, sokakların kullanımıdır. Sokaklar, kentsel açık alan aktivitelerinin yapıldığı ve iletişimin olduğu alanlardır. Sokaklar bireysel olarak kullanıldığı gibi grup olarak da kullanılabilir. Örneğin gösteriler, karnavallar için sokak kullanımları birer ritmik tekrarlar oluşurken bireysel kullanımlar için ritüel oluşturmaktadır.

Jane Jacobs (1961) Büyük Amerikan Şehirlerinin Yaşamı ve Ölümü kitabında sokakların özellikle yayalar için yalnızca ulaşım alanı olarak kullanılan yerler olmadığını belirtmektedir. Sokakların aktif olarak kullanılabilirliği için Jane Jacobs (1961), Jaime Lerner (2004) ve Projects for Public Spaces (<http://www.pps.org/>) dan derlenerek sokakların sahip olmaları gereken özellikler belirlenmiştir.

✓ Güvenlik

Jacobs kitabında “Eğer kullanıcılar bir şehrin ya da şehrin bir parçasının güvensiz olduğunu söylüyorlar ise bunun anlamı kendilerini sokakta güvende hissetmiyorlar demektir.” Burada sokakların en önemli görevleri şehrin sokaklarını güvenli tutmaktır. Küçük şehirler ve banliyölerde metropollere oranla bu durum daha kolaydır. Çünkü metropoller küçük şehirlere ve banliyölere göre oranlara daha yoğundur. Ayrıca metropoller birçok “yabancıyı” barındırmaktadır. Yalnızca kamusal alanlarda değil insanlar kendi apartmanlarında kimlerin yaşadığını bile bilmezken dışarıdaki birçok yabancı insanın içinde kendisini güvende hissedebiliyor ise o şehir başarılı bir şehir demektir.

Sokakların güvenliğinin sağlanmasının yalnızca polisler tarafından sağlanamayacağından bahseden Jacobs, sokaktaki insanların ya da o mahallede yaşayanların gönüllü olmaları gerektiğini söylemektedir. Eğer orada yaşayalar bir kontrol mekanizması oluştururlarsa o zaman polislerin giremediği bir takım alanlarda da güvenlik sağlanabilir.

Bir kentin bütün sokakları aynı şekilde güvenli ya da aynı oranda güvensiz olamaz. Burada bir takım kriterler ortaya çıkmaktadır. Jacobs özellikle çok kullanılan sokakların diğer sokaklardan daha güvenli olduğunu savunmaktadır ve güvenli bir mahallenin sahip olacağı 3 nitelikten bahsetmektedir.

- Öncelikle kamusal mekân ve özel mekân sınırları açıkça belirlenmelidir. Banliyölerde ya da yeni yapılan projelerde olduğu gibi kamu-özel birbiri içerisine girmemelidir.
- Mutlaka gözler sokakların üzerinde olmalıdır. O sokakta yaşayan ya da orayı kullananların gönüllü olarak yabancıları kontrol etmek için izlemeleri gerekmektedir.
- Sokaklar mutlaka sıkça kullanıyor olmalıdır. Bu sayede ikinci maddedeki izleme de daha kolay bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Çünkü kimse boş bir sokağı izlemek istemez fakat o sokaktan geçen çokça insanı seyretmek daha eğlenceli olabilir.

Herkesin sokakları kullandığı düşünüldüğünde sokakların yalnızca yağmacılardan korunması yeterli gelmemektedir. Oradan geçecek, kullanacak bütün insanlar için güvenli ve huzurlu olmalıdır. Kaldı ki, hiçbir normal insan hayatını yapay barınaklarda geçirmez.

Jacobs, güvenliğin sağlanması için sokakların kullanılmasının gerekliliğini anlatmaktadır ve insanların o sokağı kullanması için nedenler yaratılması gerektiğinden bahsetmektedir. Kamu mekânında özellikle akşam ve gece kullanılacak; restoran, bar ve dükkânları açılmalıdır. Bu şekilde birçok çeşitli yöntem ile sokakların güvenliği sağlanabilmektedir. Ayrıca sokakların çok iyi bir şekilde aydınlatılması da kullanılma oranlarını artırmaktadır.

Jaime Lerner (2004) Acupunctura Urbana adlı kitabında Koreli göçmenlerin New York'daki marketi 24 saat açık tuttuklarını ve bu sayede o bölgede gece kullanımının yoğunluğunun arttığını ve orada yaşayanlar için ekstra bir güvenlik sağladığını belirtmektedir.

✓ İletişim

Kentlerin ana fonksiyonu iletişimdir. Sokaklar ise iletişimin ana mekânlarıdır. Kamusal mekânlar oluşturulurken insanların arasındaki mesafeler kısaltılarak birlikte hareket edebilmeleri, üretebilmeleri, sosyal amaçlı ilişkiler kurabilmeleri amaçlanmaktadır. Sokaklar bu amaçlar için en uygun mekânlar olmaktadır.

Jane Jacobs (1961) kitabında, reformcuların kalabalık köşelerde başıboş dolanan, dükkânlarda ve barlarda oturan şehir insanlarını uzun süre gözlemledikten sonra, “Bu içler acısı! Eğer bu insanların nezih ve daha özel evleri olsa sokaklarda olmazlardı.”

hükmünde bulunduklarından bahsetmektedir. Fakat bu hükmün, biraz derin bakıldığında ne kadar yanlış olduğu görülmektedir. İnsanların sokaklarda vakit geçirmesinin nedeni nezih evlerinin olmaması değil, sokakların kamusal olmasından dolayıdır. Burada insanlar tanımadıkları kişilerle bir araya gelme fırsatı bulmaktadır. Özellikle büyük şehirlerde insanlar evlerini herkese açık tutamazlar. Evlerine gelecek kişileri tanıdıkları, bildikleri kişilerle sınırlı tutmaktadırlar. Bu nedenle sokaklar yeni insanlarla tanışmak, iletişim kurmak adına en çok kullanılan kamusal mekân olmaktadır.

Sokaklar karşılaşmaların en yoğun yaşandığı mekânlardır. Çoğu zaman insanlar sokaklara başka insanları görmek ve sosyalleşmek için çıkarlar. Gün boyunca sokaklar üzerinde insanlar gerek direkt gerekse dolaylı yüzlerce iletişim kurmaktadırlar.

✓ Oyun Alanı

Sokakların kullanımlarından biri de oyun alanı olmalarıdır. Çocukların kendi yaşlarıyla tanışıp vakit geçirdikleri, oyun oynadıkları alanlardır sokaklar. Jane Jacobs (1961) kitabında, sokakları oyun parklarından ayıran en önemli özelliğinin çocukların ebeveynlerinin gözetimi altında bulundukları güvenli alanlar olduğunu belirtmektedir.

Sokakların dönüşümleri ile birlikte açılan geniş yollar, bulvarlar, çocukların oyun alanlarını da ellerinden almıştır. Bulvarlara açılan yüksek katlı binalarda oturan ailelerin çocukları oyun alanı olarak yol kenarlarını kullanmaktadır. Bu üzücü bir durum olmasının yanı sıra oldukça tehlikelidir. Hızla akan trafiğin yanı başında top oynayan çocuklar her an yola fırlama tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Mehmet Barlas (2006), “Kaçımız çocukluğumuzun geçtiği sokaklarda bir arabaya çarpmadan (!) yürüyebiliyoruz (top oynuyoruz demiyorum)?” diyerek sokakların bırakın oynamayı yürümek için bile elimizden alındığından bahsetmektedir.

✓ Çekim Gücü ve Gezi Noktaları

Bir mekânda bir şeyler yapmak insanların o mekâna yeniden gitmelerini sağlar. Çekim gücü ve gezi noktaları oluşturmada kadınlar ve erkekler için, farklı yaş grupları için, farklı gün, hafta, yıl için, tek kişi için ya da farklı gruplar için çeşitli aktivitelerin yer alması gerekmektedir. Bu çeşitli aktiviteleri birbirine bağlayan cezbedici sokaklar oluşturulmalıdır.

✓ Kimlik ve Bellek

İyi bir kimlik ve bellek çalışması başarılı olmanın anahtarıdır. Başarılı bir bellek çalışması için kimliğin de teşvik edilmesi gerekir. Kimlik yerel değerlerin ortaya çıkarılması ile kazanılabilir. Böylece işletmelerin yayaların ve sürücülerin davranışlarının mekânın algısına göre değişmesi sağlanmış olacaktır.

✓ Aktif kaldırım kullanımları

Yayalar ve sürücüler için aktif zemin kat kullanımları kazandırılabilir. Örneğin cadde boyunca uzanan zemin kat kullanımları boş bir duvar boyunca yürümekten daha güvenli hissettirecektir. Kaldırım kullanımları yılın her günü aktif olmalı ve yolun her iki tarafını da bir arada tutmalıdır.

✓ Konfor ve Hoşluk

Başarılı sokaklar çeşitli aktiviteleri desteklemek için kolaylık sağlar. Örneğin güvenlik için sokak aydınlatması, oturma alanları için kamusal ya da özel oturma alanları, bisikletler için park yeri, temizlik için çöp alanları bulunması sokağın kullanımı için tercih sebebidir.

✓ Yönetim

Başarılı bir sokak için sokakların yönetiliyor olması gerekmektedir. Temizliği, güvenliği ve özellikle aktiviteler için.

✓ Mevsimsel Stratejiler

İnsanları yıl boyunca sokaklara çekebilmek için güçlü bir yönetim ve çok çeşitli aktiviteye ihtiyaç vardır. Bunun için mekanın mevsimsel özellikleri kullanılabilir (tatil zamanları, törenler, eğlenceli aktiviteler gibi). Eğer bir sokak benzersiz ve çekici bir aktivite sunuyorsa insanlar hava şartları ne olursa olsun katılırlar.

✓ Çeşitli Kullanıcı Grupları

Farklı kullanıcı grupları için farklı faaliyetler oluşturulması gerekir. Farklı yaş grupları, farklı ırk ve farklı cinsiyetteki insanları da çekecek farklı aktiviteler yer almalıdır.

✓ Trafik, Transit ve Yaya

Başarılı bir sokak aynı zamanda erişilebilirdir. Bu alanlarda araçlar için uygun park alanları mevcuttur ve yürüyüş alanları ile bisiklet alanlarını destekler. Çevredeki hedeflere erişim ve bağlantılar planlama sürecine dahildir. Araçlar sokaklara hakim

olamaz ve sokaktaki konfora engel olamaz. Böylelikle hız yavaşlar ve çeşitli ulaşım olanakları ile alan paylaşımları artar.

✓ Kullanıcı ve Mod Çeşitliliği

Zemin kat kullanımlarının ve aktivitelerin sokağa inmesi gereklidir. Paylaşımlı sokak alanlarında hiçbir mod diğerinden üstün değildir. Tüm kullanıcılar birbirleriyle güvenli bir şekilde iletişim içindedir.

Sokakları yaşanabilir mekânlar olarak geri kazanmak kentler için önemlidir. Çünkü sokaklar içinde bulunduğu kentin sosyali kültürel ve ekonomik değerlerinin temelini oluşturur. Kenti var eden tüm dinamiklerin dengeli bir şekilde devamı için sokakların doğru planlanması ve yaşanabilir mekânlar olarak kazanılması gerekmektedir.

2.2. Kentsel Kimlik ve Kentsel Bellek Kapsamında Sokaklar

Sokakların özellikleri bölümünde incelenen kimlik ve bellek ögesi bu bölümde detaylı olarak ele alınarak kentler ve sokaklar için önemi tartışılmıştır.

Sokaklar, insan hayatı üzerinde büyük önem taşır. Çok katmanlı yaşayan bir yapıyla sokaklar, kent içerisinde gelişen dinamikler çerçevesinde değişmektedir. Bu sebeple sokaklar, kent kimliği ve kent belleği ile sürekli ilişki içerisinde. Sokakların kentin omurgası olduğu düşünüldüğünde sokaklara yapılan müdahaleler ile kentin kimliği ve belleği değişmektedir.

2.2.1. Kimlik ve kent kimliği

Kentler, insanların hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en önemli ve en büyük bir fiziki ürün, hatta insan hayatını yöneten ve çerçeveleyen bir yapılardır (Cansever, 1996). Diğer bir deyişle kent, toplumsal olarak birbirleri ile aynı özellikleri gösteren bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu, nispeten büyük, nüfusu yoğun ve kalıcı bir yerleşim yeridir (Wirth, 1938). Bu nedenle kent dış etkenlerle birlikte sürekli devinim içindedir ve kentte var olan her şey kimliğin oluşumunda etkilidir (Erton, 1995).

Kimlik, Türk Dil Kurumuna göre; Toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü olarak tanımlanır. Kevin Lynch (1960, 2010) ise kimliği, “*diğer şeylerden ayrılan ve tekil olarak bir varlık kabul edilebilen*” olarak tanımlar. Kevin Robins ve

David Morley (1997), “Kimlik Mekânları” adlı kitabında kimlik kavramını canlılar ve nesneler için ayırt edici, farklılık yaratan olarak tanımlar.

Aynı zamanda kimlik kavramı, benzerler arasında kıyaslamayı getirir ve benzerine göre sahip olunan ayırt edici özellikleri ortaya koymaktadır. Kentler ve mimari ürünler açısından kimlik ve kentsel imge olgusu, öncelikle görsel boyutuyla ön plana çıkan, ayrıca doğal, coğrafi, kültürel ürünler ve sosyal yaşam normlarını da kapsayan çok geniş bir tanımlı içermektedir (Ulu, Karakoç; 2004). En yalın tanımıyla kimlik, kişilerin, grupların, toplum veya toplulukların ‘kimsiniz, kimlerdensiniz?’ sorusuna verdikleri yanıt ya da yanıtlardır (Güvenç, 2003). Dixon ve Durrheim’de (2000) “biz kimiz” sorusunun sıklıkla “biz nerdeyiz” sorusu ile yakından ilişkili olduğunu savunur ve yer kimliği kavramını fiziksel çevrenin bir parçası olarak görürler.

Hall (1998), kimliğin sürekli inşa halindeki, tamamlanamayan bitirilemeyen sürekli değişip dönüşen bir gerçeklik olduğunu düşünür ve dış güçlerden etkilenebildiğini vurgular. Ayrıca kimliği; aynı görünen, aynı hisseden, kendilerini aynı sayan insanlara bağlayan anlayışın saçmalık olduğunu kimliği bir süreç olarak, bir anlatı olarak, bir söylem olarak daima öteki’nin konumundan anlatıldığını savunarak kimliğin karşımızdakinin bize bakışı olarak görmektedir.

Ocakçı da benzer şekilde kimliği, doğadaki herhangi bir varlığın başka varlıklardan ayrılan özelliklerinin ifadesi, onun kendine özgü olma durumu olarak tanımlarken, kendine özgü olma durumunun bir ilişkiler ağını işaret ettiğine dikkat çeker ve kimliğin ortaya çıkması için gerekli olan eylemin ilişkiler olduğunu vurgular (Ocakçı, 2012).

Webster’s Ninth New Collegiate Dictionary’de kimliği, bir insan ya da nesnenin ayırt edici karakter ya da durumu olarak tanımlanmıştır (Aktaran: Ocakçı, 2012).

Castells’e göre kimliklerin inşası, “tarihten, coğrafyadan, biyolojiden, üretken ve üremeye yönelik kurumlardan, kolektif hafızadan, kişisel fantazilerden, iktidar aygıtlarından ve dinsel vahiylerden” malzemeler kullanır (Castells, 2008).

Kimlik kavramı için dile getirilen ayırt edici olma durumu kuşkusuz kentsel mekânlar için de kullanılabilir. Bu durumda kentsel kimlik için bir kentin kentlerden ayırt edilmesini sağlayan özelliklerin ifadesidir denilebilir (Ocakçı, 2012).

Schulz, yerin ruhunun olduğunu savunur ve bir yerin sahip olduğu karakteri o yerin ruhunu yansıttığını ve bu ruhun aynı zamanda o kentin kimliği olduğunu savunmaktadır. (Schulz, 1979). Tekeli'ye (2009) göre ise soyut bir mekân, içinde yaşayan insanlar için anlamlı hale gelmişse o yer kimliklidir.

Kent içinde yaşayan insanların davranışları, inanışları ve kültürleri, kentteki binalar, kentte bulunan her şey bir anlama sahip olmalıdır. Bu anlam o kentin aynı zamanda ruhunu da yansıtmaktadır. Kente ait bir ruhun olmadığı durumlarda kentin kimliksizliğinden bahsedilebilir (Moore, 1962). Ocakçı'ya göre ise bir kent ne kadar olumsuz niteliklerle tanımlansa da kimliği vardır (Ocakçı, 2012).

Can'a (1999) göre Kentlerdeki en büyük sorun kimliksizleşme sorunudur. Kentlerin çoğu sahip olduğu kimliği ya kaybetmekte ya da yeni kimlikler üretememekte ve bunun sonucu olarak belirsizlikler yaşamaktadır. Kentlerde ki bu kimlik sorunu kentin ekonomik, fiziksel ve kültürel her boyutunda yaşanılmakta ve bu durumda kentte yaşayanlara kente karşı bir yabancılaşma hissi vermektedir. Yabancılaşma hissi ile bireyin kente kattığı anlam ve bireyin kentten anladığı anlam ilişkisi azalmakta ve kente ait olmama hissini doğurmaktadır.

Oysaki kimlik; ait olduğu topluma kaybolmuşluk hissi değil, güven oluşturma hissi vermesi gerekmekte ve bu duyguyu da sürekli dönüşüm içerisinde geliştirmektedir (Aykut, 1998).

Tekeli (2009) kimliğini yitiren bir yerin kimliğinin başarılı bir şekilde yeniden üretilmesinin formülünün o yerin geçmişinin yeniden canlandırılması olmadığını vurgular ve çözümün "geleceğin koşullarında geçmişle ilişkileri olan yeni kimlikler oluşturmak" olduğunu savunmaktadır.

Kentsel kimlik, toplum tarafından şekillenen ve gerçeğe dayanan kentin karakteristikleri ve değerlerinden, bir kenti diğerinden ayıran başkalaştıran özelliklerin var olması ile oluşur. Correa (1983) ve Hall'a (1998) göre kimlik inşası için süreç gereklidir.

Tekeli de kent kimliğinin oluşması için sürece ihtiyaç olduğunu savunur. Kent kimliğinin oluşumu tarihsel bir olgudur ve kent kimliğinin zaman içinde farklı katmanların uyumlu ve anlamlı bir bütün oluşturmasıyla gerçekleşmektedir. (Tekeli, 1991).

Suher de (2006) Kentin kimliğinin uzun bir zaman dilimi içinde oluştuğunu ve şekillendiğini savunur. Kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi kenti biçimlendirdiğinden kente kimlik kazandıran alanlar tek tek değil bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir (Suher, 2006).

Bir kimliğin oluşumu, belli koşulların sürekliliği neticesinde gerçekleşmektedir. Bu koşullar Gürsel'e (1993) göre; Kültürel miras veya gelenekler, Toplumun gereksinimlerinin nitelik ve karakteri, Coğrafya, topografya, iklim, doğa ve doğanın engebelerinden meydana gelen faktörler, Ulusun ürettiği teknoloji, Değişen şartlara uyabilme yeteneği olarak tanımlanmıştır.

Hacıhasanoğlu & Hacıhasanoğlu, (1995) Kent kimliğini oluşturan özelliklerden bahsederek bu özellikleri Coğrafi özellikler, İklimsel özellikler, Anıt yapıları, Kent meydanları veya sokakları, Folklorik veya sosyo-kültürel özellikler şeklinde sıralamıştır.

Kentsel kimlik sorgulandığında ana özellikler, kentin kendine özgü karakter ve farklılıklarının olması, özgün olmasıdır ve tarihsel bir süreç içerisinde farklı katmanlar bir kentte bir bütün oluşturur.

2.2.1.1. Kentsel kimlik bileşenleri

Lynch'e (1960) göre; bir kentsel mekânı tarif eden elemanlar doğal ve yapma çevrelerdir. Bunlar; toprak, su ve bitki örtüsünden oluşan basit varlıklar ve insan yapısı elemanlarıdır. Suher (1995), Lynch'in bu görüşünün eksik olduğunu kültürel değerlere göre farklılaşan yaşam biçiminin, kültürel düzeyin, yerel geleneklerin de kimliğin oluşumunda etkisinin büyük olduğunu vurgulamaktadır.

Kentsel kimlik öğelerinin o kent ile birlikte akıllara gelen doğal, sosyal ve yapılaşmış öğeler olduğu ve bu öğeler için kenti temsil ettikleri konusunda toplumsal bir ortak kabulün olduğu söylenebilir. Ayrıca bu öğeler yerel ve küresel özellikler taşıyabilirler (Ocakçı, 2012). Bu bağlamda kent kimliğini oluşturan öğeleri Ocakçı ve Souhworth üç başlık altında incelemiştir (Ocakçı ve Southworth, 1995).

Bu başlıklar; *Doğal çevreden kaynaklanan kimlik elemanları*, *beşeri çevreden kaynaklanan kimlik elemanları* ve *insan eliyle inşa edilmiş çevreden kaynaklanan kimlik elemanları* olmak üzere sınıflandırmıştır. Doğal çevreye yönelik veriler topografya, bitki örtüsü, iklim koşulları ve jeolojik durumu hakkındaki bilgiler olarak

sıralanabilir. Kentsel kimliğin ortaya konmasında ve korunmasında kentin içinde bulunduğu doğal koşulları anlamak önemlidir. Beşeri çevrenin öğelerini birey ve toplum oluşturmaktadır. Yapılı çevreden kaynaklanan kimlik öğelerinde ise form, görüntü faktörü, konum faktörü ve anlam faktörü ekilidir.

Doğal çevre özellikleri; kentin doğal özellikleri olan topografyası, jeolojik yapısı, iklim koşulları, rüzgâr etkisi, denizi, gölü, bitki örtüsü ve coğrafi konumu gibi özellikleridir.

Şekil 2.5: Peri bacaları (Nevşehir)
Kaynak: Url-7

Peri bacaları doğal oluşumları ile ülkemizde UNESCO tarafından koruma altına alınmış sayılı yerlerden biridir. Kente doğal çevre bağlamında bir kimlik ögesi kazandırmaktadır.

Şekil 2.6:Alaçatı (İzmir)

Kaynak: Url-8

Alaçatı denildiğinde ise akla ilk rüzgârı gelmektedir. Kentte birçok sörf turnuvası düzenlenmektedir. Bu da kente bir kimlik kazandırmıştır.

Aynı şekilde İstanbul için Boğazı, Santorini ise eğimli topografyası ile aklımıza gelmektedir.

Beşeri çevre özelliklerinde; demografik yapı, kurumsal yapı, kültürel yapı, ekonomik yapı elemanlarının büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle beşeri çevre özellikleri incelenirken sosyo-ekonomik ve sosyo kültürel çevre özellikleri olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Şekil 2.7: Valencia Domates Festivali

Kaynak:Url-9

Şekil 2.8: Rio Karnavalı

Kaynak: Url-10

Valencia'daki domates festivali ve Rio'daki karnaval kentin kültürü ile özdeşleşerek bir kentsel kimlik ögesi haline gelmiştir.

Şekil 2.9: Wall Street

Kaynak: Url-11

Wall Street ise üzerinde önde gelen finans merkezlerini barındırması sebebiyle ekonominin simgesi haline gelmiştir. Bu sayede bu sokak ekonomik yapısı ile bir kimlik ögesi olmaktadır.

Yapay (insan eliyle yapılmış) çevre özellikleri: kentte yaşayan bireylerin gereksinilerini karşılamak üzere kente yaptıkları şeyler bütünüdür. Bu düzenlemeler içerisinde kentteki meydanlar, sokaklar, anıtlar vb. her türlü kentsel bileşen yer alabilir (Hacıhasanoğlu, 1996 akt: Zorlu vd, 2010).

Şekil 2.10: Eiffel Kulesi

Şekil 2.11 Kolezyum

Kaynak: Url-12

Kaynak: Url-13

Şekil 2.12: Kurtarıcı İsa Heykeli

Kaynak: Url-14

Eyfel Kulesi, Kolezyum ve İsa heykeli gibi yapılar Kevin Lynch'in (1960) bahsettiği kentin odak ve nirengi noktaları olarak kentin kimliğine katkıda bulunmaktadır.

2.2.1.2. Kentsel kimlik ve sokaklar

Kentsel kimlik tanımı yukarıda da yapıldığı gibi özetle bir kenti diğerinden ayırt eden, akılda kalan özellikleridir. Bir kenti ziyaret ettiğimizde ilk olarak karşımıza çıkan yer sokaklarıdır. Jane Jacobs'un da bahsettiği üzere bir kenti düşündüğümüzde ilk akla sokakları gelmektedir. Bu durum da bir kentin kimliğini önemli ölçüde etkilemektedir.

Örneğin Haussmann'ın Paris'te açtığı bulvarlar kentin kimliğini değiştirmiş, akla ilk gelen kimlik öğelerinden biri olmuştur.

Şekil 2.13:Paris Kenti

Kaynak: Url-15

Aynı şekilde bir kentin dar sokakları, yayalaştırılmış alanları, adlandırmaları bile kentsel kimliği etkilemektedir. Ayrıca sokakların üzerindeki yapılar bile sokaklara kimlik kazandırmakta bu da kentin kimliğine yansımaktadır. Örneğin New York'taki beşinci cadde üzerindeki alışveriş mağazaları sokağa bir kimlik kazandırmış, Broadway caddesi üzerinde ve bu caddeye açılan sokaklarda bulunan tiyatro ve konser salonları sebebiyle bu sokak müzikal sanatıyla özdeşleşmiştir.

Şekil 2.14: Broadway Caddesi

Şekil 2.15: Beşinci Cadde

Kaynak:Url-16

Kaynak:Url-17

Kevin Lynch'in (1960) Kent İmgesi kitabında fiziksel unsurlardan yola çıkarak oluşturduğu kent imgesi içeriğinde 5 bileşenden biri olarak belirlediği yolları; insanların hareket halindeyken kenti gözlemlediği, yollar üzerinde diğer çevresel

öğeleri algılayabildiği ve bütünle ilişkisini kurabildiği baskın yerler olarak tanımlamaktadır.

İnsanların evlerinden kamusal alana adım attıkları ilk mekân olan sokaklar ve caddeler kentlerin kimliğinde büyük rol oynamaktadır. Bu nedenle sokaklar üzerinde yapılan/yapılacak müdahalelerin kentin kimliğini etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.2. Kentsel bellek

Bellek kavramı birçok farklı disiplin tarafından araştırılmaktadır. Nöroloji, Psikoloji, Filozofi, Sosyoloji vb. gibi bilim dallarında farklı araştırmalara konu olmaktadır.

Nörologlar, hafızanın nörolojik temellerini, böylece yaşayan bir organizma bağlamında “hardware”ni araştırırlar. Psikologlar, belli durumlardaki bireylerin bilişsel ve duygusal hatırlama süreçlerini incelerken; psikanalistler, hafızayı uzun süreli yaşam öyküleri çerçevesinde ele alırlar. Sosyologlar, hatırlama ve anlatı topluluklarının benzer deneyim arka planına sahip gruplarda nasıl ortaya çıktıkları sorunuyla ilgilenirken; tarihçiler, insan hafızasının yazılı kaynaklar karşısındaki güvenilirliğini veya güvenilmezliğini araştırırlar. Tarihçilerle birlikte siyaset bilimciler, toplumların kendi geçmişlerini simgesel araçlar yardımıyla günün ihtiyaçlarına göre yeniden inşa etme şekil ve tarzlarını tartışırken; edebiyat ve sanat çevreleri de metinler ve resimler aracılığıyla bir kültürel miras olarak ortaya çıkan kültürel hafızayla uğraşırlar. (Sancar, 2008; s. 39-40)

Maurice Halbwachs belleği biyolojik açıdan, yani nöroloji ve beyin fizyolojisi açısından ele almaz, bunun yerine belleği sosyal bir olgu olarak değerlendirir (Halbwachs, 1985 akt: Assmann, 1997).

Tanımına bakıldığında Türk Dil Kurumu; “Yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza, zihin.” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak belleğin beyinsel bir işleyiş olduğu düşünülmektedir. Yaşam boyu görülen, duyulan, öğrenilen her şey, yeri ve zamanı geldiğinde yararlanılmak üzere beyinde depolanır. Beyin zaman zaman bu depoda gerekli düzenlemeler yapar, kimi bilgileri sıkıştırılmış dosyalar haline getirip ayrı bir yere yerleştirir; unutmak da bu şekilde oluşur (Türksoy, 2006).

Hatırlamak, unutmak, bilgilerin depolanması yalnızca insanlara ait özellikler olarak düşünülmemelidir. Kentlerin çok katmanlı, canlı bir yapısı olduğu bilindiğinden bellek, kentlerde de var olmaktadır. Bu nedenle unutmak, hatırlama ya da bilgileri depolama gibi eylemler kentler için de geçerlidir. Kentlerin bellekleri; kentlere yapılan düzenlemeler, yeniden biçimlendirmeler ile değişikliğe uğramakta kimi zaman ise yok olmaktadır. Buradaki en büyük aktörler kentin yönetilmesinde aktif rol oynayan çevrelerdir.

Bu bağlamda bellek kavramı Pierre Nora'nın (1974 çev.2006) da bahsettiği üzere; anımsama ve unutmak diyalektiğine açık, onların sürekli biçim değiştirmelerinden habersiz, her türlü kullanımlara ve el oyunlarına karşı çok duyarlı, uzun belirsizliklere ve ani dirilmelere elverişlidir ve devamlı bir gelişim halindedir.

Bir başka ifadeyle bellek, belli bir kişide, onun iletişim sürecine katılımı sayesinde gelişir. Bu olgu, kişinin, aileden dini ve ulusal topluluklara kadar çeşitli sosyal gruplara dâhil oluşunun sonucudur. Bellek canlıdır ve sürekli iletişim içinde varlığını sürdürür, bu alışveriş duraksarsa veya alışveriş içinde olunan gerçekliğin çerçevesi değişir ya da kaybolursa unutmak ortaya çıkar (Assmann, 1997).²

Kentlere yapılan müdahalelerden dikkati en çok çeken sokaklara yapılanlardır. Sokaklara yapılan her türdeki müdahale kentsel bellekte kimi bilgileri silmekte, kimi bilgileri ise yeniden üretmektedir. Politik, kültürel, ekonomik, toplumsal birçok müdahale geçirdiği bu çalışma kapsamında anlatılan sokaklar; gündelik yaşamlarımızda ve kent bütününde büyük değişiklikler geçirmekte ve kentsel belleğin sürekli olarak değişmesine/yenilenmesine sahne olmaktadır.

Kentsel belleğin istenmeyen kısımlarının yok edilmesi, yerine başka anıların getirilmesi işlemi kentlerde genellikle sokak isimlendirmeleri üzerinden yapılabilmektedir. Bir sokağa verilen isim ya da değiştirilen bir isim, daha önce olan olaylar unutturulmaya ve bazen de tarihin yeniden kurgulanmasına yardımcı olmaktadır. Bu tür değişiklikler genellikle politik olaylarda, etnik kökenlerin

² Unutmak, bu çerçevenin tamamen ya da kısmen kaybolması anlamına gelir, nedeni ise ya dikkatimizin ona odaklanmasının mümkün olmayışı ya da bir başka yere yönlendirilmiş olması ile açıklanabilir... Unutmak ya da bazı anıların deforme olması aynı zamanda bu çerçevenin bir zaman diliminden ötekine değişmesinin sonucudur. Sadece hatırlamak değil unutmak da sosyal bir olgudur (Halbwachs, 1985 akt: Assmann, 1997).

hatırlanmasına yardımcı olmada ya da hatırlanması/unutulması istenen önemli kişilerin varlığında yaşanmaktadır.

2.2.2.1. Toplumsal bellek kavramı

Toplumsal bellek, Fransız sosyolog Maurice Halbwachs'ın 1920'li yıllarda ortaya attığı kavram ile hayatımıza girmiştir.

Bellek yalnızca bireye ait olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü bireyin belleğinde anıları, düşünceler olduğu kadar, çevresinin anıları, düşünceleri, anlattıkları da bireyin belleğinde yer edinir. Bu sayede toplumsal bellek oluşur.

Halbwachs, mutlak bir yalnızlık içinde büyüyen bir bireyin belleğinin olamayacağını, belleğin insanın sosyolizasyon sürecinde oluştuğunu belirterek her zaman belleğin bir bireye ait olsa bile bu belleğin toplumsal olarak belirlendiğini savunur (akt: Assmann, 1997). Bu nedenle “toplumsal bellek” mecazi bir ifade olarak algılanmamalıdır.

Toplumsal bellek, bireylerin ait oldukları grupların önem verdikleri olaylar üzerinden şekillenir. Burada gruba bağlılık vardır ve bellek şekillenirken grup anısının, hikâyelerinin, düşünceleri ön planda olur ve her grubun belleği farklıdır. Bu durumda bellek kavramı her grupta farklı olduğundan daha doğru bir toplumsal bellekten bahsedilemez. Halbwachs'ın söylediği gibi, ne kadar grup varsa o kadar hafıza vardır; hafıza, doğası bakımından değişik ve sınırsız, kolektif, çoğul ve bireyselleşmiştir (Nora, 2006). Hiçbir bellek, geçmişi olduğu gibi koruyamaz; aksine ondan geriye ancak grubun her dönemde kendi bağlamına özgü olarak yeniden kurabildiği biçim kalır. Yani bellek, yeniden kurma işlemine dayanır. Geçmiş, bellekteki şimdiki zamanın değişken ilişkileri çerçevesinde sürekli olarak yeniden örgütlenir (Sancar, 2008; s.43).

Assmann'a (1997) göre, toplumsal bellek, onu taşıyanlarla birlikte vardır ve gelişigüzel devredilemez. Sürece katılanların grup üyeliğinin ispatıdır. Sadece somut mekân ve zaman değil, aynı zamanda bizim ifademizle somut kimliktir.

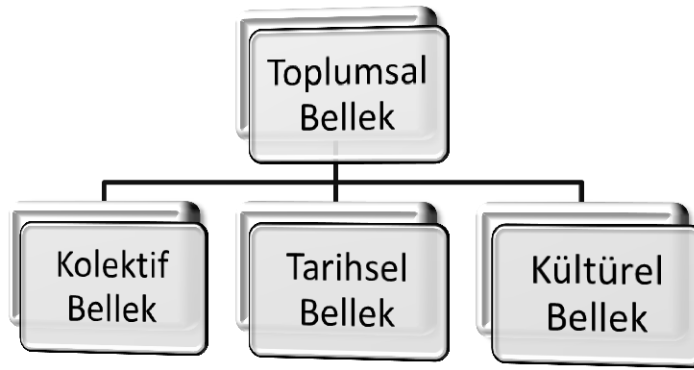
Bu bağlamda toplumsal bellek, kimlik kavramı ile çok yakından bağlantılıdır. Çünkü toplumsal bellek, bir kimliği inşa etme veya oluşturmada temel öğelerden biridir. Sadece kimliği oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda bu kimliğin sürekliliğini ve canlı kalmasını sağlar. Toplumsal belleğin bu kadar çok önem kazanması kimliği oluşturan

temel bir unsur olmasının yanında bir ulus-devlet oluşturma aşamasından geçmiş tüm toplumlarda siyasal gündemi meşgul eden kimlik tartışmalarıyla da ilişkilidir (Erden, 2010).

Toplumsal belleği oluşturan yapıtaşları

Toplumsal bellek kavramının daha iyi tanımı için 3 ana alt bellek çeşidinin ele alınması gerekmektedir

Çizelge 2.1: Toplumsal belleği oluşturan yapıtaşları

Kaynak: Araz, 2015

Kolektif bellek

Birden çok ve farklı bireyin toplumda meydana gelen olayları kendi algılarına ve yaşamışlıklarına göre hafızalarında bıraktığı farklı izler kolektif hafızanın oluşumunu belirler. Bireyler aynı olayları farklı açılardan değerlendirerek kendi hafızalarını oluştururlar. Geçmişte edinilen bilginin, aile, arkadaş çevresi, çalışma grupları, kitle iletişim araçları, sosyal medya platformları sayesinde paylaşılarak farklı bireylere aktarılması kolektif bir kimlik ve kolektif bir hafızanın oluşumunda önem arz etmektedir. Bilgin (1999), kolektif kimliğin, belirli bir durumu değil bir süreci yansıttığını belirtir. Bir bireyin kimliği, diğer bireylerle ilişki içerisinde ve zamanla değişir. Hiçbir birey, tek başına ve zaman-mekan dışı bir kimliğe sahip değildir (akt: Ergene, 2014).

Kolektif hafızayı oluşturan bireyin geçmişe dönük oluşturduğu kolektif kimlik, bir takım semboller, anılar, sanat eserleri, töreler, alışkanlıklar, değerler, inançlar ve bilgilerle yüklü bir gelenekten, geçmişin mirasından, kısacası kolektif hafızadan

hareketle inşa edilir. Yazarlar, sanatçılar, entellektüeller, tarihçiler, iletişim araçları, sosyal medya araçları kuşaktan kuşağa aktarılan hafıza öğelerini, kolektif kimliği temellendirici değerler ve anlamlarla yükler; tarihsel olayları, anıları, sembol, mit veya efsaneye, bu olayların aktörlerini ise kahramanlara sembol “şahsiyetlere” dönüştürür (Bilgin, 1999 akt: Ergene, 2014).

Tarihsel Bellek

Tarihsel bellek, bireylerin yaşadığı anılar üzerinden değil de tarihte yaşanan olayların kurgulanması ile oluşur. Bu nedenle farklı gruplarda grupların iç yapıları ve bugünkü koşulları doğrultusunda farklı tarihsel bellekler oluşabilir.

Kolektif bellekte yer alan bilgilere toplum içerisindeki tarihsel anılar/bellek eklenir ve toplu içerisindeki diğer bireylere aktarılır bu sayede tarihsel bellek unutulmaz ve giderek yerini kültürel belleğe bırakır.

Kültürel Bellek

Kültürel bellek bireylerin kolektif bellekleri ile toplumca kabul edilen tarihsel belleğin bütün haline gelmiş halidir. Kültürel bellek sürekli değişen gelişen ve yeniden kurgulanan bir süreçtir. Jan Assmann (1997) Kültürel Hafıza ve İletişimsel Hafızayı bütün olarak ele alır.

İletişimsel bellek yakın geçmişe ilişkin anıları kapsar. Bunlar bireyin çağdaşları ile payla anılardır. Bunun en tipik örneği kuşağa özgü bellektir. Bu bellek tarihi olarak grupla bağlantılıdır, zamanla oluşur ve zamanla yok olur; daha açık ifade edersek taşıyıcılar ile sınırlıdır (Assmann, 1997)

Kültürel bellek daha eski geçmişe ait anıları kapsar. İletişimsel bellekte bireyler birbirleri ile direk bilgi alışverişinde bulunabilirken, kültürel bellek daha eski bir geçmişe dayandığından konu hakkında uzman kişilerce anlatılmalıdır. Kültürel belleğin oluşumunda tarihe tanıklık eden her türlü anıt, heykel, tarih kitapları gibi yapıtlar kullanılmaktadır.

2.3. Bölüm Sonucu

Sokaklar bir kamusal mekân olarak kentin en önemli birimidir. Sokaklar, ortak bir yaşam alanı sunan paylaşımın, hareketliliğin, yayaların ve fonksiyonların birbirine bağlandığı, hareket kanalları olan, toplumun yapısını oluşturan, can damarlarıdır. Kentteki herkesin hiçbir çaba harcamadan bulunabildiği, zaman geçirebildiği, sosyalleşebildiği, günlük ihtiyaçlarını karşılayabildiği alanlardır.

Allan Jacobs'ın (1995) Great Streets adlı kitabında da belirttiği üzere toplumlara yardım edebilmek için birinci ve en önemli iş harika sokaklara sahip olmaktır. Bir sokağın harika sokak olabilmesi için o yerin mutlaka hep arzulanması, zaman geçirmeyi, oyun oynamayı, çalışmayı ve orada yaşamayı istemek gerekmektedir. Sokaklar insanları biraraya getirmek için aktiviteler yaratır.

Sokaklar kentin güvenliğinin sağlanmasından, çocuk oyun alanlarına, gezi noktalarından, kaldırım kullanımlarına, mevsimsel olarak çeşitli kullanıcı gruplarına hitap edecek aktivitelerin yer almasından, trafik kanalları oluşturmaya ve kentsel kimlik ve bellek oluşumuna katkı sağlamak gibi birçok özelliği bulunmaktadır.

Sokaklar aynı zamanda politik alanlardır. Bu sebeple günümüze kadar birçok değişim geçirmiştir. Çünkü sokaklar halka inmenin en kolay ve en hızlı yoludur. Sokaklarda yapılan herhangi bir değişim anında halkın haberdar olacağı, gözlemleyebileceği bir müdahaledir. Her dönem farklı şekilde yaşanan bu dönüşümlerin yalnızca sokakların formlarını değiştirmekle kalmadığı, toplumun da yapısını değiştirdiği görülmektedir.

Sokaklara yapılan müdahaleler yalnızca toplum yapısını değil kent kimliğini de etkilemektedir. Kimlik, tekil olarak varlık kabul edilebilen, ayırt edici olup kıyaslamayı getirebilen, kendine özgü değildir. Kimlik; çevresinde bulunan, yaşanan her türlü olaydan malzeme kullanır. Bir yerin ruhunun olması, anlamlı gelmesi o yer kimlikli olduğunu göstermektedir. Kente kimlik kazandıran öğeler bir bütün olarak alınmalı ve bir bütün olarak tasarlanmalıdır.

Kentte yaşayanlar için baskın bir kimlik ögesi olan sokaklar, kişilerin çevreye algılayabilmesi ve bütünle ilişki kurabilmesi bakımından önemlidir. Bu nedenle

sokağı yalnızca trafiğin aktığı bir mekân gibi görerek yapılan müdahaleler kent kimliğini doğrudan etkilemekte, kentin kimliksizleşmesi tehditi ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Kentler için bir diğer önemli kavram ise bellek kavramıdır. Bellek kavramı, farklı disiplinler tarafından incelenmektedir. Her disiplin belleği kendine göre yorumlamaktadır. Kentsel planlama bilim dalında bellek, sosyal bir olgu olarak ele alınmaktadır. Bellek, kentler gibi canlı bir yapıya sahiptir. Bu nedenle unutma, hatırlama, bilgileri depolama gibi eylemler kentlerde de görülmektedir.

Bellek bir kişinin iletişim sürecine katılımı sayesinde gelişir. Kişi, bu iletişimlerde bir gruba dahil olur ve grup iletişimi kesildiğinde unutma kavramı ortaya çıkar. Kentlerde de döngü bu şekilde olmaktadır. Kentsel belleği oluşturan ögeler kentten kaldırıldığında iletişim kesilir ve unutma, kentsel bellekten silinme gerçekleşir. Bu türlü olaylar genellikle politik sebeplerle meydana gelmektedir. Özellikle keskin bir politik değişim yaşayan ülkeler, bu değişimin yaşanmasının ardından bir önceki düşüncenin tüm eserlerini ortadan kaldırmak ister ve kentsel bellek silinmesi yaşanır.

Sokakların geçirdiği politik müdahalelerden bir tanesi de sokak ve caddelerin adlandırılmalarıdır. İnsanların her gün defalarca kullandığı sokakların adlandırılması kişilerde bir bellek yaratmaktadır. Bir süreklilik içerisinde mekânda yer bulmuş ideolojiler sokak adlandırmaları ile kişilerin gündelik hayatlarına girerek belleklerinde yer edinmektedir. Bu benimsenmiş ideolojileri değiştirmekte sokak adlandırmalarının değiştirilmesi ile mümkün olmaktadır. Toplumsal belleğin tarihi yeniden kurma özelliği ile kişilerin belleklerindeki kavramlar zaman, süreklilik ve mekân bağlamında değişebilmekte ya da unutulabilmektedir.

Bu nedenle gerek sokakların tasarımı gerekse de adlandırması dikkatle yapılmalıdır. Özellikle bir grup üzerinde yaratılabilecek olan toplumsal bellek ile kent kimliğini oluşturan ögelerin korunması sağlanırken kent için önemli konular da ön plana çıkaracak tasarımlar yapılabilir.

3. KENTSEL KİMLİK VE KENTSEL BELLEK BAĞLAMINDA SOKAK ADLANDIRMALARINDAKİ TOPONİMİK ÖZELLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Adlandırma, çok eskilere dayanan bir eylemdir. Yaşanılan ortamın çeşitli objelerini toplumun kullandığı dille adlandırmak, coğrafi mekânla bütünleşme açısından önemlidir. Bu eylem sayesinde, yeryüzü üzerinde herhangi bir şeyi diğerinden ayırt etme kabiliyetine sahip olunmuştur. Adlandırma ile yerler veya nesneler kişilik kazanmıştır (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011). “Yerin kişiliği doğal özellikler ile insan neslinin zamanla meydana getirdiği düzenlemelerin bileşkesidir (Tuan, 2005).” İnsan neslinin yaptığı düzenlemelerden birisi de yer adlarıdır. Adlandırma ile adlandırılan alan anlam kazanan yer olmuştur.

Toponimi; yer isimlerinin (toponimlerin), onların orijinlerinin, anlamlarının, kullanımlarının ve tiplendirmesinin bilimsel araştırmasıdır. Toponimi sözcüğü Yunanca *tópos* (τόπος) ('yer') ve *ónoma* (ὄνομα) ('ad') sözcüklerinden kaynaklanır. Toponimi, her türlü adın bilmi olan onomastik biliminin bir alt dalıdır (Url-18).

Yer adları günümüzde batılı araştırmacılar tarafından farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmekte ve bu adlar bir güç, kültür ve kimliğin sembolü olarak görülmektedir (Light, 2004). Aynı şekilde birçok araştırmaya göre, yer isimleri, politik ve sosyal kimlik üzerindeki çabalar şeklinde kendini göstermekte ve hâkim olan düzene karşı çıkma veya onu tekrar üretme, başka bir ifade ile yerini sağlamlaştırma amacıyla kullanılmaktadır (Alderman, 2000).

Kentsel Toponimi coğrafya başta olmak üzere birçok bilim dalı tarafından çalışılmaktadır. Kentsel toponimi kavramı şehir plancıları için de üzerinde çalışılması gereken bir konu olup; adlandırmaların kent dinamikleri ile beraber değişen ve gelişen bir yapısı bulunmaktadır.

Bu bölümde; sokak adlandırmalarının dünya ve ülkemiz genelindeki özellikleri incelenerek bu alanda yapılan çalışmalar araştırılmaktadır. Bu örneklerle kentsel kimlik ve kentsel bellek arasındaki ilişki incelenmektedir.

3.1. Dil Kullanımları ve Adlandırmalar

Türk Dil Kurumunun tanımına göre dil “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan” olarak tanımlanır. Ancak dili yalnızca bir lisan olarak görmek yanlış olur. Çünkü dil kavramına daha geniş bir açıdan bakıldığında çok katmanlı bir yapısının olduğunu, toplumların en temel yapısını oluşturduğunu, değişen durumlara karşı gelişebilen, yaşayan bir varlık olduğunu kabul etmek gerekir.

Dil kullanımı birçok çeşide ayrılmaktadır. Bunlardan bazıları; politika dili, sokak (halk dili), işaret dili, yazı dili, konuşma dili, yapay (üretilen) dil vb. dir. Bu ayrımlar dilin çok katmanlı yapısından gelmektedir. Farklı durumlar için geliştirilmişlerdir ve çoğunlukla anlatımda algı üzerinden en kolay empoze edilebilecek şekilde dönüştürülmüşlerdir. Bu dönüşümler her durumun kendi içinde farklı kimlikler yaratmasını sağlamıştır. Bu nedenle dilin kimlik kavramı üzerindeki etkisi yadsınamayacak kadar çoktur.

Dil kullanımlarının kent kimliği üzerindeki somut örnekleri “adlandırma” üzerinden okunabilmektedir. İlçe, semt, mahalle, sokak vb. adlandırmalar, yapılaşmış çevrenin kentsel kimlik öğelerini göstermektedir. Bu tez kapsamında sokaktaki adlandırmalar üzerinde çalışma yapılmıştır.

3.2. Sokakların Adlandırılmalarında Temel Yaklaşımlar

Sokağa dışarıdan yapılan bu müdahaleler, iktidarın mekâna kendini yansıtmaya çabasına konu olmuşlardır. Bu çabanın önemli silahlarından biri de isimlendirmedir. Mekan/Sokak isimlendirmesi, başlangıçta bütün çağrışımlarıyla kendiliğinden gelişmiş, doğal ve kültürel olanın içinde oluşmuş, dil ile birlikte değişmiş bir etkinlik ve bir tür söz olarak, aktarılmış; dolayısıyla sürekliliği korunarak, mekana ilişkin belleğin, çevreye ve geleceğe taşınması sağlanmıştır (Özkan ve Yoloğlu, 2005).

İsimlendirme toplumsal bellek kurma aracı olarak kullanılmaktadır. Jan Assmann'e (1997 çev: Tekin, A.,2001) göre üç tür hatırlatma figürü bulunmaktadır. Bu figürlerde;

- ✓ Zamana ve mekâna bağlılık: Kendini grup olarak sağlamlaştırmak isteyen toplulukların kimliklerinin sembolü, mekanları yaratma ve bunları garanti altına alma eğilimi olarak bahsedilmektedir.
- ✓ Gruba bağlılık: Toplumsal belleğin ancak kendine özgü ve sürekliliği olan; gerçek ve yaşayan bir gruba ilişkilendirilebileceği olarak bahsedilmektedir.
- ✓ Tarihin yeniden kurulması: Bellek sürekli yeniden kurma işlemine dayandığından, ilerleyen şimdiki zamanın değişken ilişkileri çerçevesinde sürekli olarak yeniden örgütlemesi olarak bahsedilmektedir.

Mekânsal örgütlenmenin kent kimliğindeki somut etkisini isimlendirmede görmekteyiz. Sokak isimleri dilin içine yerleşmiş olduklarından, sosyal gerçekliğin kurgulandırılmasında; yapılandırılmasında ve algılanmasında aktif bir role sahiptir (Azaryahu, M.,2003 akt: Alderman D., 2003). Tüm bu veriler ışığında sokak isimlerinin algı politikası oluşturmada en etkili yol olduğu görülmektedir. En etkili yol olmasının sebeplerinden biri de Lefebvre'in bahsettiği gibi ideolojilerin mekân üretilerek servis edilmesiyle kalıcılık sağlanmasıdır. Bu şekilde kişiler bir süreklilik dahilinde istenilen ideolojilerin etkisi altında olacaktır.

Bir toplum tarafından özümseven fikirleri, algıları ve ideolojik yapıları değiştirmenin, farklı fikirleri empoze etmenin en hızlı ve kolay yolu sokak isimlerinin değiştirilmesidir. Kişilerin hatıraları silinebilir ve dönüştürülebilir.

Ülkemizde sokak adı değişiminde de sokak adı verilmesi ile aynı prosedür uygulanmaktadır. Belediye/Büyükşehir Belediye meclisinden karar alınması ile Valiliğin onayına sunularak gerçekleştirilmektedir. Çoğunlukla adres karışıklığını önlemek adına mükerrer sokak isimlerinin değiştirilmesi gündeme gelmekte olup, kimi zaman da politik olaylar doğrultusunda sokak isimlerinin değiştirildiği görülmektedir.

Sokak adları bir şehrin tarihini ve estetik yanlarını yansıtır, bazılarında gizli mizah vardır, yergi vardır (Pulur, 2007). Cumhuriyetin ilk yıllarında çıkarılan kanun ve bu kanununa göre çıkarılan yönetmeliklerde özellikle milli kahramanların, devlet adamlarının ve sanatkârların isimlerinin verilmesinden bahsedilmesi ile halka yeni

değerlerin, yeni ideolojilerin empoze edilmek istendiği, ulus inşasında ortak bilincin ve ortak tarihin yeniden kurgulanması ile eskiye dair fikirlerin unutturulmak istendiği, yeni fikirlerin ise sürekli hatırlatıldığı anlaşılmaktadır.

Ülkemizde güncel haberlere baktığımızda özellikle kürt nüfusun yoğun yaşadığı yerlerdeki sokak ve mekân isimlerinin değişikliği talepleri de yukarıda tanımlanan kavramlara örnek olmaktadır.

Ayrıca kimi zaman yapılan değişikliklerin neden yapıldığı anlaşılamamaktadır. Örneğin Ankara’da 2007 yılında aynı semt içerisinde 29. Sokağın adı 61. Sokak, 61. Sokağın adı ise 29. Sokak olarak değiştirilmiş aynı şekilde 14. Sokak da 74. Sokak olarak değiştirilmiş, bu durum o bölgede yaşayan birçok kişiyi sıkıntıya düşürmüştür (Url-19).

Bazı durumlarda da bölgede yaşayanlarca cadde ve sokak adları ayıp ya da uygunsuz bulunarak değiştirilmesi talep edilmektedir. Sokak adının sokağın itibarını düşürdüğü nedeniyle Ayyaş sokak olan sokağın adı Hacı sokak olarak değiştirilebilmektedir.

Sokak isimlerinin değiştirilmesindeki bir başka neden ise sokakların pazarlanmasına yöneliktir. Buradaki en çarpıcı örnek resmiyette Cezayir Sokağı olan sokağın, Fransız Sokağı olarak tanıtılması gösterilebilir.

Sokak isimlerinin değiştirilmesi daha önce de bahsedildiği gibi yerel yönetimlerin kontrolündedir. Bu sebeple sokaklar politikanın yoğun olarak yaşandığı yerlerdir. Kimi zaman seçim propagandası olarak ya da seçmen kaybetme endişe ile sokak isimlerinde değişiklikler gözlemlenmektedir. Bürokratik bakımdan diğer ülkelerle iyi ilişkiler içerisinde olmak için de ya da kardeş şehirlere jest olması için de sokak isimleri değiştirilmektedir. Örneğin; Ankara’daki Bangabandhu Şeyh Muciburrahman Bulvarı, Willy Brand Caddesi, Arjantin Caddesi, Filistin Caddesi vb.

Sokağa hakim olan halka da hakim olur felsefesi üzerinden sokak isimlerinin değiştirilmesinin yükselen hızla devam edeceği anlaşılmaktadır.

3.3. Dünyada Yer Adlandırmaları Çalışmaları

Dünyada yapılan toponimi çalışmalarında yer adları verilerini arşivleyen şirketler bulunmaktadır. Bunlar; Kanada’da bütün yer adları Kanadanın Doğal Kaynakları adı altında toplanmaktadır. Yer adları Kanada Coğrafi İsimler Kurulu tarafından Kanadanın Coğrafi İsimler Veritabanında tutulmaktadır. McGill Üniversitesi ile bir ortaklık kurulmuş olup çalışmalar beraber yürütülmektedir (Url-20).

Amerika Birleşik Devletlerinde yer isimleri Coğrafi Adlar Kurulu tarafından denetlenmektedir. Coğrafi İsimler Bilgi Sistemi yer adlarının bir veritabanı tutar. Ayrıca Alabama Üniversitesinde Yer Adları Araştırma Merkezi de çalışmaları desteklemektedir (Url-20).

Birleşmiş Milletlerde Coğrafi Yer Adları Uzman Grubu bulunmaktadır ve çalışmalar bu grup tarafından yapılmaktadır (Url-20).

İranda Coğrafi Adlar Standardizasyon Komitesi İran kabine onayı ile 2000 yılında kurulmuştur. Oluşum amacı yerli coğrafi isimlerin birlikte organize edilmesidir. Bu amaçla Ulusal Haritacılık Örgütü sorumluluğu altında dokuz bakanlık ve kuruluşlar bu çalışmaya dahil edilmiştir (Url-21).

Bazı yerlere/ülkelere özgü çalışma sayısı daha fazladır. Azaryahu (2011) literatürde Kuzey Amerika’da sayısız çalışma bulunduğunu; örneklerin İtalya, Yunanistan, Sırbistan ve Hollanda gibi ülkelere ilgi çekici ve fazla sayıda olduğunu ancak Latin Amerika, Asya ve Afrika ülkelerini örnekleyen çalışmaların az olduğunu belirtmektedir. Uluslararası literatürde Azaryahu’nun (2011) belirttiği özellikle büyük rejim değişikliği olan yerlerden (örneğin Güney Afrika şehirlerinde görülen sömürge geçmişine ve ırkçı politikası sonrası döneme ilişkin isimlendirmelerde ya da Komünist Blok’un çökmesiyle Doğu Berlin, Bükreş, Budapeşte, Moskova ya da sömürgeci yönetimlerden sonra bağımsızlığına kavuşan Singapur gibi yerlerden gelen örneklerdeki yer isimlerindeki değişikliklerde olduğu gibi) gelen örnekler oldukça dramatiktir. Sert siyasal iklim değişiklikleri, bu yerlerde toplumsal belleği yeniden oluşturmak amacıyla yer isimlendirmelerinde değişikliklere neden olabilmektedir (Azaryahu, 1997 vd. akt. Baysan, Kara, 2014).

3.3.1. Avrupa örneği

Sokakların adlandırılması, özellikle adres veri tabanları için en önemli veridir.

Avrupa’da en çok kullanılan 3 sokak/cadde isimleri değerlendirildiğinde;

Şekil 3.1: Avrupa'daki en popüler 3 sokak ismini gösterir harita

Kaynak: Url-22

Yukarıda harita olarak gösterilen isimler tablo olarak incelendiğinde daha anlaşılır hale gelmektedir.

Çizelge 3.1: Avrupada en çok kullanılan sokak isimleri

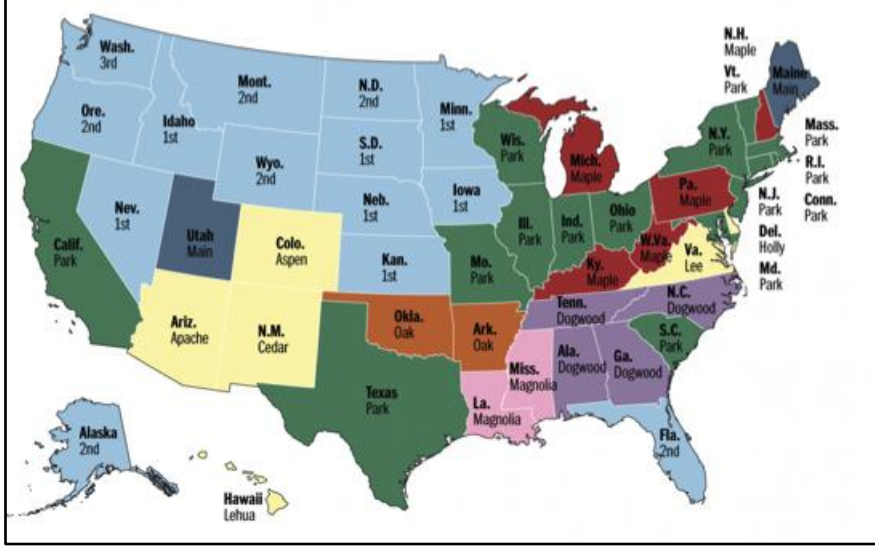
Ülke Adı	1. Sokak İsmi	2. Sokak İsmi	3. Sokak İsmi
Avusturya	Ana sokak (Main Street)	Tarla geçidi (Field Alley)	İstasyon Sokak (Station Street)
Çek Cumhuriyeti	Bahçe sokak (Garden Street)	Kısa sokak (Short Street)	İstasyon sokak (Station Street)
Danimarka	Eğlence Sokak (Lark Street)	Huş sokak (Birch Street)	Melek sokak (Angle Street)
Fransa	Kilise sokak (Church Street)	Kilise Meydanı (Church Square)	Büyük Sokak (Grand Street)
Almanya	Ana sokak (Main Street)	Köy sokak (Village Street)	Okul sokak (School Street)
İrlanda	Ana sokak (Main Street)	Büyük kanal yolu (Grand Canal Way)	Kraliyet kanal yolu (Royal Canal Way)
Lüksemburg	Kilise sokak (Church Street)	Tarla sokak (Field Street)	Çayır sokak (Meadow Street)
Hollanda	Kilise sokak (Church Street)	Okul sokak (School Street)	Değirmen sokak (Mill Street)
Polonya	Tarla sokak (Field Street)	Orman sokak (Forest Street)	Güneşli sokak (Sunny Street)
Rusya	Merkez sokak (Central Street)	Gençlik sokak (Youth Street)	Okul sokak (School Street)
İspanya	Ana Sokak (Main Street)	Kilise sokak (Church Street)	Kraliyet sokak (Royal Street)
İsveç	Çember yol (Ring Road)	Büyük sokak (Grand Street)	Okul sokak (School Street)
İsviçre	İstasyon sokak (Station Street)	Ana sokak (Main Street)	Köy sokak (Village Street)
Birleşik Krallık	Uzun sokak (High Street)	İstasyon yolu (Station Road)	Ana sokak (Main Street)

Kaynak: Url-23

Tablo ve harita değerlendirildiğinde Avrupa’da en çok verilen sokak isimlerinin de sokakların durumları, çevreleri ve üzerinde bulunan önemli yapıları ile adlandırıldığı görülmektedir. Avrupa’daki ülkeler arasında en çok kullanılan isimler sırlandığında ise; Ana sokak, Okul sokak, İstasyon sokak ve Kilise sokak adları öne çıkmaktadır.

3.3.2. Amerika Örneği

Amerika Birleşik Devletlerinde eyaletler kendi içerisinde değerlendirildiğinde “Park Sokak” sayıca daha fazla eyalette en çok kullanılan isim olarak görülmektedir.

Şekil 3.2: ABD’nin eyaletlerindeki en çok kullanılan sokak isimlerini gösterir pafta

Kaynak: Url-24

Ancak tüm cadde ve sokak isimleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde Park Sokak 5. Sırada yer almaktadır. En çok kullanılan 3 isim “2. Sokak”, “3. Sokak”, “1. Sokak” olarak belirlenmiştir.

Çizelge 3.2: Amerika Birleşik devletlerinde en çok kullanılan 20 sokak adı

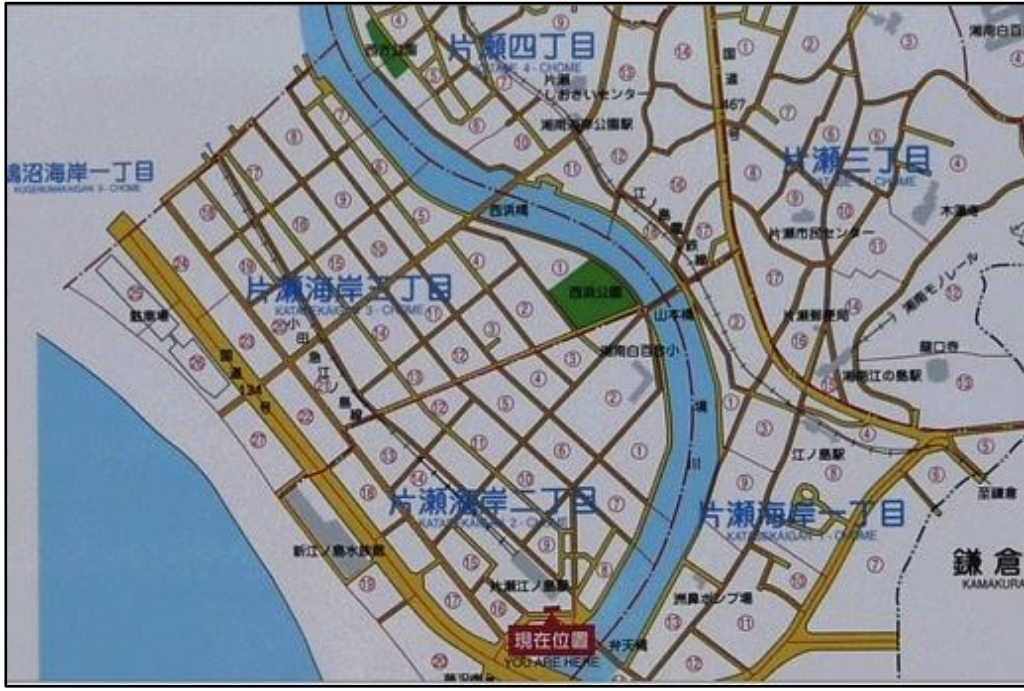
	Sokak Adı	Sayısı		Sokak Adı	Sayısı
1	İkinci (<i>Second</i>)	10,866	11	Çam (<i>Pine</i>)	6,170
2	Üçüncü(<i>Third</i>)	10,131	12	Akçaağaç (<i>Maple</i>)	6,103
3	Birinci (<i>First</i>)	9,898	13	Sedir (<i>Cedar</i>)	5,644
4	Dördüncü (<i>Fourth</i>)	9,190	14	Sekizinci (<i>Eighth</i>)	5,524
5	Park (<i>Park</i>)	8,926	15	Elm (<i>Elm</i>)	5,233
6	Beşinci (<i>Fifth</i>)	8,186	16	Manzara (<i>View</i>)	5,202
7	Ana (<i>Main</i>)	7,644	17	Washington (Washington)	4,974
8	Altıncı (<i>Sixth</i>)	7,283	18	Dokuzuncu (<i>Ninth</i>)	4,908
9	Meşe (<i>Oak</i>)	6,946	19	Göl (<i>Lake</i>)	4,901
10	Yedinci (<i>Seventh</i>)	6,377	20	Tepe (<i>Hill</i>)	4,877

Kaynak: Washington, DC: U.S. Department of Commerce, Bureau of the Census, Geography Division, 1993. (Url-25)

Yukarıda yapılan numaralandırmalara bakıldığında da ikinci sokağın birinci sokaktan daha fazla kullanıldığı dikkati çekmiştir. Birinci Sokak olarak adlandırılan yerlerin bir kısmı “ana sokak” olarak da adlandırıldığından birinci sokak ikinci sokaktan daha az çıkmıştır.

3.3.3. Uzak doğu örneği

Japonyada ise ülkemizden ve birçok diğer ülkeden farklı olarak çoğunlukla sokaklara isim ve numara verilmemektedir. Bazı ana caddelerde istisnai olarak isim bulunmaktadır fakat genellikle postacılar ve yerel insanlar tarafından dikkate alınmamaktadır. Adres sistemi blok ve bina numaraları üzerinden yapılmaktadır (Url-26).

Şekil 3.3 Japonyada adres sistemi

Kaynak: Url-26

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi kent bölgelere ayrılmıştır ve her bölge kendi içerisinde bloklara ayrılmıştır. Bu sayede adresler Bölge ismi-Blok ismi ve Bina numarası sayesinde bulunmaktadır. Ancak blok ve bina numaralandırılması her zaman sistematik bir şekilde gitmemektedir. Kimi zaman bina 1 bina 11in yanında olabilmektedir. Batılı tarzda adresleme sistemine göre kullanışsız olarak görülmektedir (Url-26).

Dünya’da yapılan adlandırma çeşitlerine bakıldığında her ülkenin/bölgenin kendi kültürüne göre bir sistem geliştirdiği görülmektedir. Avrupa’da genellikle caddenin ve sokağın üzerinde bulunan baskın yapı sokağa ismini vermişken ABD’de genellikle numaralandırmanın baskın olduğu, Uzakdoğu’da ise sokak adlandırmalarından çok blok ve bina numaralandırmalarının yapıldığı görülmektedir.

3.4. Türkiye’de Cadde ve Sokak Adlandırmaları

Yer adları (toponimi) çalışmaları ülkemizde özellikle son zamanlarda önem kazanan bir araştırma konusu olmuştur. Ülkemizde de tarih, edebiyat ve coğrafya gibi birçok bilimdalı tarafından ilgi duyulmaktadır. Yer adları çalışmalarının tarihi eski zamanlara kadar uzamaktadır. Bunun en önemli olanı 11-13 Eylül 1984 yılında yapılan Türk Yer Adları Sempozyumudur. Ancak bu sempozyumun devamı gelmemiştir. Bu sempozyumun önsözünde; son 40-50 yıl içerisinde Orta Asyadan itibaren kullanılan Türkçe yer adları, Türk kültürlerinin adları, Boyların ve Önemli Türk büyüklerinin adlarının yokedildiğinden yerlerine köksüz, temelsiz isimler getirildiği ve getirilen bu yeni isimler resmi işler dışında orada yaşayanlarca kullanılmadığı, halen eski isimlerin kullanıldığı belirtilmektedir (Url-27).

Güven Şahin 2010 yılında Türkiye’de Yapılmış Toponimi Çalışmaları adlı makalesinde Türkiye’de toponimi alanında yayımlanan toplam 284 eser olduğunu belirtmiştir. Toponimi çalışmalarının 152 tanesi kitap ve makale, 69 tanesi çeşitli bilgi şöleni ve kongrelerde sunulmuş bildiriler, 63 tanesi de bitirme, yüksek lisans ve doktora tezi niteliğindedir (Şahin, 2010).

Yukarıda bahsi geçen çalışmalardan bu araştırmaya en çok katkı sağlayan; Alpaslan Aliağaoğlu ve Alper Uzun’un “*Şehirsel Toponimi (Hodonimi): Türkiye İçin Bir Tipoloji Denemesi*” adlı çalışması, Sultan Baysan ve Aysun Kara’nın “*Aydın’da Mahalle, Bulvar, Cadde ve Sokak Adları: Şehirsel Toponimik Özellikler*” çalışması ile Hande Suher, Mehmet Ocakçı ve Hatice Karabay’ın 1996 yılında hazırladıkları *İstanbul Metropoliten Kent Planlama Sürecinde Kent Kimliği ve Kent İmgesi* çalışması olmuştur.

Alpaslan Aliağaoğlu ve Alper Uzun’un 2011 yılında hazırladıkları Türkiye için bir tipoloji denemesinde; 24 şehirde yer alan 4825 cadde, bulvar yol adı değerlendirilmiş ve 8 başlık altında uygun kategori ve alt kategorilere tasnif edilmiştir. Şahıs isimlerinin cadde adlandırmalarında (yerel ve ulusal şahıslar ile Cumhuriyetin önemli şahısları) önemli olduğu; bununla beraber matematik adlandırmanın da yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. İncelenen şehir planlarında, şehirlerin yeni gelişen bölümlerinde, sanayi ve organize sanayi bölgelerinde sıklıkla matematik adlandırmanın kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine şehir yerleşmelerinde nirengi noktaları olabilecek binalara ve arazi kullanım şekillerine cadde adlandırmalarında

sıklıkla başvurulduğu ortaya çıkarılmıştır. Aynı şekilde Cumhuriyet Caddeleri de adlandırmada önemli bir role sahiptir. Diğer sınıflar kadar yaygın olmasa da şehit caddeleri ve dostluk-kardeşlik caddeleri de adlandırmada önemlidir (Aliağaoğlu, Uzun, 2011).

Yapılan tipoloji denemesinin neticesinde yerel ölçüde yapılacak çalışmalarda ortaya çıkan farklı durumlara bağlı olarak tipolojinin elemanlarında değişiklik yapılabileceğini vurgulayan Aliağaoğlu ve Uzun (2011) tipolojiyi aşağıdaki şekilde ortaya koymuştur.

Çizelge 1. Cadde-Bulvar-Yol sınıflarının kategorileri ve sayıları	
Kategori	Sayı
1. Cumhuriyetle İlgili Caddeler	
1.1. Cumhuriyet Caddeleri	43
1.2. Cumhuriyetin Önemli Şahısları	210
1.3. Zafer Caddeleri	61
1.4. Kurtuluş Günü Caddeleri	29
1.5. Kavramsal Cumhuriyet Caddeleri	229
2. Şehitler Caddeleri	161
3. Dostluk-Kardeşlik Caddeleri	197
4. Yer/Yön Belirten Caddeler	
4.1. Nirengi Noktalan	495
4.2. Eski ve Yeni Arazi Kullanımı	131
4.3. Fosil Caddeler	443
5. Sayısal Caddeler (Matematik Adlandırma)	842
6. Önemli Şahıslar	
6.1. Yerel Şahıslar	578
6.2. Ulusal Şahıslar	562
7. Diğer	844
Toplam	4825

Şekil 3.4: Aliağaoğlu ve Uzun'un 2011 yılında geliştirdiği tipoloji

Bu araştırmada yararlanılan diğer makale ise Sultan Baysan ve Aysun Kara'nın 2014 yılında hazırladıkları "*Aydın'da Mahalle, Bulvar, Cadde ve Sokak Adları: Şehrsel Toponimik Özellikler*" konulu çalışmadır. Söz konusu çalışmada cadde ve sokak isimlendirmelerinde Aliağaoğlu ve Uzun'un 2011 yılında hazırladıkları tipolojiyi ve adlandırmalarda politik izleri de aramak, şehrin kültürel yapısında yer isimlerinin önemini belirlemek amacıyla aşağıdaki çizelgeyi kullanmaktadır (Baysan, Kara, 2014).

Çizelge 4. Aydın merkezde bulunan cadde adlarının sınıflandırılması					
Dogal çevre özellikleri	Cadde adı	Sayı	Beşeri çevre özellikleri	Cadde adı	Sayı
Adını	Meriç, Dicle, Fırat,	8	Adını tarihi,	Kemer, Hayrat, Vakıf, Enstitü,	57
hidrografik	Gediz, Tuna, Yeçilırmak,	?	sosyal, kültürel	Cezaevi, Üniversite, Huzurevi,	?
özelliklerden	Kızılırmak, Göksu	?	değer ve	Surdibi, Hisar, Hastane, Tariş,	?
alanlar	?	?	yapılardan alanlar	Bağkur, Posta, Trafo, Garaj,	?
?	?	?	?	Dedekuyusu, G.B Otoyol,	?
?	?	?	?	Kızılay, Pınarbaşı, Türk Ocağı,	?
?	?	?	?	Jandarma, K.D Otoyol,	?
				K.B.Otoyol, G.D Otoyol, Ayko	
				1-2-3, Astim 1-2-3-4-5, Astis 1-	
				2, Yenikent 1-2-3, Sinan 1-2-3,	
				Yeni Mezarlık 1-2-3,Otogar 1-	
				2, Yedi Eylül, Hürriyet,	
				Mücadele, Cumhuriyet,	
				Bayrak, İstiklal, Albayrak,	
				Zeybek 1-2-3-4-5	
Topografik özellikler	Körfez, Dereyolu, Telsiz Tepe, Deştepe 1-2,	5	Adını kişilerden alanlar	Halide Hatun, Fevzi Çakmak,	25
				Albay Şefik, Mehmet Akif Ersoy, Halide Edip, Kazım Karabekir (Sevgi Yolu), Rıza Toprak (eski adı Tellidede), Osman Yozgatlı, Çakırcalı, Hakkı Bey (eski adı Ovaeymir), Mithat Paça, Tevfik Fikret, Barbaros (eski adı, Barbaros Dirlik, Düzen ve Yaya yolu) Naim Süleymanoglu, Zübeyde Hanım, Yunus Emre, Osman Gazi, Orhan Gazi, Yahya Kemal, Hoca Ahmet Yesevi, Mevlana, Evliya Çelebi, Köroğlu, Çaka Bey, Ulubatlı	
Fitolojik özellikler	Alaçam, Fidanlık	2	Meslekler	Çerbetçi, Ormancı, Sanayi Altı, Yeni Sanayi, Sanayi, Üst Sanayi, Çiftçi, Alt Sanayi 1-2-3, Gıdacılar 1-2-3, Konfeksiyoncular 1-2	15
Taşlar	Taşkıрма	1	Şehirler	Eski Çine, Çine, Koçarlı, Karacasu, Tire, Selanik, Çankaya, Sakarya, Aksaray, Bergama	10
			Ülke/ Bölge	Asya, Kıbrıs, Filistin, Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz	7
			Duygular	Umut ve Sevgi (eski adı Mimar Sinan, Umut ve Sevgi), Mesudiye, Şirin 1-2-3	5
			Diger	Kültür, Gençlik, Sağlık, Aspendos, Çakırlar, Harman	6
Toplam		16	Toplam		125

Şekil 3.5: Baysan ve Kara'nın 2014 yılında kullandığı çizelge

Ayrıca cadde ve sokak adlandırmalarındaki sınıflandırmada bir diğer önemli çalışma ise Hande Suher, Mehmet Ocağcı ve Hatice Karabay'ın 1996 yılında hazırladıkları *İstanbul Metropolitan Kent Planlama Sürecinde Kent Kimliği ve Kent İmgesi* makalesidir. Bu makale İstanbul Belediye sınırları içinde yer alan 27 adet ilçe, 27 adet belediye, 575 adet mahalle 45200 adet cadde ve sokak sayısı bütününde yapılan incelemeler sonun da seçilen örnekleri içermektedir. Adlandırma örnekleri ilçe, Belediye ve semt bazında, Mahalle bazında, Cadde ve sokak bazında adlandırmalar

Doğal, Beşeri ve Yapılaşmış Çevre Verileri bazında incelenmiştir (Suher, Ocakçı, Karabay. 1996). Söz konusu makalede aşağıdaki çizelge oluşturulmuştur.

4.1 Adlandırma Örnekleri		
Tablo 1- İlçe. Belediye ve Semt Bazında Adlandırma Örnekleri		
Doğal Çevre Verilen Bağlamında Adlandırma Örneklen	Beşeri Çevre Verileri Bağlamında Adlandırma Örneklen	Yapılaşmış Çevre Verileri Bağlamında Adlandırma Örneklen
Acıbadem, Adalar,, Bağcılar, Atatürk. Amavutkoy. Avcılar, Bahçeköy. Çiftlikköy, Değirmenköy Bahçelievler, Bahçeköy, Çiftlikköy, Barbaros, Beyoğlu. Gazi Osman Paşa. Tuzla vb. Kayışdağı. Tuzla vb.	Hürriyet vb.	Kağıthane. Taşköprü,
Tablo 2 - Mahalle Bazında Adlandırma Örnekleri		
Doğal Çevre Verileri Adlandırma Örnekleri	Beşeri Çevre Verilen Bağlamında Adlandırma Örneklen	Yapılaşmış Çevre Verileri Bağlamında Adlandırma Örneklen
Acıbadem. Akbaba. Asmalımescit. Bülbül. Bostan, Çamlık. Cevizlik. Çınar. Çukur, Elmalı. Esertepe, Fındıklı. Fulya. Göksu, İncirtepe, Kavak, Karadeniz, Kayışdağı. Kanarya, Orta Bayır. Rüzgarlı Bayır. Soğanlık .Seyranlepe. Poyrazköy . Söğütölçüşme vb	Akıncılar. Atatürk, Barbaros. Dumlupınar. Emekyemez .Ergenekon. Etyemez, Fatih. Fevzi Çakmak, Gazi. Hacıhüsrev, Hürriyet, İnönü, İnkılap, İstiklâl. Kemalpaşa. Kazım Karabekir, Kamer Hatun, Kulaksız. Malkoçoğlu. Mimar .Sinan, Mustafa Kemal Paşa. Piri Reis. Polonezköv. Pürtelaş, Sinan Paşa, Ulus vb	Arap Canı, Aşmalı Mescit, Anadolu Hisarı. Atışalanı. Ayvansaray. Binbirdirek, Çatmamescit, Denizköşkler, Edirnekapı. Küçükyalı, Rumeli Hisarı, Söğütölçüşme, Tahtakale .Topkapı, Tophane, Yedikule ,vb.
Tablo 3 -Cadde ve Sokak Bazında Adlandırma Örnekleri		
Doğal Çevre Verilen Bağlamında Adlandırma Örneklen	Beşeri Çevre Verileri Bağlamında Adlandırma Örnekleri	Sokak, Mahalle, Semt Bazında İş Türüne Yönelik Özel Kimlik Adlandırması Örnekleri
Yerel Doğal Verilerden Referans Alan Adlandırmalar	Önemli Günler Bazında Adlandırma Örnekleri	
Ağaçlı Bostan sok. Asma Salkımı sok. Aynalı Kavak cad Bayır sok Cevizli Bahçe sok. Çamlıca cad. Emirgân Korusu sok	Dokuz Eylül sok Yirmüç Nisan sok. Yımiyedi Mayıs cad 100,Yıl caddesi vb	Abacı Lâtif sok. Börekçi Bayram sok. Cambaz Ali sok Çakır Manav Sok. Doktor Hanım sok. Duvarcı Adem sok
	Önemli ve Tarihsel Kişiler Bazında Adlandırma Örnekleri	

Şekil 3.6: Hande Suher, Mehmet Ocakçı, Hatice Karabay'ın 1996 yılında hazırladıkları çizelge

Fıstıklı Bağlar sık Fulya Bayırı sok. İhlamur Deresi sok. Oltaköy Dereboyu sok. Sakızlı Bostan Çıkmaşı Scvrek Selvili sok. Sıra Cevizler cad. Sıra Selviler cad. Üzüm Bağlı Çıkmaşı Yedi İhlamur sok Yedi Tepe cad vb	Atatürk Bulvarı cad. Barbaros Bulvarı cad. Bestekâr Hafız Yusuf sok. Cemal Nadir sok. Dr. Tevfik Sağlam cad Fatih Sultan Mehmet cad Fevzi Çakmak Caddesi sok Ressam Namık ismail sok Şair Nedim cad Şehit .Asım sok Şehit Fende sok Tayyareci Fethi sok. Uğur Mumcu sok. Yavuz Selim cad. Yunus Emre sok. Ziya Gökalp Caddesi sokağı vb. Kavramsal Değerler Bazında Adlandırma Örnekleri Adalet sok. Cumhuriyet cad. İnkılap cad. İnkılaş cad. İstiklal cad Kanun sok Kurtuluş cad. Medeniyet cad. Müşavat cad. Yeni Fikir sok. Yeni Dünya sok. vb.	Ebe Hanım sok Fıçı Abdi sok. İşkembeci Yaver sok Kafesci Yümlü sok Kasap Hurşit sok. Kollukçu Tahir sok Körmürcü Bekir sok Kuvumcu Kasım sok. Limoncu Şakir sok Öğretmen Hayrullar sok Simitçi Tahir sok. Tavukçu Abdullah sok. Tütüncü Mehmet Ef.sok Yumurtacı Abdi sok. vb
Genel Doğal Verilerden Referans Alan Adlandırmalar Ahududu sok. Böğürtlen sok. Buğday sok. Elma sok. Karadul sok. Kiraz sok. Seftali sok Üzum sok. Vişne sok. Fulya sok Goncagül sok. Gül sok. Karanfil sok. Krizantem sok. Lale sok. Leylak sok Manolya sok. Menekşe sok. Mimoza sok. Papatya sok. Sardunya sok. Sümbül sok. Yasemin sok. Zambak sok. Akasya sok. İhlamur sok. Kavak sok. Göknaar sok. Meşe sok. Salkımsöğüt sok. Sclvi sok. Ardıçkuşu sok. Kanarya sok Keklik sok Kelebek sok. Kırlangıç sok. Serçe sok. Yeşilbağlar sok. Yeşilçimen sok. Yeşiltepec sok. Yeşilpınar sok. vb.	Göç Edilen Yer ile Bağlantılı Adlandırma Örnekleri Divriği sok. Gümülçine sok. İmranlı sok. Kırım sok. Kosova sok. Sürmençler sok. Üsküp sok. Zara sok. vb. Sokak, Mahalle .Semt Bazında Özel Kimlik Adlandırılması Örnekleri Arslan Kaptan sok. Asker Saime sok Behram Çavuş sok. Bursalı Hüsnü sok. Gülmez Hasan sok. Güzel Sebzeci sok. Haremağası sok. Katip Mehmet sok. Karanfilli Çayuş sok. Tekir sok Yedi Kardeşler sok. vb	Çalışma Alanı Türlerinde Bir Arada Bulunma Ekonomisini Yansıtan Adlandırma Örnekleri Avukatlar sok. Bakırcılar cad. Çanakçılar sok. Çakmakçılar sok. Çadırcılar sok. Çamaşırcılar sok. Çömlekçiler cad. Dökümcüler cad. Emekçiler sok. Feraceciler sok. Feşçiler cad. Findıkçılar sok. Fincancılar sok Fuzeciler sok. Halıcular cad. İşçiler sok. Kantarlılar cad. Keçeciler sok. Keresteciler sok. Keserciler sok Koltukçular sok. Lüleçiler sok. Mermerciler sok. Marpuçcular sok. Öğretmenler sok. Oyuncakçılar çıkmazı Parçacılar sok. Sakalar Yokuşu Sandalyeciler sok. Sarrafılar Çarşısı Simitçiler Çıkmaşı Sütçüler sok Şekerciler Çıkmaşı Tacırlar sok. Tarakçılar sok. Taşçılar sok. Uncular cad. Yargıçlar sok. vb..
Tablo 4 -Yapılaşmış Çevre Verileri Bağlamında Adlandırma Örnekleri		
Abide-i Hürriyet cad. Ahşap Minare sok Aşıyan sok. Atışalanı cad. Aynalı Çeşme sok	Fabrikalar sok. Fener Yağhanesi sok. Galata Mumhanesi sok Havuzlu Hamam sok. İbrahim Paşa Türbesi sok.	Şehzade Camii sok Şifahane sok. Tahtakale cad. Tahta Tulumba sok. Vali Konağı cad.

Şekil 3.7: Hande Suher, Mehmet Ocakçı, Hatice Karabay'ın 1996 yılında hazırladıkları çizelge-2

Bu tez kapsamında Ayvalık İlçesindeki cadde ve sokak adlandırmaları incelenirken yukarıda bahsedilen üç makalede yer alan tablolardan faydalanılmış, üç farklı tablo birleştirilerek ilçenin durumuna göre değiştirilmiştir.

Özellikle mimarlık ve şehir planlama dallarında toponimi hakkında yapılan çalışmaların çok daha az olması büyük bir eksikliktir. Farklı disiplinleri kapsayan bu çalışmalarda Şehir Planlama en önemli ayağı oluşturmaktadır.

3.4.1. Tarihsel süreçte sokak adlandırmaları

Sokak isimlerinin hayatımıza girmesi, Cumhuriyet'in ilk yıllarına rastlamaktadır. Yüzyıllar boyunca padişahın tebaası olan halk, Cumhuriyet'le birlikte “vatandaş” olarak kabul edilmiş, daha önceleri sadece savaş sırasında askere alınacak ve vergi verecek insanları belirlemek için yapılan nüfus sayımları, Cumhuriyet ile birlikte vatandaş sayısını belirleyerek, halka daha etkin hizmet verebilmek için yapılmaya başlanmıştır. 1927 yılında ilk genel nüfus sayımını kolaylaştırmak için sokaklara isim verme işi başlatılmıştır (Erim, 2013).

Cumhuriyetin ilk sokak ismi düzenlemesi 20 Nisan 1927 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Binaların Numaralanması ve Sokaklara İsim Verilmesi Hakkında Kanun ile gelmiştir. Bu kanunun 5. Maddesi ile sokaklara isim yerine Numara verilebileceği hususları bulunmaktadır.

Ardından 7 Ekim 1939 yılında çıkarılan kararnamelerde sokaklara isim verilmesi ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Söz konusu kararnamenin 4. Maddesinde; Sokaklara müstehcen ve gülünç isimlerin verilmesinin yasak olduğu, isimlerin telâffuzu güç ve uzun kelimeler olmamasının istendiği, yeni verilecek isimlerin seçiminde Türkçe olmasına ve başka dillerden alınmamasına dikkat edileceği, sokak ve meydan ismi seçiminde eğer o sokağın veya meydanın, müstehcen veya gülünç olmayan bir ismi var ise tekrarlanmamak şartıyla bu ismin muhafaza edileceği, sokağın veya meydanın bu mahiyette bir ismi yoksa topografik vaziyete göre, aşağı sokak, yukarı sokak, orta sokak veya sokağın hususiyetine göre çeşme sokağı, fırın veya değirmen sokağı ya da o mahallin tarihinde veya millî tarihten alınmış isimlerin konulabileceği, 5. Maddesinde; Sokaklara isim yerine numara verildiği takdirde numara verilmesinde bir sıra takibi yapılması gerektiği, mesela: Kasabanın merkezinden başlayarak kuzeyden güneye, doğudan batıya ya da tam tersi istikametlerde giden sokaklara sıra ile numara verileceği belirtilmektedir.

21.03.1963 tarihinde çıkarılan Numaralama Yönetmeliğinde sokaklara isim verilmesi daha detaylı bir şekilde ele alınmış; 5. Maddede; Her sokağa özel bir ad veya numara verileceği, belediye sınırları içinde, aynı ad birden fazla sokağa verilemeyeceği, bir sokağa hem ad hem numara verilemeyeceği, bununla beraber sokaklara numara yerine ad verilmesi tercih edilmesi gerektiği, Sokak ve meydanlara verilen adlar, çirkin, gülünç veya yabancı dil kurallarına göre teşkil edilmiş kelime ve ifadelerden

olamayacağı belirtilmiş Madde 12 de sokaklara ad veya numara ve meydanlara ad verilmesinde esaslar belirlenmiş, bu esaslar;

- a) Bir belediye, imar sınırları içinde kalan saha uygun sayıda bölgelere ayrılacağı,
- b) Sokaklara verilecek adlar için, sokak ad grupları oluşturulması gerektiği, mesela; Sokak ad grupları: Millî kahramanlara ait adlar, Devlet adamlarına ait adlar, Şehrin yetiştirdiği veya şehre önemli hizmetleri dokunan tanınmış kimselere ait adlar, yazar, şair, müzisyen, ressam ve heykeltıraş gibi sanatkarlara ait adlar, şehir adları, nehir ve dağ adları, çiçek ve ağaç adları, yabancı şahıslar ve yabancı memleketlere ait adlardan oluşan gruplar olabileceği, her belediyenin, ad gruplarına esas teşkil edecek kıstaslarla grup sayısını oluşturabileceği,
- c) Bir bölgedeki sokaklara sadece aynı gruplardan adlar verilir,
- d) Bir bölgedeki sokaklara ad yerine numara verilebileceği, ancak; ad yerine numara verilmesinin tercih edilmesi için bölge içindeki sokak güzergâhlarının birbirine paralel ve dik olması veya buna yakın bir durumda bulunması gerektiği hükümleri getirilmiştir.

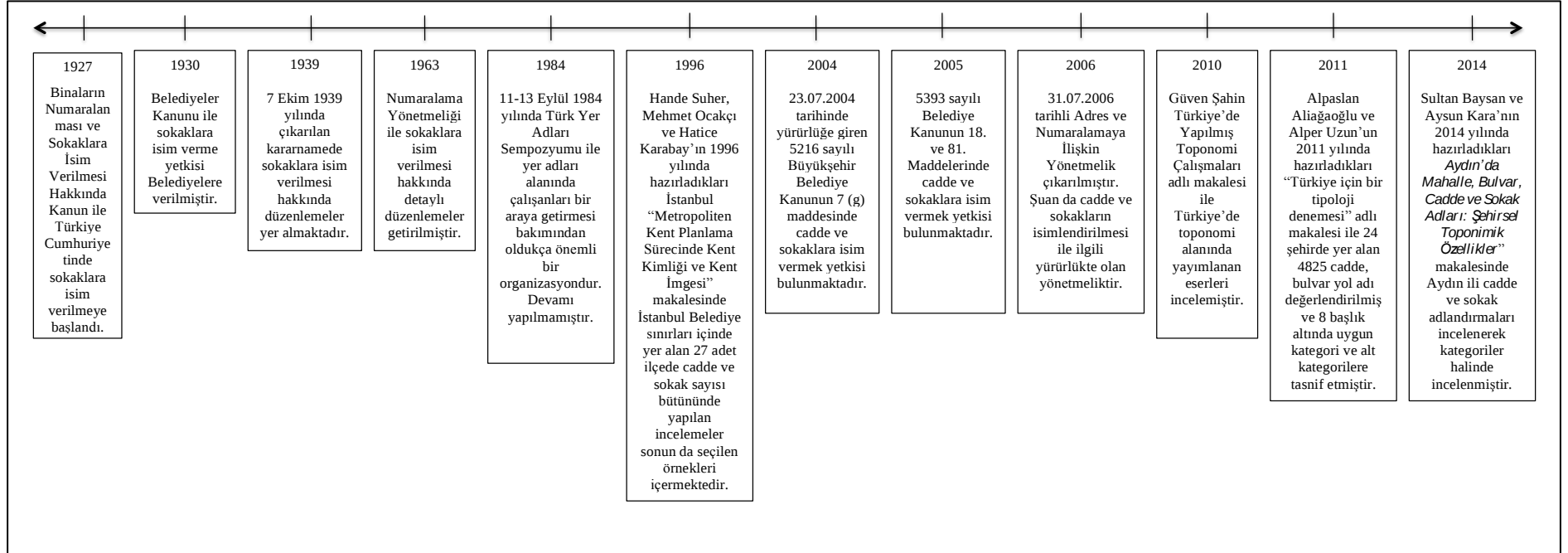
25.04.2006 tarihinde yürürlüğe giren Nüfus Hizmetleri Kanunu ile 20 Nisan 1927 tarihli Binaların Numaralanması ve Sokaklara İsim Verilmesi Hakkında Kanun ve 31.07.2006 tarihli Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmelik ile de 21.03.1963 Numaralama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

31.07.2006 tarihli Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmeliğin 11. Maddesinde; Mahalle, köy, mezra, mevki, küme evleri, meydan, bulvar, cadde ve sokaklara ad veya numara, binalara ise numara verilmesi zorunlu olduğu, belediye sınırları içinde, aynı ad veya numara birden fazla mahalle, mevki, küme evleri, meydan , bulvar, cadde ve sokaklara verilemeyeceği, 14. Maddesinde; her bulvar, cadde, sokak ve küme evlere özel bir ad veya numara verileceği, bir belediye sınırları içinde, aynı ad veya numara birden fazla meydan, bulvar, cadde, sokak ve küme evlere verilemeyeceği hükümleri yer almakta olup, daha detaylı hususlar yer almamaktadır.

Sokaklara isim verme yetkisi 14.04.1930 yılında çıkarılan belediyeler kanunun 15. Maddesinde belirlenmiştir. Günümüzde, Büyükşehir statüsü olmayan illerde 5393 sayılı Belediye Kanunun 18. Maddesinin (n) bendinde yer alan Belediye Meclisinin görev ve yetkileri başlığında, “*Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad*

vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.” hükmü ile 81. Maddesinde yer alan “Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ve beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlarda; belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu, bunların değiştirilmesine ilişkin kararlarda ise meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun kararı aranır. Bu kararlar mülkî idare amirinin onayı ile yürürlüğe girer.” ve Büyükşehir statüsü olan illerde ise 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun 7 (g) maddesinde “Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlölükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.” hükmü ile yetkiler belirlenmiştir. Buna göre sokaklara isim verilmesi işlemi, Belediye/Büyükşehir Belediye meclisinden karar alınarak ve Valiliğin onayına sunularak gerçekleştirilmektedir.

Bu tez çalışması kapsamında yapılan literatür çalışmasında öne çıkan ve çalışmanın oluşturulmasına temel olan kaynaklar bir zaman çizelgesi üzerinde aşağıda sıralandırılmıştır.

Şekil 3.8: Zaman çizelgesi

Kaynak: Araz, 2015

3.4.1.1. Türkiye’de en çok kullanılan sokak adlandırması

Türkiye’de çıkarılan kanun ve yönetmelikler incelendiğinde tarihsel kişilerin sokak adlandırmasında kullanılması teşvik edildiği görülmektedir. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün yaptığı istatistikte Ülkemizde en çok kullanılan cadde, sokak, bulvar ve meydan isimleri sıralanmıştır.

Çizelge 3.3: Türkiye'de En Çok Kullanılan Cadde / Sokak / Bulvar / Meydan (CSBM) İsimleri

	CSBM İsimleri	Sayısı
1	Atatürk	3.618
2	Cumhuriyet	3.008
3	Fatih	1.403
4	Gül	1.331
5	Okul	1.212
6	Karanfil	1.211
7	Lale	1.200
8	Menekşe	1.197
9	İnönü	1.089
10	İstiklal	1.075

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (Url-28)

Tablo incelendiğinde de tarihsel kişilerin, çiçek isimlerinin ve sokak üzerinde yer alan önemli binaların isimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanısıra sokak adlandırmasında kimi zaman tarihi söylentiler, hikayeler ve o sokakta yaşayan ve döneminde önemli bir yer tutan insanların isimleri kullanılmış, ancak günümüzde bir anlamı kalmadığından bizler için ilginç isimler olarak kalmışlardır.

Ülkemizde Coğrafi Adlar Uzmanlar Kurulu bulunmaktadır. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Dışişleri, Milli Eğitim, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Türk Standartları Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü, Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı, Dz.K.K.lığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu bu

kurulun üyeleridir. Ülkemizdeki kurul Birleşmiş Milletler Coğrafi Yer Adları Uzman Grubunun belirlediği kural ve tavsiyeler doğrultusunda çalışmaktadır (Url-29).

Ancak sokak ve cadde adları üzerinden yapılan toponimi çalışmaları genel olarak akademik olarak yürütülmektedir. Ülkemizde ve dünyada yer adları üzerine kurulan komitelerin çok azı sokak ve cadde adları üzerinde çalışmaktadır. Özellikle ülkemizde kurulmuş olan Coğrafi Adlar Uzmanlar Kurulu'nun sokak ve cadde adları ile ilgili yayınlarına rastlanmamıştır.

İstanbul'da ilginç sokak adlandırmaları;

<http://www.narsanat.com/istanbulun-siradisi-sokak-adlari-ve-hikayeleri/> adresinden derlenerek oluşturulan İstanbulun ilginç sokaklarına baktığımızda;

Atgeçmez sokak: Balat'ta bulunan bu sokağın adı at geçmeyecek kadar dar olmasından dolayı verilmiştir.

Taktaki sokak: Çukurcuma'da bulunan bu sokak "Tak Tak" olarak da bilinir. Kimilerine göre eskiden bu sokakta yaşayan bir ayakkabıcının çıkardığı gürültü nedeniyle sokağa bu isim verilmiştir.

Yaşmak sıyıran sokak: Kasımpaşa'da bulunan bu sokak adını sıcak havalarda yokuşta yaşmaklarını sıyırmalarından almıştır.

Tomtom kaptan sokak: Beyoğlunda bulunan bu sokak adını sokağın girişinde bulunan Tomtom Kaptan Camisinden almıştır.

Ahım şahım sokak: Şişhane'de bulunan bu sokak adını mükemmel bir İstanbul ve Haliç manzarasından dolayı almıştır.

Altıpatlar sokak: Beyoğlu'nda bulunan bu sokak adını eskiden cephan ve mühimmat deposu olmasından almaktadır.

Otello kamil sokak: Mecidiyeköy'de bulunan bu sokak zamanında oynadığı Othello rolü nedeniyle halk arasında Otello Kamil olarak bilinmesinden dolayı almıştır.

Merkep bağirtan sokak: Cihangir'de bulunan bu sokak zamanında eşeklerin yük taşıırken yorulduğu ve yorgunluktan inlediğinden bu adı almıştır.

Sahaf mezarlığı sokak: Kasımpaşa'da bulunan bu sokak adını eskiden oraya gömülen kitap satıcılarından almıştır.

Karantina sokak: Karaköy’de bulunan bu sokak adını zamanında burada bulunan Karantina İdaresinden almaktadır.

3.3. Bölüm Sonucu

Kentsel Toponimi kavramı ülkemizde yeni tartışılmaya başlanmış bir konu olması sebebiyle önemlidir. İlk tartışmalar türkçeleştirmek adına anlamlarını kaybeden köy isimleri üzerine yapılmıştır. Ardından birçok bilimsel çalışmada yer alan sokak adlandırmaları özellikle şehir planlama dalında halen yeterli seviyeye ulaşmamıştır.

Dünyada ve Türkiyede yapılan adlandırmalarda avrupada genellikle sokağın boyutu, üzerindeki önemli yapısı yoğun olarak kullanılırken Amerika’da numaralandırmanın sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ülkemizde ise özellikle tarihi önemi bulunan kişilerin adlandırmalarda çokça kullanıldığı görülmektedir. Türkiye genelinde yapılan çalışmalarda da çoğunlukla tarihi önemi olan kişilerin ve yerlerin adlandırmalarda kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Komünist Blok’un çökmesiyle Doğu Berlin, Bükreş, Budapeşte, Moskova ya da sömürgeci yönetimlerden sonra bağımsızlığına kavuşan Singapur gibi yerlerde de değişen politik rüzgarların ardından toplumsal belleğin yeniden kurulması amacıyla sokak ve cadde adlandırmalarının değiştiği, yeni açılan sokaklarda da yoğun olarak yeni politik rejim ile ilgili adlandırmalar yer almaktadır.

Bu anlamda ülkemizde de Kurtuluş Savaşının cadde ve sokak adlandırmalarında etkisinin büyük olduğu söyleyebiliriz. Cumhuriyet ile ilgili kavramlar, Kurtuluş savaşında öne çıkan tarihi isimler ve Atatürk ülkemizde sıkça kullanılan adlandırmalardandır. Son dönemde yaşanan gelişmeler ile toplumsal belleğin yeniden kurulması amacıyla cadde ve sokak adlandırmalarında değişimlere gidilmektedir.

Jan Assmann’ın (1997) bahsettiği bellek sanatı en iyi ve en hızlı cadde ve sokak adlandırmaları üzerinden okunmaktadır. Halka en kısa yoldan ulaşmanın aracı cadde ve sokaklardır. Bu nedenle bahsi geçen bellek sanatının en iyi şekilde yönetilmesi ve kentlerin kendine özgü değerlerinin korunması sağlanmalıdır.

4. CADDE VE SOKAK ADLANDIRMALARININ KENTSEL KİMLİK VE TOPLUMSAL BELLEK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ; AYVALIK ve CUNDA ÖRNEĞİ

Ayvalık ilçesi kurtuluş savaşının “ilk kurşun”unun atıldığı yer olması bakımından ve kurtuluş savaşına verdiği büyük destek ile milli mücadelenin yoğun olarak yaşandığı bir kenttir. Savaş sonrası yaşanan mübadele ile büyük bir nüfus değişimi yaşayan kent bir Rum kentinden Türk kentine dönüşmüştür.

Ayvalık İlçesinin yaşadığı bu değişimlerin cadde ve sokak adlandırmalarına yansımalarının incelenmesi Ocakçı ve Southworth, 1995’te yaptığı kimlik bileşenleri sınıflaması kullanılarak yapılmıştır. Daha sonra yapılan toponimik analizler, kimlik sınıflaması ile toplumsal bellek kavramları kapsamında değerlendirilmiştir.

4.1. Ayvalık'ın Konumu ve Çevre ile Bağlantıları

Ayvalık, Marmara Bölgesi'nde bulunan Balıkesir ilinin Ege Bölgesi'nde kalan bir ilçesidir. Balıkesir ilinin en batısında, Ege Denizi kıyısında bulunan ilçe, Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biridir. Ayvalık kış mevsimlerinde büyük bir kasaba nüfusuna sahip olmakla birlikte, yaz mevsimlerinde turizmin de etkisiyle nüfusu bazı küçük illerin nüfusunu aşmaktadır. Tarihte çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan ilçe, çeşitli açılardan Türkiye'nin önemli ilçelerinden biridir (Url-30).

Şekil 4.1: Ayvalık İlçesinin yerini gösterir harita

Edremit Körfezinin güneyinde bulunan Ayvalık İlçesinin batısında Yunanistan'ın Midilli Adası, Kuzeydoğusunda Gömeç İlçesi, güneyinde İzmir'in Dikili İlçesi yer almaktadır. Ayvalık İlçesi yaklaşık olarak 265 km² yüzölçümüne sahip olup, nüfusu 64.462 dir. Ayvalık ilçesindeki toplam kıyı şeridi uzunluğu yaklaşık 54 km.'dir. İlçedeki yeryüzü şekilleri bakımından Ege Bölgesinin tipik yapısında girinti ve çıkıntı oldukça fazladır. Bu sebeple ilçede pek çok koy, doğal liman ve irili ufaklı 22 adanın yer aldığı görülmektedir. Çok yüksek olmayan tepelerle çevrili olan Ayvalık bir adalar kentidir (Url-30).

E-24 Karayoluna 3 km mesafede bulunan Ayvalık Balıkesir'e 127 km İzmir'e ise 156 km uzaklıkta yer alır. Balıkesir iline bağlı olmasına rağmen İzmir ile özellikle daha çok ilişkide olduğu görülmektedir. Bu ilişkinin tarihsel süreç içerisinde kullanılan denizyolu bağlantısından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Yunanistan'ın Midilli Adasına da Ayvalık'tan feribottan seferleri bulunmaktadır.

Şekil 4.2: Ayvalık İlçesinin adalarını gösterir harita

4.2. İklimi ve Bitki Örtüsü

İlçede Akdeniz iklimi hüküm sürer. Ege Bölgesi'nde yer alması nedeniyle kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kuraktır. Devamlı hafif rüzgârlı günler mevcuttur. Yaz sıcaklığı ortalama 24-34 °C'dir. Kışlar ise ılıktır. Özellikle yazları tüm çevre kavurucu sıcaklıkta iken Ayvalık'ta batıdan esen ve genellikle öğleleri başlayan imbat ilçeyi serinletir. Bazı yazlar da "meltem" rüzgârları eser. Kazdağı yönünden gelen esintinin haftalarca sürdüğü de olur (Url-30). Tüm iklim özellikleri sosyal ve ekonomik faaliyetlerin gelişmesi açısından oldukça elverişlidir (Yokeş, M.B., Demir, V., 2013).

Ayvalık'ta 1.derecede hakim rüzgar yönü 1.derecede hakim rüzgar yönü NE (Kuzeydoğu)'dur. Özellikle yazları tüm çevre kavurucu sıcaklıkta iken Ayvalık' ta batıdan esen ve genellikle öğleleri başlayan imbat ilçeyi serinletir. Rüzgar hızının 10.8 m/sn ile 17.1 m/sn arasında olduğu günler kuvvetli rüzgar günleri sayılır. Ayvalık'ta kuvvetli rüzgâr görünen günlerin sayısı yılda 129 gündür. (Balıkesir İl Çevre Durum Raporu, 2007:259). Poyrazın çok esmesi dolayısıyla tarihi süreç içerisinde Cunda Adasında inşa edilen yel değirmenlerine rastlanmaktadır.

Yörenin hakim bitki örtüsünü ormanlık, makilik ve zeytinlik alanlar teşkil eder. Bugün özellikle zeytin ağacıyla örtülü topraklarıyla Ayvalık, 2.5-milyon zeytin ağacıyla Ege'nin zeytin başkenti durumundadır (Url-31).

4.3. Nüfus ve Ekonomik Yapı

Nüfus hareketinin yoğun olarak yaşandığı şehirde mevsimlik işçiler ile turizm nedeniyle çalışmak için gelen nüfus bölgedeki hareketliliği önemli ölçüde arttırmaktadır. Günümüzde şehirde faal nüfusun %24,3'ü ticaret ile uğraşmaktadır. Midilli halkının ihtiyaçlarını Ayvalık'tan karşılaması ve yaz aylarında artan turizm faaliyetleri şehrin ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Turizmin yanı sıra tarımda ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır. 8.000 yıldan beri bölgede zeytin ve zeytincilik yapılmaktadır. Zeytin dışında pamuk, çam fıstığı, mandalina ekimi yapılırken turfanda sebzeçilik te gelişim göstermektedir.

İlçenin bir diğer geçim kaynağı ise Balıkçılıktır. Turizm ve Zeytinciliğin aşırı gelişimi nedeniyle Balıkçılık diğer kıyı şehirlerine oranla daha düşük seviyelerde kalmıştır (Yokeş, M.B., Demir, V., 2013).

Diğer ekonomik faaliyetler ise küçük üretim şeklinde olup sabun imalatı, kaynakçılık, soğuk demircilik, halıcılık ve tarım gereci imalatıdır (Url-32).

4.4. Ayvalık'ın Tarihçesi

Ayvalık Tarihi Plyosen-üçüncü zaman sonu ve Kuaternen'de- dördüncü zaman başı Egeid isimli parçasının çökmesi sonucu oluşan alan üzerinde kurulmuştur. Bu dönemlerde Ayvalık önünde yer alan adalar grubuna (22 ada) “Hekatonnesoi” denilmekteydi. Bu isim Nesos kentinin baş tanrısı olan Apollo'dan gelmektedir. Yapılan araştırmalarda Ayvalık'ın önünde yer alan adalar grubunda Yunan sömürgeleri bulunmaktaydı ve şehrin çok daha sonra bugünkü yerine yani “İlk Kurşun Tepesi” eteklerine taşındığı rivayet edilmektedir (Url-32).

Türklerin Anadolu'ya gelmesi ile birlikte, Ayvalık yöresi 13'üncü yüzyılda Selçuklu Devleti ve 14.yüzyıl başında Karesi Beyliği ve daha sonra Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girdiği belirtilmektedir (Cantimur ve Çobanoğlu, 2007:5 akt: Arı, 2012).

M.Ö. 1500 yıllarında Yunanistan' dan gelenler Anadolu sahillerinde ve adalarında bir şehir kurmuşlardır. Bu kavme Aioli deniyordu. Bunlar Çanakkale'den Gediz'e kadar Midilli dâhil 12 kent kurmuşlardır.

Bu 12 kentten biri de Cunda adasının doğusundaki sahilde kurulmuştu. Ve bu kent Büyük İskender'in Anadolu'yu zapt ettiği tarihe kadar ayakta kalmayı başarmıştır. Doğan Aka (1944) ise “Ayvalık İktisadi Coğrafyası” adlı kitabında, kentin 1430–1440 yılları arasında askeri amaçlarla kurulduğunu yazmıştır (Url-32).

Şekil 4.3: Ayvalık merkezin denizden eski görüntüsü

Kaynak: Url-32

Şekil 4.4: Ayvalık’da mübadele zamanı limanda bekleyen insanlar

Kaynak: Url-32

Ayvalık’la ilgili olarak Piri Reis’in Kitab-ı Bahriye’sinde Yunt (Bugünkü Cunda) adaları hakkında bilgiler bulunmasına rağmen Ayvalık’la ilgili bilgiye rastlanmamıştır. Seyyid Nuh’un Atlas’ında, III Ahmet’in 1726 yılında hazırlatmış

olduğu Önyasya haritasında bu bölgeye ilişkin geniş bilgiler bulunmasına rağmen Ayvalık'a ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde Ege Kıyıları'nın tamamını gösteren harita da Ayvalık hakkında bir bilgi ya da yerleşim yerinden bahsedilmemiştir (Url-32).

Ayvalık ile ilgili olarak ilk yazılı belgeler 1700lü yıllara aittir. Edremit sicillerinde, 1770'li yıllarda Ayazmand – Altınova Kadılığı'na yazılmış bir ferman etiketinde Ayazmand'a bağlı bir köy halinde olan Ayvalık'ın bu tarihten itibaren bir kaza merkezi haline geldiğı anlaşılmaktadır. Ayrıca arşivlerdeki 1186 Hicri tarihli (1772) ve 10907 nolu fermanla “Ayvalık Rumlarının Voyvodalarından memnuniyetlerine dair ilam” yazılmaktadır (Erim, 1994 ve Url-8).

Ayvalık, Osmanlı İmparatorluğu ile Rusya arasında 1774 tarihinde imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşmasından sonra hızlı bir gelişme göstermeye başlamıştır. Anlaşma gereğince kıyı bölgelerine konsolosluklar kurulmasına izin verilmesi, kentte ticari faaliyetlerin ve hareketliliğın artmasını sağlamıştır.

Ayvalıkta ticari faaliyetlerin artmasıyla ve Rumlar, İzmir ve Sakız'dan sonra 1803'te Ayvalık'ta Rum Akademisinin açılmasının ardından Rum nüfusunda hızlı bir artış meydana gelmiştir.

Ayvalık mahallelerine tarihsel süreçleri içerisinde inceleme yapıldığında özellikle kiliseler çevresinde geliştiğı görülmektedir.

1821 yılında çıkan isyan sonucunda kent büyük ölçüde zarar görmüş, bazı Rum aileler göç etmiştir. Bu dönemde, Osmanlı hükümetince Ayvalık çevre bölgelerden Türk ve Bulgar nüfusunun yerleşimine açılmış olmasından dolayı bu yoğun bir nüfus değişimi yaşayan kentte etnik yapıyı değişikliğe uğratmıştır. Daha sonra çıkarılan fermanlar ile göç eden halkın geri gelmesi sağlanmış ayrıca Mora'dan göç edenlerle birlikte nüfus artışı hızlanmıştır. 1891'deki sayıma göre Ayvalık'ın nüfusu 22.000 civarında olduğı, bunun sadece 200 kadarı Türk, gerisi Rum olduğı belirtilmektedir. Kentte nüfus artışı ile birlikte kurulan yeni mahalleler kurulmuş ve toplamda 11 kilisenin çevresinde 11 adet mahalle bulunmaktadır (Url-33, Arı, 2012, Hayta, D., 2011).

Cunda ve Ayvalık 29 Mayıs 1919 da Yunan ordusu tarafından işgal edilmiştir. İşgale 172. Alay Komutanı Kaymakam Ali Bey (Atatürk'ün Nutukta belirttiğı Afyonkarahisar Mebusu Ali Çetinkaya) İstanbul hükümetinin kararını dinlemeyerek

karşı koymuştur. Yunan ordusu Anadolu'ya çıktıktan sonra ilk direnişle Ayvalık'ta karşılaşmış, Kurtuluş Savaşının ilk kurşunu Yarbay Ali Çetinkaya tarafından Ayvalık'ta atılmıştır. 29 Mayıs 1919 da başlayan ve üç buçuk yıl (39 ay 16 gün) düşman işgalinde kalan Ayvalık 15 Eylül 1922 yılında tekrar Türk egemenliğine girmiştir. Cunda Adasına Cumhuriyet döneminde Ali Çetinkaya'nın anısına Ali Bey Adası ismi verilmiştir (Url-32).

Kurtuluş Savaşı sonrasında ise “Türk-Yunan Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokolü” ile Ayvalıklı Rumlar Ege Adalarına göç etmişler, kente Girit, Selanik ve Midilli'den gelen Türkler yerleşmişlerdir. Bu mübadele sonrasında kentin demografik yapısı ikinci defa değişmiştir (Arı, 2012).

1950'li yıllarda Ayvalık'ta genişletilen sahil yolu ile birlikte kentin çevresi ile ulaşımında deniz yolu bağlantısı eski önemini kaybetmiştir. Yol çalışmaları sırasında, Ayvalık'ın anıtsal yapılarından Akademi Binası ve birçok önemli tarihi yapı yıkılmıştır (Yorulmaz, 2010:57).

4.5. Ayvalık'ta Planlama Çalışmaları

Ayvalık Kent Merkezi ve çevresi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun (GEEAYK) 11.9.1976/A-160 sayılı kararıyla Ayvalık Korunması Gerekli Doğal ve Tarihi Alan olarak ilan edilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığının 30.07.2010 tarih ve 163015 sayılı yazısı).

1980'li yıllarda 1960'lı yıllarda hazırlanan imar planının yetersiz kalması ve tarihi, kentsel ve doğal sit ilanı, yeni bir imar planının hazırlanması ihtiyacını doğurmuştur. 1986 yılında Şehir Plancısı-Mimar Baran İdil tarafından 1/5000 ölçekli Ayvalık Nazım İmar Planı hazırlanmıştır. Bu planda Ayvalık kent merkezi ticaret bölgesi işlevini korumuş, Atatürk Bulvarı ile deniz arasında kalan alana turistik ve ticari işlevler verilmiş, yeni yerleşim alanlarının, geleneksel kent dokusu dışına, Edremit yönünde gelişmesi önerilmiş ve İlk Kurşun Tepesi'nin kuzeydoğu yamaçları gecekondu önleme bölgesi olarak belirlenmiştir (Cantimur ve Çobanoğlu, 2007:9 aktaran Arı, 2012).

1994 senesinde, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.01.1994 tarih ve 3622 sayılı kararı ile 1/1000 ve 1/500 ölçekli Ayvalık Merkez Kentsel Sit Alanı, Çamlık Yeşil Karakterli Kentsel Sit Alanı ve Alibey Adası Kentsel Sit Alanı

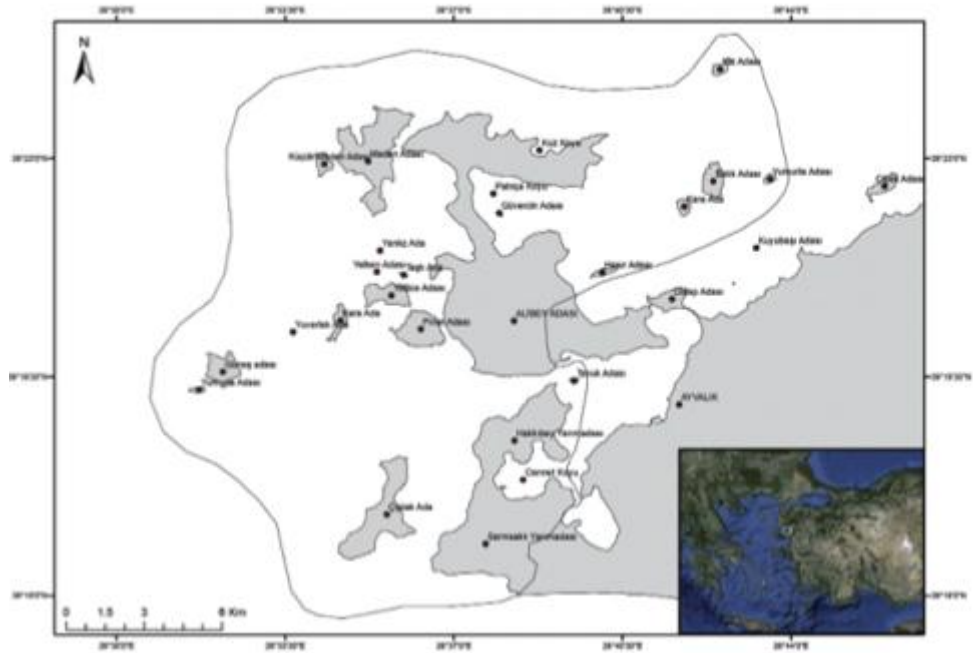
Koruma Amaçlı İmar Planları ilgili koruma kurulunca uygun bulunmuştur. Söz konusu planlardan Ayvalık (Merkez) Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı günümüzde de yürürlükte bulunmaktadır.

Şekil 4.5: Ayvalık İlçesi 1986 yılına ait NİP ve 1994 yılına ait Koruma UİP

Kaynak: Arı, M. S., 2012

Balıkesir İli Ayvalık İlçesi sınırları içinde bulunan Ayvalık Adaları 21 Nisan 1995 tarihli ve 22265 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile (Karar Sayısı: 95/6717) “Ayvalık Adaları Tabiat Parkı” olarak ilan edilmiştir (Orman ve Su İşleri III. Bölge Müdürlüğü, 2012). Toplam yüz ölçümü 17.950 hektar olan parkın 1.930 hektarı orman, 1.179 hektarı hazine arazisi, 872 hektarı özel mülkiyet ve 13.969 hektarı denizdir. Ayvalık çevresinde bulunan 22 adanın 20’si park alanı içinde yer almaktadır (Orman ve Su İşleri III. Bölge Müdürlüğü, 2012).

Şekil 4.6: Ayvalık Adaları ve Tabiat Parkı'nın sınırları.

Kaynak: Yokeş, M.B., Demir, V., 2013.

4.6. Ayvalık'ta Kentsel Kimlik ve Toplumsal Bellek Bağlamında Toponimik Analiz

Ayvalık ilçesi, yukarıdaki bölümlerde tartışıldığı üzere; doğal, beşeri ve yapay çevre bağlamında zengin unsurlar içermektedir.

Ayvalık'ın doğal çevre özelliklerine bakıldığında;

- Akla ilk önce zeytin gelmektedir. Ayvalık ilçesinin büyük bir bölümü zeytin ağaçları ile kaplı olup, halkında önemli geçim kaynaklarından biridir zeytincilik. Ayvalık'ın zeytin ve zeytinyağlarının ünü ülke içerisine yayılmıştır.

Şekil 4.7: Ayvalık'ın büyük bir bölümünün kaplı olduğu zeytin ağaçları

Kaynak:Url-34

- Ardından sarımsaklı plajları akla gelmektedir. Mavi bayraklı plaj, geniş sahil kullanımıyla ülkemizdeki birçok plaja oranla en çok tercih edilen yerlerden biridir.

Şekil 4.8: Sarımsaklı Plajı

Kaynak: “Keşfe Dair Yeryüzü Cenneti” Ayvalık Belediyesi Dergisi

- Ayvalık'ta manzara noktaları da kent kimliğine katkıda bulunan öğeler arasında yer almaktadır. Bu manzara noktalarından ilki İlk Kurşun Tepesi; Ayvalık'ın hakim tepelerindendir. Yerleşimin bu tepenin eteklerinde başladığı bilinmektedir.

Şekil 4.9: İlk Kurşun Tepesi

Kaynak:Url-35

- Bir diğer manzara noktası ilçenin en popüler mekanı olan Şeytan Sofrası; Mevkiden tüm Ayvalık Adaları ve Midilli Adası'nın manzarası gözükmemektedir. Üzerinde Şeytan'ın ayak izi bulunduğu inanılan, halkın madeni para atarak dilek dilediği eski bir lav birikintisidir.

Şekil 4.10: Şeytan Sofrası

Kaynak: Araz, 2015

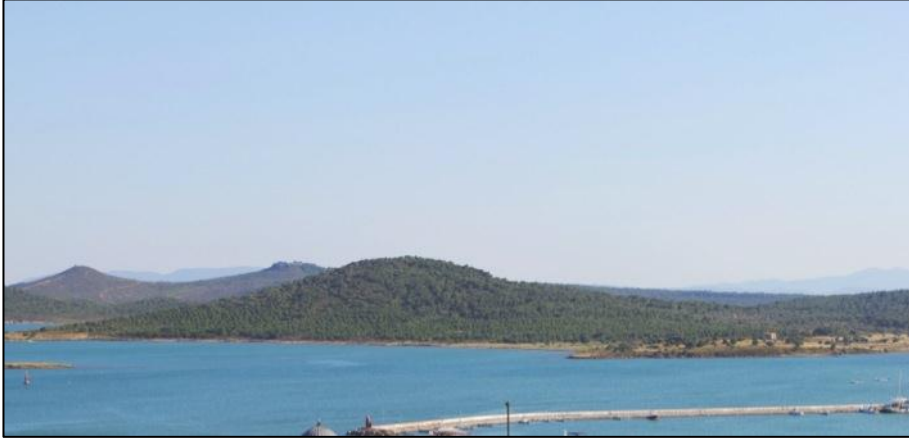
- Diğer manzara noktası Cennet Tepesi; Cennet Tepesi Ayvalık'ın üst kısmında Armutçuk denilen bölgesinde olup bütün Ayvalık'a Cunda'ya Timarhane adasına ve körfez bölgesine hakim bir konumdadır.

Şekil 4.11: Cennet Tepesi

Kaynak: Url-36

- Aşıklar Tepesi de Cunda Adasının manzara noktalarından biridir. Cunda Adası'nın manzara olarak en güzel konumundadır. Adanın ilk yel değirmeni de burada bulunmaktadır.

Şekil 4.12: Aşıklar Tepesinden manzara

Kaynak: Araz, 2015

- Ayvalık ülkemizde iki adet bulunan deniz tuzlasından biri bulunmaktadır. Ayvalık Tuzlası 1980’li yıllardan beridir işletilmekte olup; sofr tuzu elde edilmektedir.

Şekil 4.13: Ayvalık Tuzlası

Kaynak: Url-37

- Ayvalık’ta denizaltında ve yerüstünde korunması gereken endemik türler bulunmaktadır. Örneğin; denizaltında deniztavşanı, 142 tür balık, mercanlar, koruma altındaki süngerler, makroskobik türler vb. Yer almakta olup; yerüstünde Ayvalık’ta 59 memeli, 7 amfibi, 186 böcek, 38 sürüngen türüne rastlanmıştır.
- Ayrıca kent kuş göçlerinin rotasında yer almaktadır. Kentte bulunan iki adet sulak alan, göç eden kuşların mola yeri olmuştur. Bu sayede kentte 215 tür kuş gözlemlenmektedir. Bu da Türkiye’deki kuş türlerinin %48’ini oluşturmaktadır. Ayvalık Sulak Alanları kuşların göç yolu üzerinde olup kuşların yoğun olarak mola

verdikleri yerlerdendir. Ayvalık Sulak Alanlarında birbirinden Avrupa ve Afrika arasındaki göçmen kuş türlerini görmek mümkündür.

Şekil 4.14: Ülkemizdeki kuş göç yollarını gösterir harita

Kaynak: Url-38

Ayvalık merkezin girişinde bir bölgede; sokak isimlerinin tamamı kuş isimlerinden seçilmiştir. Ayvalık’a gelen birçok kuş türü, sokak adlandırmasında kullanılarak bölgeye özgü kimlik öğelerini ve bölgeye özgü kültürünü içerdiği görülmektedir.

Beşeri çevre özelliklerine bakıldığında;

- Ayvalık İlçesinin beşeri özellikli bileşenleri incelendiğinde; kentin kurtuluş savaşında etkin bir rol oynaması ve savaş sonrası ilan edilen Cumhuriyetle birlikte yaşanan mübadele ile demografik değişime maruz kalması ilçenin bugünkü durumuna gelmesinin temelini oluşturmaktadır.

- İlçe ile bütünleşen “Ayvalık Tostu” da kentin kimlik öğelerinden biri olmuştur.

Ayrıca zeytinyağlı yemekleri de kent için ayırt edici bir özelliktir.

Şekil 4.15: Ayvalık Tostu

Şekil 4.16: Ayvalık’ın zeytinyağlı yemekleri

Kaynak: Url-39

Yapılaşmış çevre özelliklerine bakıldığında;

-Mübadele öncesi yoğun rum nüfusu nedeniyle bölgede çok sayıda kilise bulunmaktadır. Bu kiliseler;

Agia Ianni Kilisesi (Saatli Cami); kilise 1870 yılında yapılmış olup 1928 yılında camiye çevrilmiştir. Çatısındaki saatli çanı nedeniyle saatli cami adıyla bilinmektedir.

Şekil 4.17: Agia Ianni Kilisesi

Kaynak: Url-40

Agios Yorgios Kilisesi (Çınarlı Cami); 1790'lı yıllarda tamamlanan yapı 1923 yılında camiye çevrilmiştir. Bina haç biçiminde yapılmıştır. Etrafındaki çınar ağaçlarından dolayı Çınarlı Cami adıyla bilinir.

Şekil 4.18: Agios Yorgios Kilisesi

Kaynak: Url-41

Agia Triada Kilisesi (Biberli Cami); Kilise camları sarımsak taşından yapılmıştır. Uzun yıllar tekel tarafından depo olarak kullanılmıştır. camiye dönüştürülen kilise günümüzde kullanılmamaktadır.

Şekil 4.19: Agia Triada Kilisesi

Kaynak: Url-42

Kato Panaya Kilisesi (Hayrettin Paşa Camii); Ayvalık'ın ilk kiliselerindendir. Cumhuriyet Döneminde camiye çevrilerek Hayrettin Paşa Camisi ismini almıştır. Kentin en büyük taban alanına sahip kilisesidir. Hayrettin Paşa Camisi ibadete açıktır.

Şekil 4.20: Kato Panaya Kilisesi

Kaynak: Url-43

Ayazma (Faneromeni) Kilisesi; Adının karşılığı “kutsal su” anlamına gelmektedir. Kilisede kutsal su bulunduğu söylenmektedir. günümüzde müze haline getirilmek için kamulaştırılmış olup Bursa Anıtlar Yüksek Kurulundan gerekli izinler alınmıştır.

Şekil 4.21: Ayazma Kilisesi

Kaynak: Url-44

Taksiyarhis Kilisesi; 1844 yılında yapılmıştır.1927-1928 yıllarında, kilise binası, minaresiz bir camiye çevrilmiştir.02.05.2011 tarihli vakıflar meclisi kararı ile Rahmi M. Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı'na tahsis edilen kilise binasının restorasyonu yapılmıştır.

Şekil 4.22: Taksiyarhis Kilisesi (restorasyon sonrası)

Kaynak: Url-45

Bu kiliselerin bir kısmı harap bir halde durmakta bir kısmı ise de camiye dönüştürülerek kullanılmaktadır.

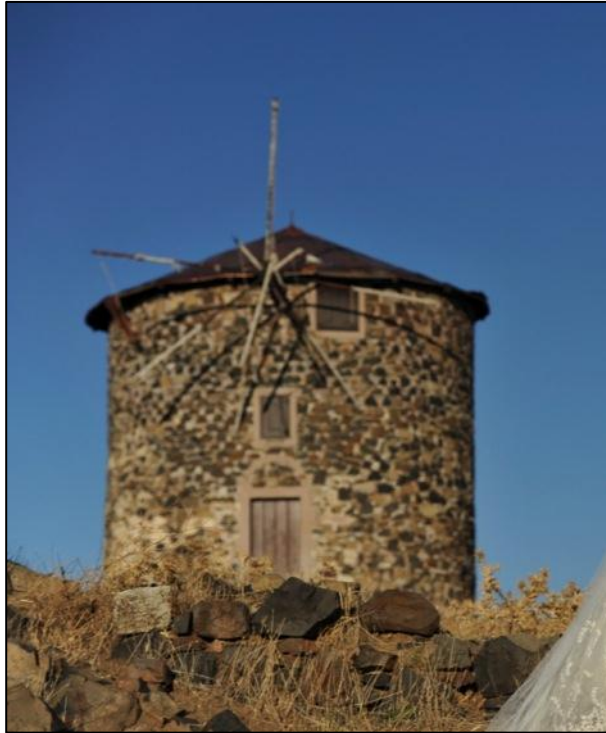
- Ayrıca ilçe merkezinde bulunan birçok taş ev ve Arnavut kaldırımli sokaklar da kente özellik katmaktadır.

Şekil 4.23: Ayvalık'ın taş evleri ve sokakları

Kaynak: Url-46

- Tarihi yel değirmenleri kentin nirengi noktalarından biri haline gelmiştir.

Şekil 4.24: Ayvalık Yel Değirmenleri

Kaynak: Araz, 2015

- Lale Adasını Cunda Adasına bağlayan köprü 1964 yılında inşa edilen köprü Türkiye'nin ilk boğaz köprüsü olma özelliği taşımaktadır.

Şekil 4.25: Ülkemizdeki ilk boğaz köprüsü

Kaynak: Url-50

- Cunda Adasının çarşısı da önemli nirengi noktalarından biri olmuştur.

Şekil 4.26: Cunda Adası sahil

Kaynak: Url-47

- Ayvalık ilçesinde insanların toplandığı belirli gün ve kişileri anmak için kullandığı cumhuriyet meydanı da ilçe için önemli mekanlardan biridir.

Şekil 4.27: Ayvalık Cumhuriyet Meydanı

Kaynak: Url-48

Daha önce kimlik bileşenleri doğal, beşeri ve yapılaşmış çevre olarak sıralanmıştır. Bu bağlamda Ayvalık'taki isimlendirmelere bakıldığında yoğun olarak Cumhuriyetin kurulmasında önemli rol almış kişilerin, önemli tarihlerin ve ulus egemenliğinin yer aldığı görülmektedir.

4.6.1. İlçe ölçeğinde toponimik analiz

Ayvalık adının nereden geldiği ile ilgili çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bazı görüşler midye türü olan ve bu kesimde bulunan ayvadan geldiğini iddia etmektedir. Filozofların görüşü ise Ayvalık'ın, Aioliği'nin (Eolia'nın) bozulmuş şekli olduğudur. Eolia mitolojiye göre Edremit Körfezinden İzmir'e kadar uzanan ve Midilli'yi de içine alan kıyı şeridinde yerleşmiş bir soyun ülkesidir. Bu soydan olanlara Eoller ya da Eolyalılar denirdi (Url-49).

Cunda Adası ya da Cumhuriyet sonrası adı ile Alibey Adasının adı Piri Reis'in 1513 yılında yazdığı "Kitab-ı Bahriye" sinde Yunt Adaları olarak bahsedilmektedir. Piri Reis adaların üzerinde başıboş gezen eşek, at ve kısraklardan esinlenerek bölgedeki adalara Yunt Adaları ismini vermiş olduğu tahmin edilmektedir (Url-9). Yunt Adaları zamanla Yunda Adası ve Cunda Adası olarak dilimize yerleşmiş olup, Cunda Adasının ismi Cumhuriyet döneminde, Ayvalık'ta Kurtuluş savaşında ordunun ilk kurşununu atan Ali Çetinkaya'nın ismi ile değiştirilmiştir. Ancak Cunda Adası ismi günümüzde halen aktif olarak kullanılmaktadır.

Görüldüğü üzere isimlendirme yapılırken hem doğal çevre verileri hem de beşeri çevre verileri kullanılmaktadır. Ancak Cunda Adasındaki isim değişikliğinden

anlaşılmaktadır ki, Alibey Adası olarak değiştirilen bölge toplumsal bellekte halen Cunda Adası olarak kalmaktadır. Bunun belki de en önemli nedeni alanda Cumhuriyet dönemini hatırlatıcı öğelerin bulunmaması fakat belli tarih çağlarına ait kalıntıların ve yapıların halen var olması olabilir.

Bir bellek çalışması yapılırken en önemli faktör kişilerin sürekli hatırlamalarını ya da süreklilik içerisinde karşılaşmalarını sağlamaktır. Kağıt üzerinde yapılan isim değişiklikleri kişilerin gündelik hayatlarında karşılırlarına çıkmadığında sadece resmi makamlarca kullanıldığında kalıcılık sağlayamamaktadır.

Ayrıca bölgede bir pazarlama tekniği olarak Cunda Adası isminin kullanıldığı da düşünülebilir. Baş geçim kaynaklarından biri olan turizm sektörü için reklamların Cunda Adası olarak yapılması alanın daha tercih edilir kılabilir.

4.6.2. Mahalle ölçeğinde toponimik analiz³

Toponimik analiz mahalle ölçeğinde yapıldığında aşağıda yer alan Çizelge 4.1 ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.1: Ayvalık'taki mahalle adlarının toponimik analizi

Doğal Çevre Verileri	Yok
Beşeri Çevre Verileri – Önemli Tarihsel Kişiler/Olaylar	Fevzipaşa, Hamdibey, Hayrettinpaşa, İsmetpaşa, Kazımkarabekir, Kemalpaşa, Mithatpaşa, Namıkkemal, Vehbibey, Zekibey, Fethiye, Sakarya
Yapılaşmış Çevre Verileri	Küçükköy

Kaynak: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü İnternet Sitesinden alınan veriler kapsamında hazırlanmıştır (ARAZ, 2015).

Görüldüğü üzere mahalle adlandırılmasında %93'lük bir oranla (13 mahallede adında 12'si) beşeri çevre verileri bağlamında adlandırma yapıldığı görülmektedir. Beşeri çevre verilerinde ise %84'lük bir oranda ise önemli tarihsel kişilerin adlandırılması ile oluşturulduğu görülmektedir.

³ Balıkesir İlının Büyükşehir Belediyesi statüsü kazanması ile birlikte Ayvalık İlçesinin sınırları genişlemiştir. Ancak bu tez kapsamında isimlendirmeler incelenirken mahalleye dönüşen köyler dahil edilmemiştir.

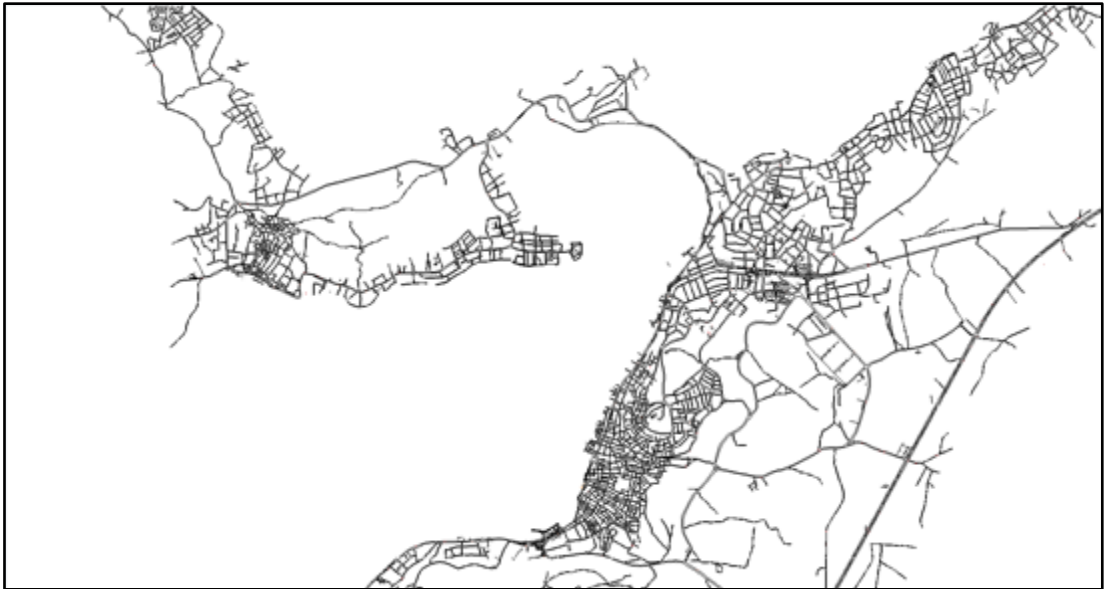
4.6.3. Cadde ve sokak ölçeğinde toponimik analiz

Ayvalık tarihi ve kültürel zenginliği olan bir ilçe olmasının yanı sıra turizm potansiyeli sebebiyle ülkemizde oldukça popüler olan bir ilçedir. Bu itibarla kentin sahip olduğu bu doğal, beşeri ve yapılaşmış çevre özelliklerinin ve tarihi ile kültürünün oluşturduğu toplumsal belleğin cadde ve sokak adlandırmalarına olan etkileri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Ayvalık İlçesindeki sokak dokusu incelendiğinde; organik ve ızgara dokunun yer aldığı, ızgara dokunun genel olarak yeni yerleşim alanlarında kullanıldığı organik dokunun da eski yerleşim alanlarında yer aldığı görülmüştür. Bu tür doku farklılıklarının olduğu alanlarda cadde ve sokak adlandırmalarında yaşanan farklılıklar incelenmiştir.

4.6.3.1. Araştırmanın metodolojisi

Ayvalık İlçesinde yapılan bu araştırmada 70 adet cadde ve 594 adet sokak, toplamda 664 adet cadde ve sokak analiz edilmiştir. Analiz yapılan alan aşağıdaki haritada gösterilen cadde ve sokaklar ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 4.28: Ayvalık'ta analizi yapılan cadde ve sokaklar

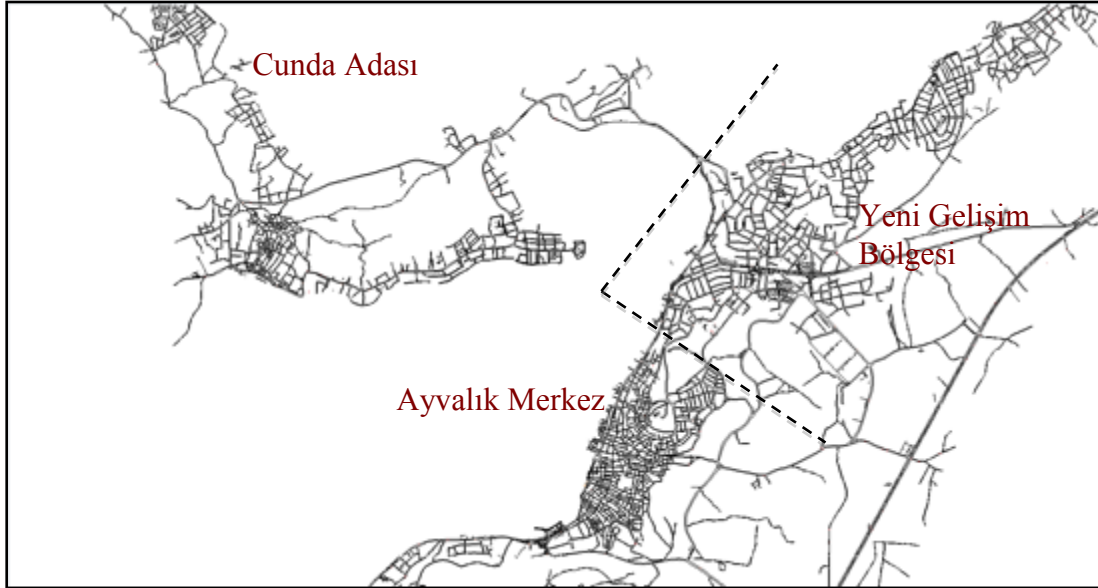
Kaynak: Ayvalık Belediyesinden alınan sayısal verilerden oluşturulmuştur (ARAZ, 2015).

Cadde ve sokak adlandırmalarında kullanılan analiz yöntemleri Ocakçı ve Southworth'un 1995'te yaptığı kimlik bileşenleri sınıflaması kullanılarak doğal, beşeri ve yapılaşmış çevre özelliklerine göre ayrıştırılarak incelenmiştir.

İncelenen cadde ve sokaklarda elde edilen bulgular hem haritalama yöntemi kullanılarak hem de tablo yapılarak anlaşılabilir hale getirilmiştir.

Harita ve tablo sonuçlarına göre grafikler oluşturularak elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Ayrıca 150 Evler muhtarı ve Ayvalık Belediyesi Numarataj İşlerinden sorumlu personel ile cadde ve sokak adlandırmaları ile ilgili görüşmeler yapılmıştır.

Analiz değerlendirilirken gerekli görülen durumlarda daha sağlıklı verilerin alınabilmesi için alan doğal, beşeri ve fiziki sınırlar baz alınarak 3 bölge olarak da değerlendirilmiş olup, bu bölgeler Ayvalık'ın ilk yerleşim yeri olan ve cadde ve sokaklarında organik dokunun hakim olduğu Ayvalık Merkezi, Cunda Adası ve Ayvalık'a giriş yolu olan Edremit Caddesi kenarında ve ilçenin kuzeydoğusuna doğru kayan Yeni Yerleşim Bölgesi olarak belirlenmiştir.

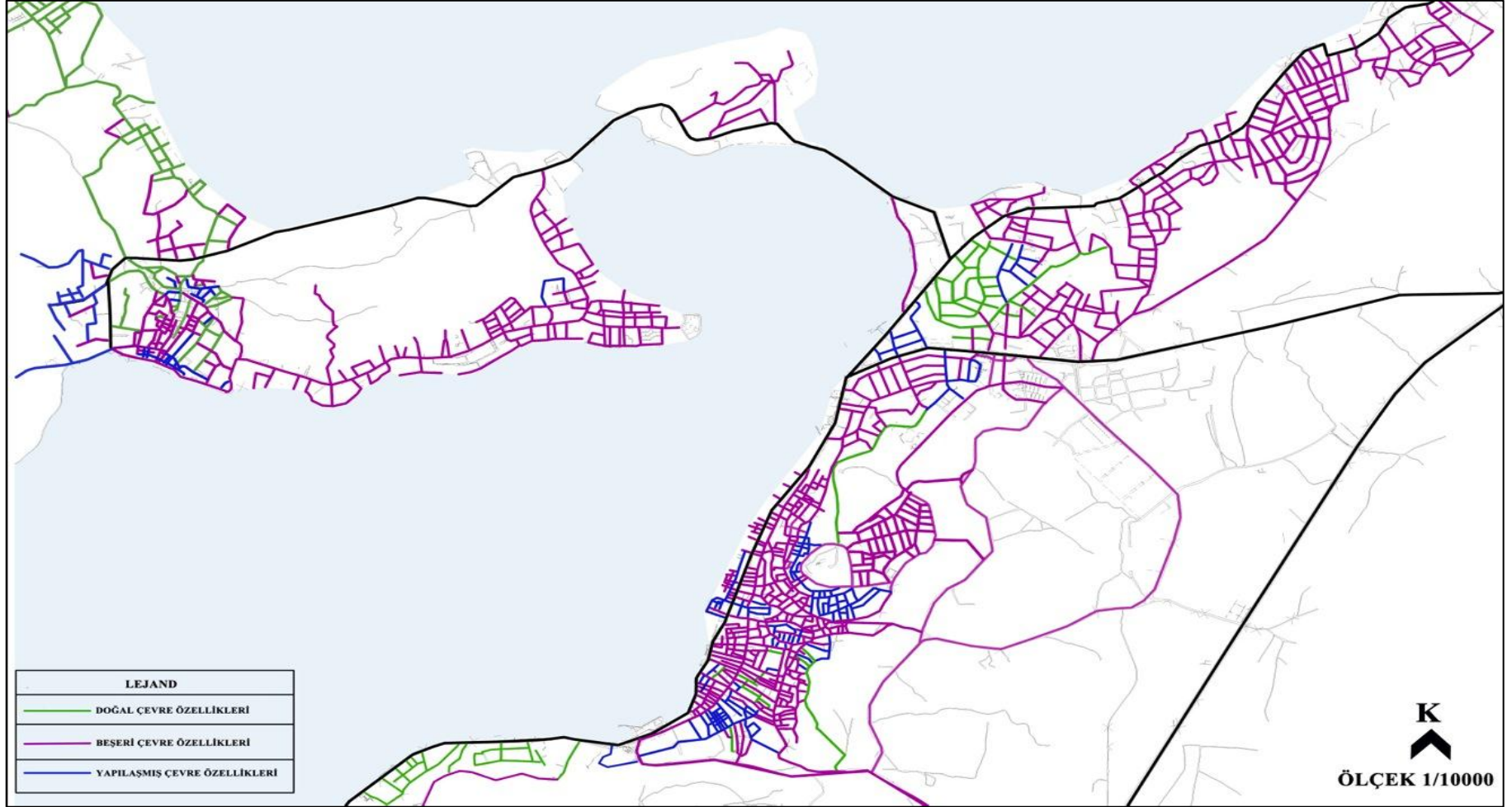

Şekil 4.29: Ayvalık İlçesinde Bölgeleri Gösteren Harita

Kaynak: Ayvalık Belediyesinden alınan sayısal verilerden oluşturulmuştur (ARAZ, 2015).

4.6.3.2. Araştırmanın bulguları

664 adet caddede ve sokakta yapılan adlandırmalar doğal, beşeri ve yapılaşmış çevre özellikleri kapsamında haritalandırılmıştır.

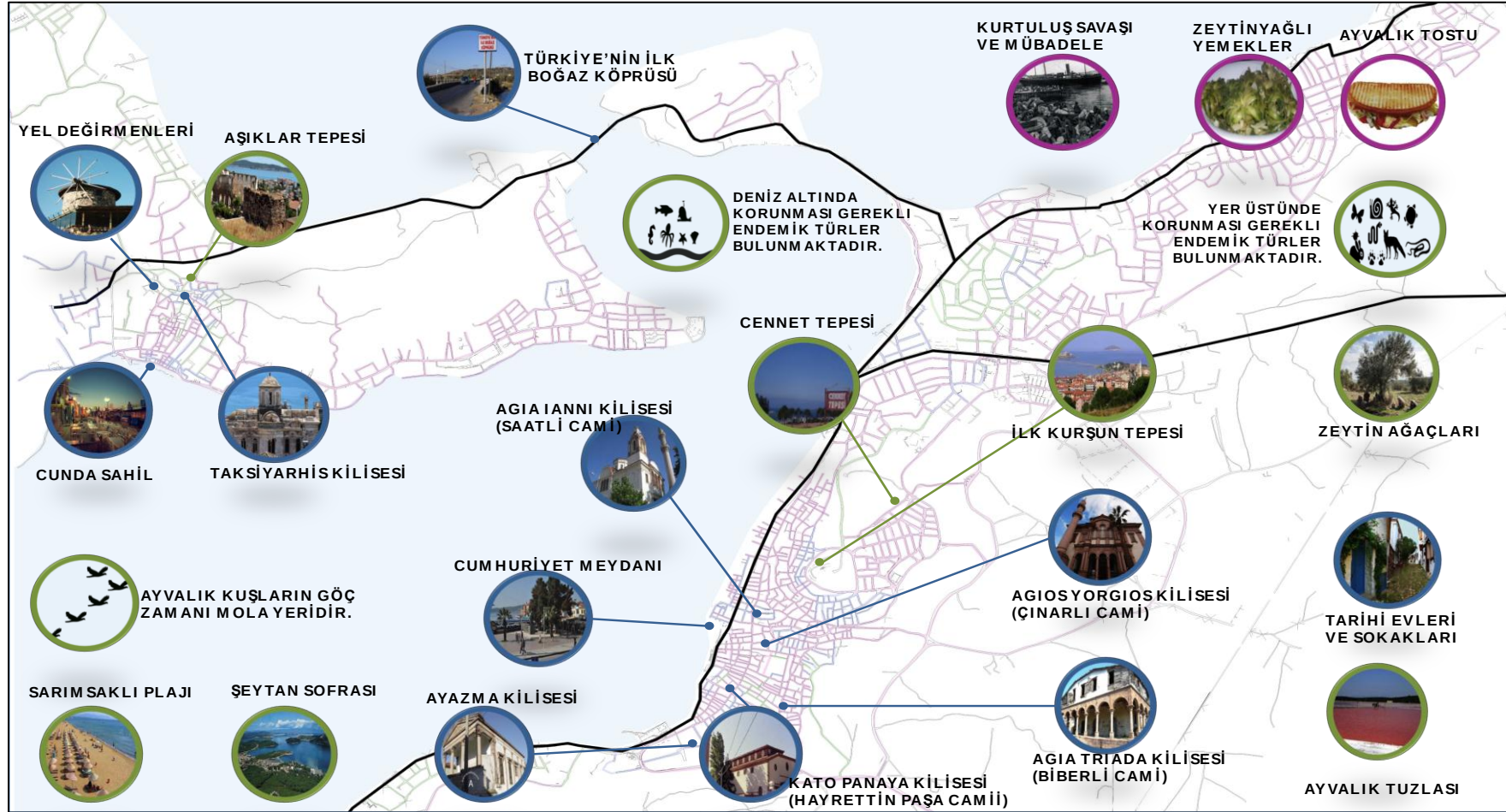
Şekil 4.30: Ayvalık'taki cadde ve sqokakların kimlik bileşenleri kapsamında analizi

Kaynak: Ayvalık Belediyesinden alınan sayısal veriler ile Google Earth programından edinilen veriler kapsamında oluşturulmuştur (ARAZ, 2015).

Yeşil renk ile gösterilen cadde ve sokaklar doğal çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokakları, pembe renk ile gösterilen cadde ve sokaklar beşeri çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokakları ve mavi renk ile gösterilen cadde ve sokaklar da yapılaşmış çevre verilerinden adını alan cadde ve sokakları göstermektedir.

Harita incelendiğinde; analizi yapılan 664 adet cadde ve sokaktan 433 adedinin beşeri çevre özelliklerinden referans alanlar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla beşeri çevre özelliklerinden adını alan sokakların yoğunluğunun daha fazladır.

Ayvalık İlçesinde analizi yapılan kimlik bileşenleri harita üzerinde incelendiğinde;

Şekil 4.31: Ayvalık Kenti kimlik bileşenleri

Kaynak: Ayvalık Belediyesinden alınan sayısal veriler ile Google Earth programından edinilen veriler kapsamında oluşturulmuştur (ARAZ, 2015).

664 cadde ve sokak adının analizinde ayrıca tablo yapılmıştır. Bu tablo;

Çizelge 4.2: Ayvalık İlçesinde 664 cadde ve sokakta yapılan analiz

		Cunda Adası	Ayvalık Merkez	Yeni Gelişim Bölgesi	G. Toplam
Doğal Çevre Özellikleri	Yerel Doğal Veriler	Karadut Cd. Karadut Cd. 1.-2.Sk., Poyraz Cd. Poyraz Cd. 1.-8.-16.-5.-3.-7.-1.-9.-10.-17.15.-13.-11.-22.-20.-18.-16.-31.-31/1.-33.-32.-58.-60.-50.-56. S k., Asmalı Sk., Tarla Sk., Çayır Sk., Uzun Sk., Uzun Sk. Arası, Tepelbaşı Sk., Orta Sk., Maden Cd., Bayır Sk. Yukarı Çayır Sk., 2. Çayır Sk.,	Menekşe SK. Mine SK. Sardunya SK. Sardunya Ar. Zambak Sk. Şebboy SK. Gelin Çiçeği Sk. Yasemin Sk. Kadife Sk. 1. Begonya Sk. Begonya SK. MIMOZA SK. Mine SK. Ar. 2. Papatya Sk. Fulya Sk. 1. Papatya Sk.Kaktüs SK. Çamlıbayır Sk. Kenar Sk., Çayır Sk., Şafak Sk., Söğütü Sk., Kır Sk., Bayır Sk. Selvi Sk.	Calıkusu Sk., Pelikan Sk., Kuğu Sk., Atmaca Sk., Flamingo Sk., Penguen Sk., Kınalı Sk., Bülbul Sk., Kanarya Sk., Kırılgaç Sk., Güvercin Sk., Bildirici Sk., Leylak Sk., Serçe Kuşu Sk., Şahin Sk., Çulluk Sk., Kedi Sk., Kartal Sk., Doğan Sk., Papağan Sk., Üveyik Sk., Martı Sk., Kumru Sk.,Armutçuk Cd., Armutçuk Cd. 1.-2.-3. SK.	92
	Genel Doğal Veriler	Bahar Sk., Güneş Sk., Ay Sk. 2. Geçidi, Ay sk 1. Geçidi, Karanfil Sk., Karanfil Dönüşü Sk., Kıraz Sk. Geçidi, Kıraz Sk., Ay Sk.	Bahar Sk. Güneş Ar., Güneş Sk. Ay Sk. Ay SK. Gç		15
	Toplam	50	32	25	107
Beğeni Çevre Özellikleri	Önemli Günler Bağlamında	15 Eylül Cd.15 Eylül Cd. 6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-19.-20.-23.-Sk	13 Nisan Cd. 13 Nisan Cd. Ar.-Çk., 13 Nisan Cd. 1.-1. Sk. Gç.-2.-3.-4. -5.-6.-6. S k. 1. Gç.-6. Sk. 2. Gç.-7.-8.-8. Sk. Gç.9-9. SK. 1. Çk.-9. Sk. 2. Çk.-10.-11.-12.-12. Sk. Gç.-13.14.-15.-19.-20.-21.-22.-S k.	29 Mayıs Cd.29 Mayıs Cd. 1.-2. Sk.,	47
	Önemli ve Tarihsel Kişiler Bağlamında	Mithatpaşa Cd., Mithat Paşa Cd. Orta Arası, Mevlana Cd. 1. Sk., Mevlana Cd. 1/1 Sk., Mevlana Cd. 1/2 Sk., Mevlana Cd. Mevlana Cd. 2.-3.-4. -5.-6.-7.-8.-9.-10.-12.-13.-14.-15.-17.-19.-20.-21.-22.-23.-27.Sk.-27. Sk. 1.-2.-3. Ar.-28.-28/1.-29.-30.-31.-32.-35.-34.-36.-36/1.-37.-37/1.-38.-39.-40.-42.-44.-46.-50.Hulusi Zarpılı Cd. Hulusi Zarpılı Cd. 3. 6.-9. S k	Faruk Saylam Cd., İnönü Cd., Barbaros Cd. Barbaros Cd.1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25. Sk.- Barbaros Cd. 1.-2. Ar. Barbaros Cd. Çk. Talatpaşa Cd. 1. Ar. Atatürk Blv. Atatürk Blv. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17. S k., Orhangazi Cd., Çakabey Cd., Ertuğrulgazi Cd., Kaymakam İbrahim Ethembey Cd. Kaymakam İbrahim Ethembey Cd. 7. Sk.-7. Sk. Gç.- Muhip Özyiğit Cd., Muhip Özyiğit Cd. 1.-2.-3.-4.-5.Sk., Muhip Özyiğit Cd. Çk. Muhip Özyiğit Cd. Gç. Ahmet Taner Kışlalı Cd., Dalkıran Mehmet Ağa Cd. 2. Sk., Talatpaşa Cd., Dalkıran Mehmet Ağa Cd., Dalkıran Mehmet Ağa Cd.19. Sk., Mareşal Fevzi Çakmak Cd., Mareşal Fevzi Çakmak Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-8.S k. 1. Ar.-9.-9. Sk. 1. Ar.-10.-11.-11. Sk. Ar.-12. Sk.,	Ali Sansür Cd., Şehit Fahri Cd., İzzet Aygüner Cd., İzzet Aygüner Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-7.-9.-9/11.-11.-13. Sk., Ali Sansür Cd. 1. 2.-3.-4.-5.-6.S k., Zübeyde Hanım Cd. Zübeyde Hanım Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8 Sk., Muammer Aksoy Cd. Muammer Aksoy Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18.-19.-20.-21.Sk., Şht. Üsteğmen Konuralp Cd. Şht. Üsteğmen Konuralp Cd. 3.-6. Sk., Şht. Ömür Kaban Cd., Abdi İpekçi Cd.	192
	Cumhuriyetle İlgili	Cumhuriyet Cd., Cumhuriyet Cd. 1. Ara, Cumhuriyet Cd. 2. Ara, Cumhuriyet Cd. 3. Ara, Cumhuriyet Cd. 4. Ara, Zafer Sk.,	İlk Kurşun Cd., Safa Cd., Cumhuriyet Cd. Cumhuriyet Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18.-19.-20.-21Sk., Dumlupınar Cd. Dumlupınar Cd.1.-2.-3.-4. Sk.Zafer Sk. Fatih Cd.	Vatan Cd. Vatan Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13. Kuvai Milliye Cd. Kuvai Milliye Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.Sk., Onursal Cd. Onursal Cd. 1.-2.-3.-4. S k., Kurşun Sk., İstiklal Cd.	71
	Kavramsal Değerler	Sevgi Cd., Halk Cd. Geçidi, Selamet Cd., Halk Cd., Nejat Sk., Şeref Cd., Şeref Cd. 5. Geçidi, Şeref Cd. 2. Geçidi, Letafet Sk. 1. Geçidi, Şeref Sk. 2. Geçidi, Hayat Cd., Hayat Cd. 1. Geçidi, Hayat Cd. Arası,	Sevgi Sk., Hayat Sk., Gayret Sk. Fecir Sk. Mesadet Sk.		19
	Duygular	Hayret Sk., Hayret Sk. Geçidi, Hayret Sk. Arası, Şükran Sk., Şükran Sk. Arası, Garip Sk., Garip Sk. Arası, Letafet Sk.,		Bayıldım Ykş.	9
	Yerleşim yerleri	Ayvalık Cd. Ayvalık Cd. 2. S k.	1. Fethiye Cd., 1. Fethiye Cd. 1. 2. S k., 2. Fethiye Cd. 15.-16.-17.-18.-19. S k., 3. Fethiye Cd. 3. Fethiye 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-20.-21.-22.-23.-24.-25.-26.-27.-28. S k. 2. Fethiye Cd., 2. Fethiye Cd. 5.-5. Sk. Ar.-6.-7.-8.Sk. Ar.-9.-12. S k., Edremit Cd., Nusretiye Sk. Ayvalık-İzmir Asfaltı		39
	Özel Kimlik Adlandırması Bağlamında	Hacılar Sk.,Gülbahar Sk.,	Gülbahar SK.		3
	Yer Yön Bildiren		4. Yol Arası		1
	Mezlekler		Fotoğrafçılar Ar. Demirciler Sk. Nalbantlar Sk.		3
	Numara		1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18.-19.-20.-21.-22.-23.-24. S k.	1. Cd., 2. Cd., 3. Cd., 4. Cd., 5. Cd., 6. Cd., 7. Cd.,1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18. S k.	49
	Toplam	99	216	118	433
Yapılan Çevre Özellikleri	Nirengi Noktaları	Belediye Sk., Çarşı Cd., Hükümet Cd.,Meydan Cd., Mektep Sk., Hükümet Cd Arka Sk., Çarşı Cd Geçidi, Belediye Sk. Geçidi, Bayır Sk. Kuyu Arası, Bakkal Sk., Merdivenli Sk., Asmalı Sk., Tekkuyu Sk., Tekkuyu Sk. GeçidiÜçkuyular Cd. Üçkuyular Cd. 1. Sk.,Çınarlı Çeşme Cd. Çınarlı Çeşme Cd. 1.-2.-3.-4.-6. S k. Kırmızı kuyu Cd. Kırmızı Kuyu Cd. 1.-2.-7. S k	Muradiye Çarşısı Cd. Cami Sk., Cami Cd., Cami Cd. 1.-1. Sk. Ar.-2.-2. SK. Ar.-3.-3. Sk. Ar.-4.-4. Sk. Çk.,Meydan Cd., Meydan Cd. 1.-2.-2. S k. Ar.-3.-4. Sk.-4. Sk. Ar. Değirmenler Cd., Değirmenler Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8. S k., Bedesten Sk., Oteller Ar., Gazinolar Cd., Gümrük Cd., Gümrük Cd. 2. Sk., Matbaa Sk., Karantina Sk. Sahilboyu Sk. Hastane Çıkışı Yolu, Merkez Hastane Cd. Merkez Hastane Cd. 1.-2.-3.-4.-4. S k. 1. 2.-3. Ar.-5.-6.-7.-8.-9.-9. S k. Gç.-10. Sk., Çifte Mektep Sk. Çifte Mektep SK. Gç. Futbol Meydanı Sk. Futbol Meydanı Sk. Ar. Parmak çeşme sk. Parmak çeşme gç. Fabrika Ar. Mektebi Ar. Merdivenli Sk., Damar Kuyu Sk., Merdivenli Sk., Damar Kuyu Sk., Değirmenler Sk., Alibey Cami Cd., Eski Hamam Sk. Yeni Hamam Sk. Yeni Hamam Sk. 1. Ar.-2. Ar.-3. Ar. 13 Nisan Cd. 7. Kuyular Sk. 13. Nisan Cd. Çifte Çeşme Çk. 13. Nisan Cd. Çifte Çeşme Sk. 2. Değirmenler Cd., 2. Değirmenler Cd. 2.-3.-4.-5.-6.-7. S k., Çeşme Sk. Çifte Kuyular Sk., Meydan Cd. Alt. Sk.	Şehitler Cami Cd.,Şehitler Cami 1.-2.-3.-4. Sk., Cami Önü Sk., Cami Arkası Sk., Cami Arkası 1. Sk. 1. Ar., Cami Cd. 1. Sk., Santral Cd., Santral Cd.-1. Sk., Vakıflar Yolu	124
	Toplam	27	85	12	124

Kaynak: Ayvalık Belediyesinden ve Google Earth programından edinilen veriler kapsamında oluşturulmuştur (ARAZ, 2015).

Yukarıdaki çizelge Ayvalık İlçesinde analizi yapılan 664 adet cadde ve sokağın kimlik bileşenlerine göre sınıflandırılmasını içermektedir. Çizelge hem Ayvalık İlçe bütününe hem de İlçede doğal, fiziki ve beşeri sebeplerle oluşan üç farklı bölgesini göstermektedir.

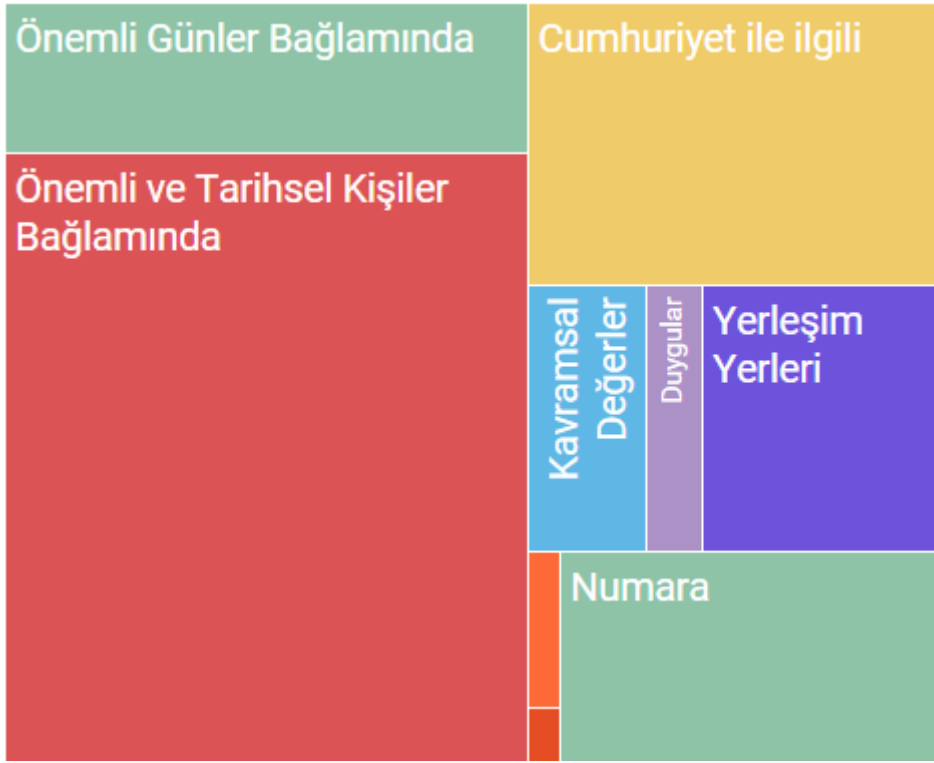
Yukarıda Tabloda sayıca bahsedilen kimlik sınıflarının daha anlaşılır olması bakımından renklere göre sınıflandırdığımızda Kırmızı rengin Beşeri Çevre Özelliklerinden referans alanları, Yeşil rengin Doğal Çevre Özelliklerinden referans alanları ve mor renk ise Yapılaşmış Çevre Özelliklerinden referans alanları göstermektedir.

Çizelge 4.3: Kimlik Sınıflarının Renklere Göre Dağılımı

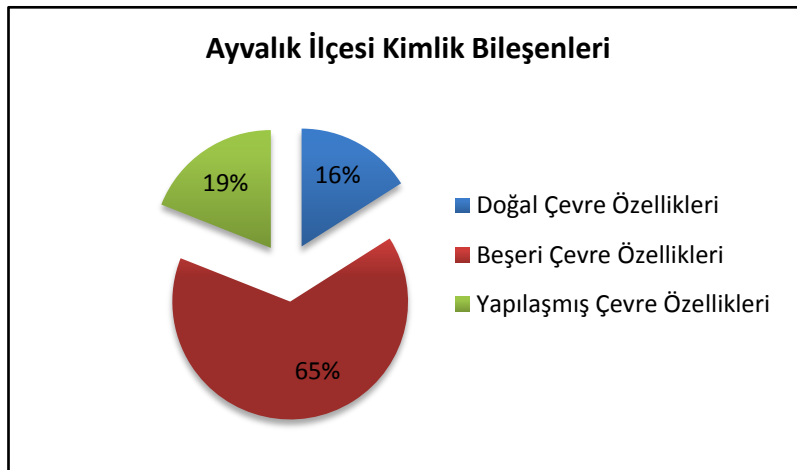
Önemli Günler Bağlamında	Kavramsal Değerler	Duygular	Yerleşim Yerleri
Önemli ve Tarihsel Kişiler Bağlamında	Numara		
	Yerel Doğal Veriler		Genel Doğal Veriler
	Nirengi Noktası		
Cumhuriyet ile ilgili			

Kırmızı renk ile gösterilen Beşeri Çevre Özelliklerinden referans alan cadde ve sokak adlandırmalarının kent bütününde en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Beşeri Çevre Özelliklerinden referans alan cadde ve sokakları da kendi içinde gözlemlediğimizde;

Çizelge 4.4: Beşeri Çevre Özelliklerinin Dağılımı

Beşeri Çevre Özelliklerinin dağılımına bakıldığında en büyük yüzdeyi Önemli Tarihsel Kişilerin ve Cumhuriyetle ilgili kavramların olduğu dikkati çekmektedir. Renklere göre yapılan dağılımın ardından yukarıdaki tabloda sayıları verilen cadde ve sokak adlandırmalarının yüzdelik dilimde oranlandırılmaları incelenmiştir.

Şekil 4.32: Ayvalık İlçesi Kimlik Bileşenleri

Yukarıdaki çizelge ve şekil incelendiğinde %65 oranında beşeri çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokak adlandırması olduğu görülmektedir.

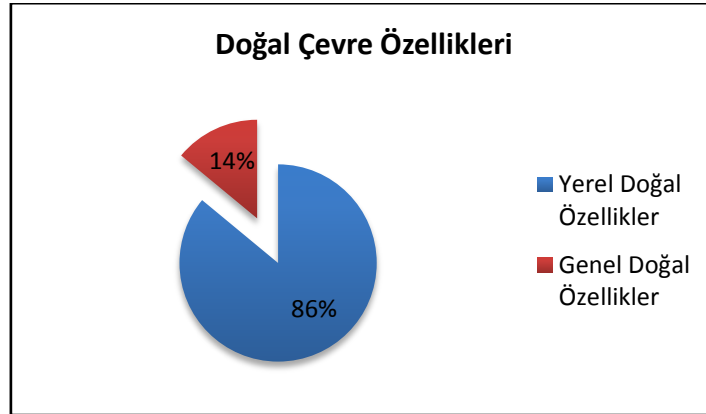
Doğal çevre özelliklerinden adını alan sokaklara baktığımızda;

Ayvalık ilçesinin cadde ve sokak adlandırmalarında %16 oranında doğal çevre özelliklerinin %47 oranı ile en fazla Cunda Adasında olduğu ardından %30 oranı ile Ayvalık Merkezi ve %23'lük oran ile Yeni Gelişim Bölgesi gelmektedir.

Şekil 4.33: Doğal Çevre Özelliklerinin üç bölgeye dağılımı

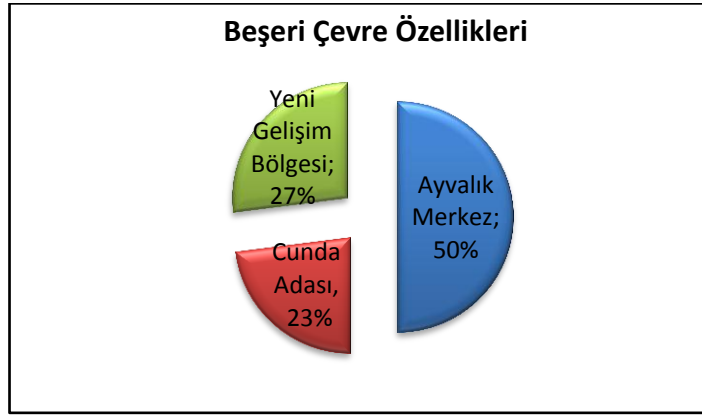
%16'lık doğal çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokakların %86'sının da yerele özgü adlandırmalar olduğu görülmüştür.

Şekil 4.34: Doğal Çevre Özelliklerinin dağılımı

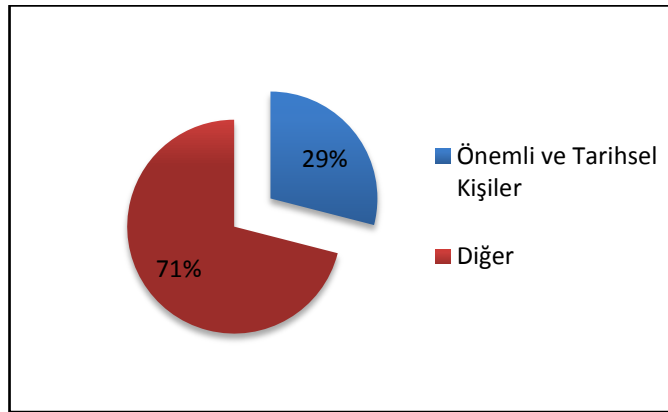
Beşeri çevre özelliklerinden adını alan sokaklara baktığımızda;

%65'lik beşeri çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokakların %50'si Ayvalık merkezinden, %27'si Yeni gelişim bölgesinden ve %23'lük kısım ise Cunda Adasından gelmektedir.

Şekil 4.35: Beşeri çevre özelliklerinin üç bölgeye dağılımı

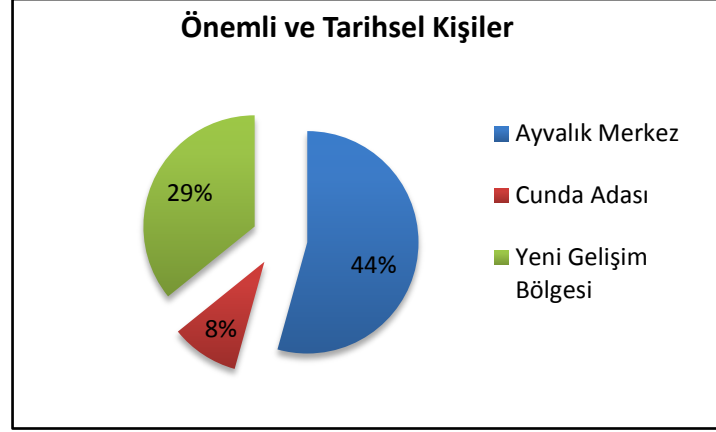
Ayvalık İlçesinde sıklıkla kullanılan bir diğer adlandırma türü de önemli ve tarihsel kişilerdir.

Şekil 4.36: Adını Önemli ve Tarihsel Kişilerden Alan Cadde ve Sokaklar

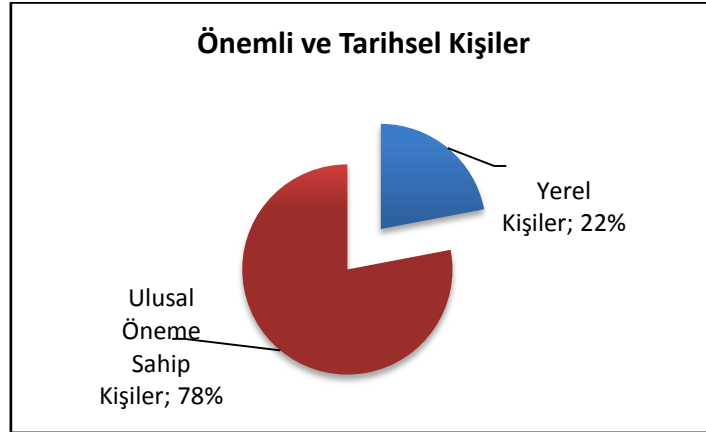
Cadde ve sokak adlandırmalarının analizinde; önemli ve tarihsel kişiler başlığında 664 adet cadde ve sokaktan 192 adet adlandırma yapıldığı görülmektedir. Bu Ayvalık ilçesinde %29'luk bir oran oluşturmaktadır.

Bu dağılım üç bölge arasında analiz edildiğinde;

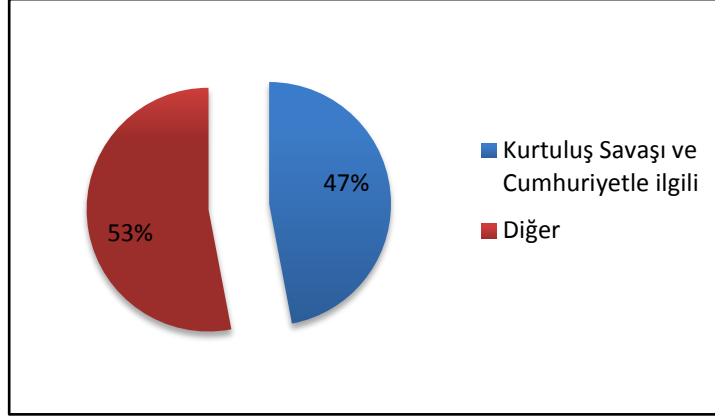
Şekil 4.37: Adını Önemli ve Tarihsel Kişilerden alan cadde ve sokakların bölgelere göre dağılımı

Ayvalık ilçesinde adlandırmalarının %29'unu içeren adını önemli ve tarihsel kişilerden alan cadde ve sokakların %44'lük oran ile Ayvalık merkezde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayvalık merkezden sonra bu türlü adlandırmaların %29 oranla Yeni Gelişim Bölgesinde kullanıldığı görülmekte olup; En az %8 oranla Cunda Adasında kullanıldığı tespit edilmektedir.

Şekil 4.38: Önemli ve Tarihsel Kişilere göre adlandırmada yerli kişilerin dağılımı

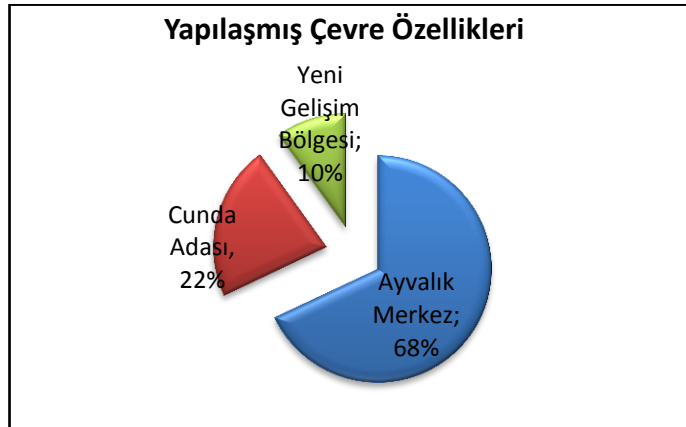
Cadde ve sokaklarını adını veren önemli ve tarihsel kişilerin %22'sinin yerel kişilere ait olduğu, %78'inin ise ulusal öneme sahip kişiler olduğu çoğunlukla da Kurtuluş savaşı döneminde önemli başarılar kazanmış kişilerin olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.39: Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetle ilgili kavramlar

Cadde ve sokak adlandırmalarında dikkati çeken bir diğer adlandırma türü de Ayvalık İlçesinde Kurtuluş savaşı ve Cumhuriyetle ilgili adlandırmaların sıkça kullanılmasıdır. %47’lik bir oranla tüm cadde ve sokak adlandırmalarının yarısı bu kavramlar üzerinden yapıldığı görülmektedir.

Yapılaşmış çevre özelliklerine bakıldığında;

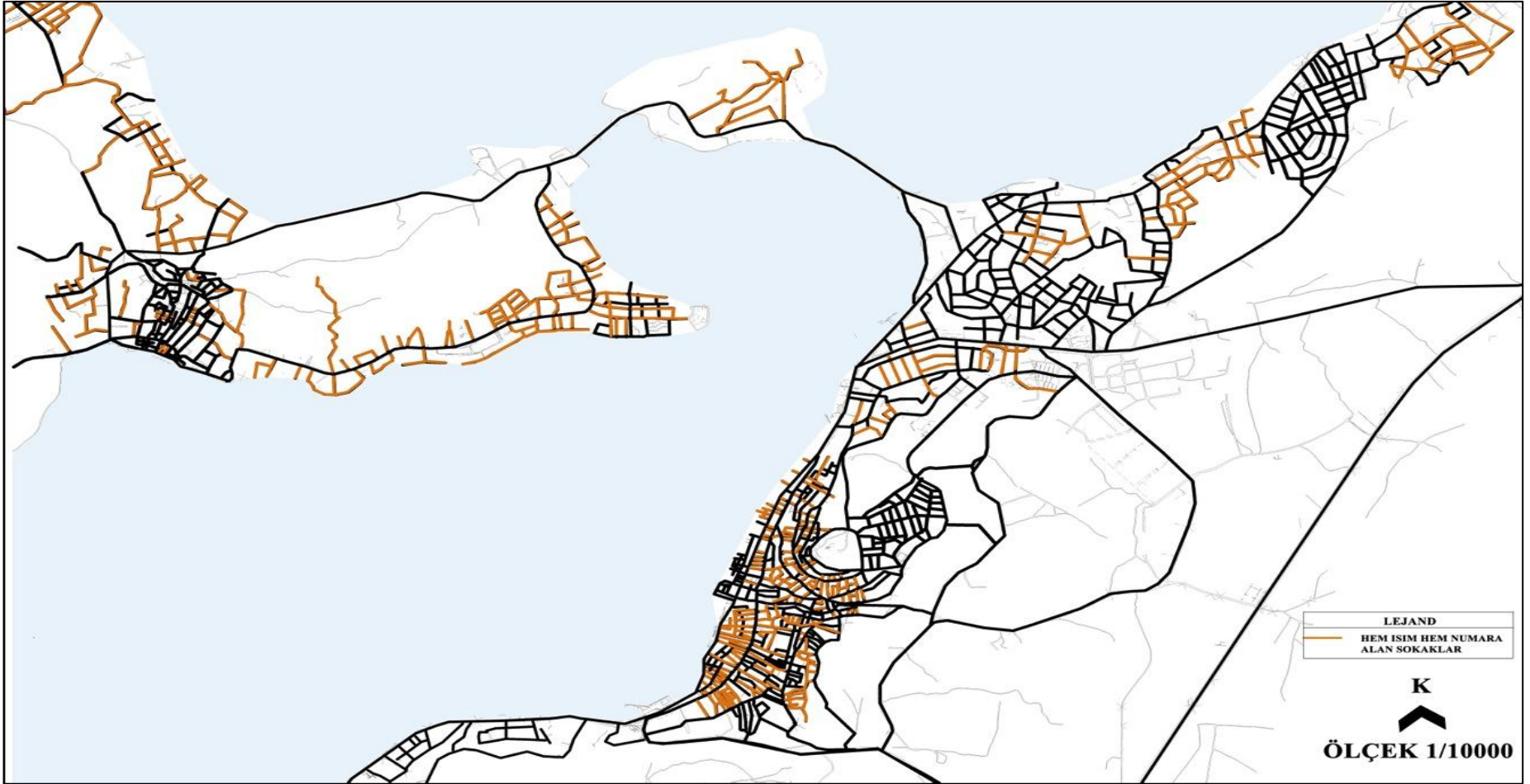
Şekil 4.40: Yapılaşmış çevre özelliklerinin üç bölgeye dağılımı

Ayvalık ilçesinde %19’luk oranla Adını Yapılaşmış Çevre Özelliklerinden alan cadde ve sokak adlandırmalarının %68’sinin Ayvalık Merkezde yapıldığı görülmektedir. Ardından %22 ile Cunda Adası ve %10 ile Yeni Gelişim Bölgesi gelmektedir.

Ayvalık'ta cadde ve sokakların adlandırma sorunları

Sokak isimlerinin dağılımını incelendiğinde çoğunlukla cadde ismi ile numara verildiği görülmektedir. Genellikle kesiştiği geniş caddenin adı verilerek sırasıyla sokaklara numaralar verilmektedir. Ancak Ayvalık merkezde bir bölgede isim ve numaranın yanı sıra parantez içerisinde başka bir numara daha verildiği de görülmektedir. Bu durum büyük bir karmaşaya yol açmaktadır. Örneğin; Bir sokak Atatürk Bulvarı 3. Sokak ismini almışken aynı zamanda yalnızca (4. Sokak) olarak da isim almaktadır.

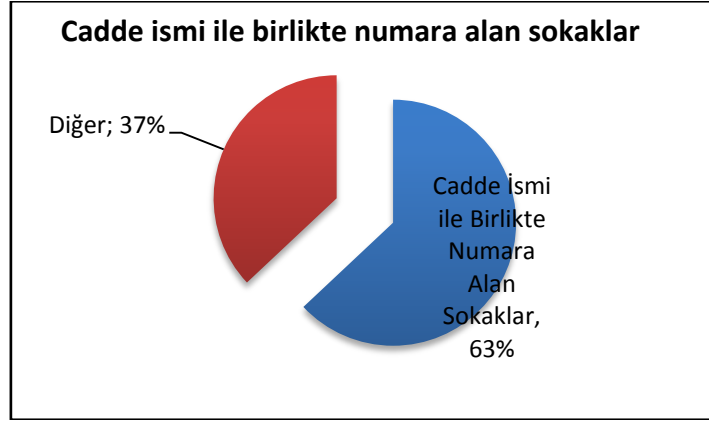
Cadde isimleri ile birlikte numara verilmesi Ayvalık'ta sıklıkla kullanılmakta olup, yön bulmada daha yardımcı olacağı düşünülse de 150 Evler muhtarı ile yapılan görüşmede muhtar; hem isim hem numara kullanımı adres karışıklıklarına yol açtığı bu nedenle de postaların kişilere ulaşamadığından bahsetmektedir. Muhtarlığı sınırları içerisindeki çoğu sokağın adını dahi bilmediğini, kesirli sayıların (İzzettin Aygüner Cd. 9/11 Sk. gibi) sokak isimleri olarak verilmesinden dolayı da çok sıkıntı yaşandığını belirtmektedir (Y. Koşvar, kişisel görüşme, 12 Temmuz 2015).

Şekil 4.41: Cadde isimleri ile birlikte numara verilen sokakları gösteren harita

Kaynak: Ayvalık Belediyesinden alınan sayısal veriler ile Google Earth programından edinilen veriler kapsamında oluşturulmuştur (ARAZ, 2015).

Yukarıdaki haritada sarı renk, Cadde ismi ile birlikte numara alan sokakları ifade etmektedir. Ayvalık ilçesinde çalışma yapılan alanda 70 cadde ve 594 adet sokak bulunmaktadır. Analizi yapılan cadde ve sokakların 594 adet sokaktan 373'ü cadde ismi ile birlikte numara almıştır.

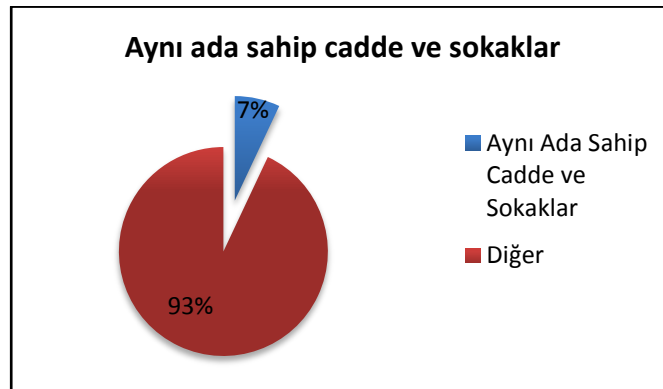

Şekil 4.42: Cadde ismi ile birlikte numara alan sokaklar

%63'lük bu oran ilçe için çok büyük bir orandır. Bu oran Cunda Adasındaki sokaklar arasında %66, Ayvalık merkezdeki sokaklar arasında %59, Yeni Gelişim Bölgesindeki sokaklar arasında ise %68'lik oranlara sahiptir.

Cadde ismi ile birlikte numara alan sokaklar yürürlükte bulunan Adres ve Numarala Yönetmeliğine de aykırıdır. Yönetmelik cadde ve sokaklara ad veya numara verilmesini öngörmektedir.

Bir başka sorun da aynı isme sahip cadde ve sokakların var olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.43: Aynı ada sahip olan cadde ve sokaklar

664 adet cadde ve sokaktan 47 tanesi aynı ada sahiptir. Bu da ilçe genelinde %7'lik bir kısma sahip olup; ilçe için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Genellikle Ayvalık merkez ile Cunda Adasında aynı isme sahip olan cadde ve sokaklar bulunsa da aynı bölge içinde de var olduğu görülmüştür. Ancak bu durum da Yönetmeliğe aykırılık oluşturmaktadır. Yürürlükte bulunan Adres ve Numara Yönetmeliğinin 14. Maddesinde; *“Bir belediye sınırları içinde, aynı ad veya numara birden fazla meydan, bulvar, cadde, sokak ve küme evlere verilemez.”* hükmü bulunmaktadır. Bu durumda Ayvalık ilçe sınırları içerisinde aynı adın başka herhangi bir cadde ve sokağa verilemeyeceği görülmektedir.

4.6.3.3. Bulguların değerlendirilmesi

Elde edilen bulgular ile yapılan analizde, Ayvalık ilçesinde genel olarak beşeri çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokak adlandırmasının yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Beşeri çevre özelliklerinden de Kurtuluş savaşı ve cumhuriyetle ilgili adlandırmaların ilçede yapılan cadde ve sokak adlandırmalarının yarısı oluşturmakta olup beşeri çevre özellikleri içerisinde çok büyük oran kaplamaktadır.

Kurtuluş savaşı ve Cumhuriyet ile ilgili kavramlardan adını alan cadde ve sokaklarda ise en fazla yüzdeyi önemli ve tarihsel kişiler almaktadır. Bu nedenlerin başında Ayvalık ilçesinde Kurtuluş savaşının ordu tarafından atılan ilk kurşunun olması ve kuvai milliye ruhu ile milli mücadelede aktif olarak savaşan bir ilçe olması gelmektedir. Bir diğer neden ise Cumhuriyetle birlikte yaşanan nüfus mübadelesinin ardından kentte yaşayan Rum nüfusunun yerine çevre ülkeler ve adalardan yerleştirilen Türklerin gelmesi ve gelen türk vatandaşların geçmişlerini, yaşanan savaşları, kazanılan zaferleri unutmaması ve kentte var olan rum izlerinin silinmesidir.

Kentteki önemli ve tarihsel kişilerin adlandırmasında düşük oranda yerel kişiler çoğunlukla ulusal öneme sahip kişiler kullanılmıştır.

Doğal çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokaklar en fazla Cunda Adasında yer almaktadır. Zengin bir doğal çevreye sahip olan kentte çoğunlukla yerele özgü adlandırmalar kullanıldığı görülmüştür.

Kentte analizi yapılan kimlik bileşenlerinin cadde ve sokak adlandırmalarına pek fazla yansımadağı görülmektedir.

Ayvalık ilçesinin cadde ve sokak adlandırmalarının sorunlu olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunların başında sokaklar adlandırılırken cadde ismi ile birlikte numara alması gelmektedir. Yönetmeliğe aykırı olan bu durum ayrıca birçok karışıklığa neden olmaktadır. Ayrıca sokak adlarında kimlik karmaşasının yaşanmasına ve ruhunu kaybetmesine neden olmaktadır.

Bir diğer sorun ise aynı ada sahip birden fazla cadde ve sokağın bulunmasıdır. İlçe genelinde %7’lik bir orana sahip olan cadde ve sokakların da yönetmeliğe aykırı olduğu ve karışıklığa neden olduğu görülmektedir. Bu nedenle cadde ve sokak adlandırmalarındaki sorunların giderilmesi amacıyla revizyona gidilmesi gerektiği düşünülmektedir.

4.7. Bölüm Sonucu

Ayvalık İlçesi nüfus mübadelesine kadar yoğun olarak Rumların yaşadığı bir kent iken mübadele ile birlikte Türk nüfusun yaşadığı bir kent konumuna gelmiştir. Cumhuriyetten sonra yapılan adlandırmalarda bu durumun etkisi görülmektedir. Özellikle Kurtuluş savaşında öne çıkan isimler ilçede yapılan adlandırmalarda sıkça kullanılmaktadır.

Bu bölümde 664 adet cadde ve sokak incelenmiştir. Ayvalık ilçesinde yapılan adlandırmalar incelenerek ilçe genelinde çıkarımlar yapmak ve adlandırmalar hakkında öneriler getirmek amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında hem cadde ve sokak adlandırmaları kategorize edilmiş, hem de 150 Evler muhtarı ile Ayvalık Belediyesi Numarataj işlerinden sorumlu personel ile görüşülüp adlandırmalar ile ilgili detaylı bilgiler alınmıştır.

Ayvalık ilçesinde göze çarpan ilk durum cadde ve sokak adlandırmalarındaki karışıklıktır. Bazı sokaklar cadde ismi ile birlikte numara almakta ya da aynı numaraya veya isme sahip birden fazla cadde ve sokak bulunmaktadır. 150 Evler muhtarı ile yapılan görüşmede, bu türlü adlandırmaların kent içinde adres karışıklıklarına yol açtığından bahsetmektedir. Genellikle adreslerin yanlış yazıldığı bu nedenle de postaların yerine ulaşamadığından bahsetmiştir. Ayrıca bu tür adlandırmalar yönetmeliklere de aykırı olduğu tespit edilmiştir.

Ayvalık’ta beşeri çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokak sayısının oranı oldukça yüksetir. Bu oran Cumhuriyet ile ilgili kavramların cadde ve sokak

adlandırmalarında sıkça kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin sahil yolu açılmadan önce Ayvalık'ın sahile inen ana caddesinin adı, 13 Nisan caddesidir. Bunun nedeni ise 13 Nisan 1933 tarihinde Atatürk'ün Ayvalık'a ziyarete bu caddeden geçerek gelmesidir. Ayrıca Ayvalığın küçük sanayisine giden yolun adı da 29 Mayıs caddesidir. 29 Mayıs Ayvalık'ın Yunan işgaline uğradığı tarihtir. Cunda Adasının girişinden merkezine inen ana caddenin adı da 15 Eylül Caddesi yani Ayvalık'ın kurtuluş tarihidir. Bunun gibi adlandırmaların kullanımının Ayvalık'ta oldukça yoğun olduğu görülmüştür. Ayrıca özellikle kurtuluş savaşı ve Cumhuriyetin kurulması aşamasında öne çıkan ulusal ölçekte kişilerin adlarında cadde ve sokaklara sıkça verildiği görülmüştür. Örneğin Mareşal Fevzi Çakmak Cd., Ahmet Taner Kışlalı Cd. gibi. Bu tür durumlar kentin tarihsel kişiliğini ve kurtuluş savaşı bilincini ön plana çıkarmaktadır.

Kentteki doğal çevre özelliklerinden kaynaklanan adlandırmalar Ayvalık İlçesinde en az oranda bulunmaktadır. Yerel doğal özelliklerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Genellikle çiçek, kuş, maden adlandırmaları dikkati çekmektedir. Doğal çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokaklar Cunda Adasında daha fazla bulunmaktadır. Kentin diğer bölgelerine oranla daha az yapılaşmanın bulunduğu ve büyük bir kısmının hem sit alanında kalmasından hem de tabiat parkında kalmasından dolayı doğal çevre özelliklerinin daha fazla bulunması nedeniyle Cunda Adasında daha doğal çevre özellikleri kaynaklı daha fazla adlandırmaların yapıldığı tahmin edilmektedir.

Yapılaşmış çevre özelliklerinden adını alan cadde ve sokaklar kente nirengi noktası olan yapılardan oluştuğu görülmektedir. Ancak Ayvalık'ta rumların yaşadığı dönemden kalan ve bir kısmı camiye dönüştürülen birçok kilise bulunmasına rağmen bu türlü adlandırmaların cadde ve sokaklarda kullanılmadığı görülmüştür. Genellikle hastane, belediye, cami ve daha önce o cadde ve sokak üzerinde bulunan kuyu, çeşme gibi adlandırmalarından oluşmaktadır. Ayrıca yapılaşmış çevre özelliklerinin ilçe genelinde kullanımının düşük olduğu gözlemlenmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarihten buyana sokak insanlar için en önemli kamusal mekânlar olmuştur. Eğlenme, dinlenme, sosyalleşme, alışveriş vb. daha birçok ihtiyaca olanak sunan sokaklar insanların mutlaka bulundukları bir yer haline gelmiştir. Sokaklar kent morfolojisini biçimlendiren ve kentsel dokunun sürekliliğini koruyan temel öğelerdendir.

Sokaklar aynı zamanda politik mekanlardır. Özellikle devlete karşı ayaklanmaların sokak üzerinden yapılması, sokakların tutulması önemli bir kavram haline gelmiştir. Özellikle 1848’de Paris sokaklarında yaşanan Fransız devriminde sokakların önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Sokakların bu denli önemli oluşu ve toplumun yapısını oluşturması iktidara gelen yeni hükümetlerin farklı politikaları doğrultusunda, sokaklara farklı müdahaleler yapıldığı görülmektedir.

Bu türlü uygulamalar kentlerin formlarında büyük değişiklikler yaratmaktadır. Sokaklar kent kimliğinin önemli bir ögesi olduğundan sokaklara yapılan her türlü müdahale kent kimliğini etkilemektedir.

Bu müdahale türlerinden biri de adlandırmalardır. Bir kenti tanımak için kullanılabilecek en etkili yöntem adlandırmalara bakmaktır. Adlandırmalara bakarak o kentin geçmişte yaşadığı önemli kırılma noktalarını, günümüzdeki politikalarını, kent belleğinde kalan önemli gelişmeleri, kentin kimliğine katkıda bulunan kimlik öğelerini öğrenmemize yardımcı olur.

Ancak kentlerde cadde ve sokalara isim vermek yerine numaralandırma eğilimi bulunmaktadır. İsim kullanmak yerine numaralandırma yapılması sokak isimlerinde olagelen özgünlüğü ve olması gereken sürekliliği ortadan kaldırmala birlikte kentin geçmişini de yok etmektedir (Suher, Ocakçı, Karabay, 1996).

Cadde ve sokak adlandırmalarında kullanılan kimlik ve anlam yüklü adlandırmaların kentsel yaşam ve mekanda ait olma ve süreklilik duygularını güçlendirici yönde etkileri vardır. Bu etkiler kentle kurulan ilişkinin güçlenmesine ve kentlileşme

olgusunun gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Bireyin kendisini bir yere ait olarak görmesi ve bu ait olmadaki süreklilik kimlik ve bellek oluşumunun temelini oluşturmaktadır (Suher, Ocakçı, Karabay, 1996).

Assmann'ın bahsettiği toplumsal bellek kurma aracı olarak adlandırmanın kullanılması, sokak isimlerinin dilin içine yerleşmiş olduklarından, sosyal gerçekliğin kurgulanmasında, yapılandırılmasında ve algılanmasında aktif bir role sahip olmasından gelmektedir.

Lefebvre'nin bahsettiği “ideolojinin mekan üretilerek servis edilmesiyle kalıcılık sağlanması” kavramı sokak adlandırmaları ile karşımıza çıkmaktadır. Cadde ve sokaklar, herkese açık ve sürekli kullanılan kamusal bir mekan sağlamaktadır.

Özellikle sert siyasi iklim değişiklikleri yaşayan ülkelerde toplumsal belleğin yeniden oluşturulması amacıyla değişiklikler yapılmaktadır.

Çalışmanın yapıldığı Ayvalık'a bakıldığında; kurtuluş savaşının ardından nüfus mübadelesi ile kentte yıllardır yaşayan rum halkının izlerinin silinmesi, yerine kuvai milliye ruhunun yansıtılması ve kurtuluş savaşının unutulmaması için 1927 yılında Ülkemizde cadde ve sokak adlandırmalarının yapılmaya başlanması ile birlikte kentteki cadde ve sokaklara kurtuluş savaşı ve cumhuriyet ile ilgili kavramlar verilmeye başlanmıştır.

1927 yılında ve ondan sonra çıkarılan yönetmeliklerde numara yerine isim verilmesinin teşvik edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Adlandırmalarda da tarihsel önemi bulunan kişilerin, devlet adamlarının, yazar, şair, ressam gibi sanatçıların, nehir, dağ, çiçek ve ağaç adlarının kullanılabileceği belirtilmektedir.

Ayvalık'ta analizi yapılan 664 adet cadde ve sokak adlarına bakıldığında, kentin ilk adlandırmalarının bu doğrultuda yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak daha sonra açılan cadde ve sokaklarda farklı bir sistem getirilmiştir. Bu sistemde caddelere isim verilmekte sokaklara ise kesiştiği cadde isimi ile birlikte numara almaktadır. Sokaklara, cadde isimleri ile birlikte numara verilmesi Ayvalık ilçesinde caddelerin daha baskın olduğu, sokakların ise tek başına bir şey ifade etmediğini göstermektedir. Bu durum sokakların kimliksizleşmesine ve özgünlüğünün yitirilmesine, bağlı olduğu caddenin himayesine girmesine neden olmaktadır.

Ayvalık merkeze girişte bir bölgenin tamamında cadde ve sokakların isimleri Ayvalık ilçesinde gözlemlenen kuş isimlerinden oluştuğu görülmektedir. Bu

adlandırmalardan yola çıkarak kent kimliğine dair; kentin kuş göç yolları üzerinde olduğu, hangi türlerin kentte gözlemlenebildiği gibi birçok veri elde edilmektedir. Bu tür adlandırmaların kentin genelinde uygulanması halinde kent kimliğinin ve toplumsal belleğin ön plana çıkarılması sağlanırken korunması gerekli birçok endemik türün de farkındalığının yaratılması sağlanmış olacaktır. Bu şekilde yoğun kentleşme baskısı nedeniyle tehdit altında olan birçok yapı, canlı ve Ayvalık'a dair özelliklerin korunmasında faydalı olacaktır.

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün oluşturduğu istatistiğe göre yapılan analizde, Türkiye'de en çok kullanılan 10 cadde ve sokak adının 8 tanesinin ilçede kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca Aliagaoglu ve Uzun'un 2011 yılında Türkiye için geliştirdiği tipolojide ülkemizdeki şehirlerde genellikle devlet oluşumu ve milli duyguların ağır basmasından ve kurtuluş savaşında bir takım olayların ve kişilerin ön plana çıkmasıyla kurulan modern Türkiye Cumhuriyetinde adlandırmalar bu doğrultuda yapıldığı, bütünüyle hemen her şehirde yer alan bu türlü cadde ve sokakların, şehirlerin önemli yerlerinde bulunduğu ve cumhuriyete bağlılığı ifade ettiği bir anlamda kurulan devletin ideolojisini, hakim politik gücünü adlandırmalar ile halka empoze etmesi olduğundan bahsetmektedir.

Ayvalık'ta da Aliagaoglu ve Uzun'un bahsettiği türde kurtuluş savaşı ve cumhuriyetle ilgili kavramlar ve öne çıkan kişiler ile ilgili adlandırmaların kentin yarısında kullanıldığı görülmektedir. Buradan Ayvalık kentinin diğer kentlerle aynı doğrultuda adlandırmalar yapıldığı söylenebilmektedir. Kent tarihine ve cumhuriyete bağlılığını göstererek Ulus devlet kimliğini ön plana çıkarmaktadır.

Tarihte yaşanan olayların kurgulanması ile oluşan tarihsel bellek Ayvalık kentinde oldukça baskındır. Kurtuluş savaşı ve Cumhuriyetin kurulmasının ardından yaşanan nüfus mübadelesinden sonra bazı kiliseler camiye çevrilerek türkçe isim verilmiş, cadde ve sokaklara hatta mahallelere ve adalara tarihsel önemi olan kişilerin isimlerinin verilmesi ile tarihin yeniden kurgulanması amaçlanmış bu doğrultuda kentte adlandırmalarda "türkleştirme" çabası hakim olmuştur. Cadde ve sokak adlandırmalarına bakıldığında da Ayvalık ilçesinde tarihsel bellek öğeleri ön plana çıkmaktadır.

Ancak bu durum her zaman başarılı olamamıştır. Örneğin Cunda Adasının adı Kurtuluş Savaşının ardından Alibey Adası olarak değiştirilmesine rağmen insanların

belleklerinde Cunda Adası olarak kalmıştır. Eski isimlerin kullanımının devam etmesi nedeniyle yeni isim yeteri kadar belleklerde tekrarlanmadığından yalnızca kâğıt üzerinde kalabilmektedir. Alibey Adası sıkça kullanılmadığından günümüzde halen Cunda Adası olarak bilinmekte ve kullanılmaktadır.

Ayvalık İlçesinde incelenen üç farklı bölgeye bakıldığında Ayvalık Merkez, diğer iki bölgeye oranla kentsel bellek ve kentsel kimlik öğeleri çeşitliliği ile ön plana çıkmaktadır. Fakat ilçe bütününde tespiti yapılan adlandırma sorunlarına her üç bölgede de karşılaşılmıştır. Bu nedenle yapılacak değişimlerin kentin bütünü ele alınarak yapılması gerekmektedir.

Ayvalık'ta bugüne kadar cadde ve sokak adlandırmalarında herhangi bir değişim yapılmamış olması ve bu yönde de bir talebin olmaması kentte yaşayanların Ayvalık'a atfedilen tarihsel kimliğin ön plana çıkmasında rahatsız olmadıklarını göstermektedir. Ancak kentteki numara verilen sokakların yol açtığı karışıklığa rağmen değişiklik talep edilmemesi halkın bu konuda yeterince bilgili olmadığı sonucuna da varılmasına neden olmaktadır.

Bu nedenle öncelikle yapılması gereken halkın, cadde ve sokak adlandırmalarına katkı sağlayabilecekleri, değişiklik yapılabileceği konusunda bilgilendirilmesidir. Ardından bu türlü uygulamalara halkın katılımının sağlanarak kent için daha uygun ve kenti geliştirecek, kentle bütünleşmiş adlandırmaların getirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca yönetmeliğe aykırı olarak adlandırılan cadde ve sokakların uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Ayvalık kent bütününde analizi yapılan kimlik bileşenlerinin cadde ve sokak adlandırmalarına yansımadağı görülmüştür. Özellikle doğal çevre özelliklerinden ve yapılaşmış çevre özelliklerinden referans alan adlandırmalar ilçede zayıf kalmıştır. Tarihsel önemi olan kişiler ve kavramlar ile numaralandırmanın sıkça kullanılması diğer özelliklerin kentte silik kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle Ayvalık'ın cadde ve sokak adlandırmalarına bakıldığında kente dair fazla bir şey anlatmamaktadır. Yapılacak çalışmalarda kentin tüm özelliklerinden, kimlik ve bileşenlerinden referans alan adlandırmaların yapılması, kentin algılanmasında ve kent kimliği ile toplumsal belleğin oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Aynı zamanda Ayvalık'ın turizm ve yapılaşma baskısından kaynaklı sorunları (Yasak avlanma, Deniz Kirliliği, Su Kaynaklarının kirliliği, Sulak Alanların

kurutulması, düzensiz yapılaşma vb.) bulunmaktadır. Ayrıca, Bern Sözleşmesi ve Barcelona sözleşmesine tabi endemik türler de Ayvalık'ta yer almaktadır. Korunması gereken tüm bu türler numaraladıkları sokak/caddeler yerine adlandırılarak kullanılırsa kentte toplumsal bir bellek yaratılabilir ve halkın bu türler hakkında bilgi sahibi olmaları ve bu türleri korumaları sağlanırken, kent kimliğine ait unsurların artması sağlanırken Ayvalık kenti diğer kentlere göre daha öne çıkması sağlanabilir.

Kentteki cadde ve sokak adlandırmalarının halkı bilgilendirecek, kente kimlik kazandıracak ve toplumsal bellek yaratacak şekilde düzenlenmesi ile, kuşaklar arası iletişim ve anlaşmanın sağlanmasına, kent belleğinin korunmasına, zengin kimlik bileşenlerine sahip olan kentin tüm özelliklerinin vurgulanmasına ve bu öğelerin kalıcılığının sağlanmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca kentte yaşayanların o kente aidiyetlerinin de artması sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

- Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmelik. (2006).** T. C. Resmi Gazete, 26245, 31 Temmuz 2006.
- Arı, M. S. (2012).** *Geleneksel Kent Dokularının Oluşumu: Ayvalık Örneği*, Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Uzmanlık Tezi, İzmir.
- Alderman, D.H., Inwood, J. (2013).** Social & Cultural Geography Dergisi. *Street naming and the politics of belonging: spatial injustices in the toponymic commemoration of Martin Luther King Jr*
- Alderman, D.H. (2000).** “A Street Fit for a King: Naming Places and Commemoration in the American South” Professional Geographer, 52(4), pp. 672-684.
- Aliğaoğlu, A., Uzun, A. (2011).** *Şehrsel Toponimi (Hodonimi): Türkiye İçin Bir Tipoloji Denemesi*. Coğrafi Bilimler Dergisi.
- Aliğaoğlu, A., Yiğit, Y. (t.y.).** *Balıkesir’de Şehrsel Toponimi: Cadde Adları*. Doğu Coğrafya Dergisi.
- Assmann J. (1997).** *Kültürel Bellek, Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlatma ve Politik Kimlik*, çev. Tekin, A., 2001, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Aykut, O. (1998),** *Ankara’nın Konutlaşma Sürecindeki Biçimsel Gösterge Değerlerinin —Kimlik Kavramı ile İlişkilendirilmesine Ait Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, İstanbul.
- Balıkesir Valiliği İl Çevre Ve Orman Müdürlüğü İl Çevre Durum Raporu. (2007).** http://cdr.cevre.gov.tr/icd_raporlari/balikesiricd2007.pdf
- Baysan, S. ve Kara, A. (2014).** *Aydın’da Mahalle, Bulvar, Cadde ve Sokak Adları: Şehrsel Toponimik Özellikler*, Coğrafi Bilimler Dergisi 12. sayı, sy: 23- 48
- Barlas, A. (2006).** *Urban Streets & Urban Rituals*, METU, Ankara.
- Berman, M. (2010).** *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*, İletişim Yayınları, İstanbul
- Bucher, S., vd. (2013)** *The perception of identity through urban toponyms in the regional cities of Slovakia*. Slovene Anthropological Society
- Burden, D. (t.y).** ProjectsforPublicSpaces ([http:// www.dcbid.net/placemaking/ documents/ StreetsAsPlaces.pdf](http://www.dcbid.net/placemaking/documents/ StreetsAsPlaces.pdf)). Alındığı tarih: 23.01.2015
- Can, N. (1999).** *Kent Kimliği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Cansever, T. (1996).** “Şehir”, Cogito, S:8, s:125
- Cliff, M. (1992, 2003).** *Urban Design Street & Square*, Architectural Press.

Correa, C. (1983). *Quest for Identity, Architecture and Identity, Exploring Architecture In Islamic Culture Seminar*, Universiti Teknologi Malaysia any Ministry of Culture, 25-27 July, pp.10-13, Malaysia.

Çelik, Z. (2007). *İstanbul: Bir Tema Parkı Olarak Kentsel Koruma*, Şehirler ve Sokaklar, Kitap yayınevi, sayfa: 97-112, İstanbul.

Çelik, Z., Favro, D., Ingersoll, R. (2007). *Şehirler ve Sokaklar*, Kitap Yayınevi, İstanbul.

Deniz, K. (2004). *Konya’da farklı Üç Kentsel Mekânda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya

Dixon, J., Durrheim K. (2000). *Displacing Place-Identity: A Siscursive Approach To Locatin Self And Other*, British Journal Of Social Psychology, 39, s:27-44

Erden, Ö. (2010). *Kimlik Tartışmalarına Bir Katkı: Toplumsal Hafıza(lar), “Hesaplaşma Siyaseti” Üzerinden Kamusal Müzakere Alanı Olarak Tahayyül Edilebilir mi?*, Muhafazakar Düşünce Dergisi Sayı:24

Ergene, T. (2014). *Sosyal Medyanın Toplumsal Hafızadaki Rolü*, Gazi Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Erim, E. (2013). Beşiktaş Belediyesi B+ dergisi Kış 13/23 sayısı “Sokaktaki Tarih; Sanatın İzi Beşiktaş Sokaklarında.” sy: 32

Erton, M. (1995). *Kent Kimliği: İznik ve Mudurnu Yerleşmeleri Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Gökgür, P. (2008). *Kentsel Mekânda Kamusal Alanın Yeri*, Bağlam Yayınları, İstanbul.

Güenal, V., Şahinalp, M.S., Güzel, A. (2011). *Coğrafi Ortamın Şehirselleşme Mekan Adlarına Etkisi: Şanlıurfa Şehir Örneği*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

Gürsel, Y. (1993). *Değişme Koşullarında Kimlik, Meşrutiyet, Etik, Türkiye Mimarlığı Sempozyumu II: Kimlik-Meşrutiyet-Etik*, Atatürk Kültür Merkezi, 7-9 Ekim, Sayfa 38-42, Ankara.

Güvenç, B. (2003). *Türk Kimliği*, İstanbul, Remzi Kitabevi, s.3.

Hacıhasanolu, I. & Hacıhasanolu, O. (1995). *Mimari ve Kentsel Kimlik: Venedik Örneği*, Yapı-Kültür, Sanat ve Mimarlık Dergisi, No: 158, sayfa 46-50, İstanbul.

Hall, S. (1998). *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi - Eski ve Yeni Kimlikler*, Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Harvey, D. (2010). *Postmodernliğin Durumu*, Metis Yayınları, İstanbul.

Hayta D. (2011). *Ayvalık Kent Mekanının Mekan Dizim Yöntemiyle Analizi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı Bina Araştırma ve Planlama Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Işık, O. ve Pınarcıoğlu, M. (2009). *Nöbetleşe Yoksulluk: Sultanbeyli Örneği*, İletişim Yayınları, İstanbul sf:148.

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Nüfus İstatistikleri Daire Başkanlığı. *Türkiye’de En Çok Kullanılan Cadde/Sokak/Bulvar/Meydan İsimleri Çalışması* internet sitesi erişim

adresi(<http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Istatistikler/UAVT/pdf/CSBM%20%C4%B0S%C4%B0MLER%C4%B0.pdf>).

Jacobs, A. (t.y). ProjectsforPublicSpaces erişim adresi [http://www.dcbid.net/placemaking/documents/ StreetsAsPlaces.pdf](http://www.dcbid.net/placemaking/documents/StreetsAsPlaces.pdf).

Jacobs, A. (1995). *Great Streets*. MIT Press.

Jacobs, J. (1961). *The Death and Life Of Great American Cities*, Modern Library Edition, US.

Kostof, S. (2007). *Majesteleri Kazma, Şehirler ve Sokaklar*, Kitap Yayınevi, sayfa:15- 34, İstanbul.

Krier, R. (1984). *Urban Space*, Academy Editions, London.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2010). 30.07.2010 tarih ve 163015 sayılı yazısı, erişim adresi <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/7/7-15460c.pdf>. Alındığı tarih: 25.03.2015

Lerner, J. (2004). *Acupuntura Urbana*, Record Press, ES.

Light, D. (2004). *Street Names in Bucharest, 1990-1997; exploring the modern historical geographies of post-socialist change* Journal of Historical Geography 30 (2004) 154-172.

Lillebye, E. (2001). *The Architectural Significance of The Street as a Functional and Social Arena*

Lynch, K. (2010). *Kent İmgesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Nora, P. (2006). *Hafıza Mekanları*, Dost Yayın Evi, çev. Mehmet Emin Özcan, Ankara.

Norberg-Schulz, C. (1979). *Genius Loci: Towards a Phenomology of Architecture*, Rizzoli-International Publications, Inc, New York, A.B.D

Numaralama Yönetmeliği. (1963). *T. C. Resmi Gazete*, 11361, 21 Mart 1963.

Ocakçı, M. (2012). *Kentsel Planlama: Ansiklopedik Sözlük*, Derleyen : Melih Ersoy, Ninova Yayınları, s.226.

Ocakçı, M. (1993). *Şehir Kimliği ve Çevre İlişkileri, Kent ve Çevre Planlamaya Ekolojik Yaklaşım*, 17. Dünya Şehircilik Günü Sempozyumu, M.S.Ü.M.F.Ş.B.P.B. İstanbul, s:165-166

Ocakçı, M. ve Southworth M., (1995). *Elements of Urban Identity: The Case of the Beykoz District of Istanbul*, University of California, Working Papers, Berkley.

Orman ve Su İşleri III: Bölge Müdürlüğü, Balıkesir Şube Müdürlüğü. (2012).

Erişim adresi

http://balikesir.ormansu.gov.tr/Balikesir/AnaSayfa/ka/ka_tp_aa.aspx?sflang= alındığı tarih: 21.03.2015

Özkan, M. ve Yoloğlu, A. (2005). *Bir Bellek Projesi Olarak Sokak İsimlendirmesi: Ankara Örneği*, Planlama Dergisi Sayı 2005/4 sf:54-60

Özdirlik, B. (2000). *Kentsel Açık Alan Mekânlar ve Sistemler Üzerine Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı Kentsel Tasarım Bölümü, İstanbul.

Pulur, H. (2007). Milliyet Gazetesi arşivi 16.03.2007 erişim adresi <http://www.milliyet.com.tr/2007/03/16/yazar/pulur.html>

Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*, Pion Limited, London, s: 79–80

Robins,K. ve Morley,D. (1997). *Kimlik Mekanları*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul,

Sancar, M. (2008). *Geçmişle Hesaplaşma: Unutma Kültüründen Hatırlama Kültürüne*, İstanbul: İletişim Yayınları

Sennett, R. (1999). *Gözün Vicdanı*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Suher, H. (2006). *İmar Planı'ndan-Bölge Planlama, Sanayileşme, Kentleşme, Koruma Gereği, Kamu Yararına Geçiş*, İTÜ Mimarlık Fakültesi-Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Şehircilik Semineri, Taşkışla,

Suher, H., Ocakçı, M., Karabay H. (1996). *İstanbul Metropolitan Kent Planlama Sürecinde Kent Kimliği ve Kent İmgesi*. İstanbul 2020 Metropolün Geleceğine Yönelik Öneriler Sempozyumu İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Nisan 1996.

Şahin, G. (2010).*Türkiye’de Yapılmış Toponomi Çalışmaları*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 4, 134-156.

Tanyeli, U. (2008). *Kentsel Dönüşüm ve Kamusal Alan (Yeniden) Tanımlanıyor*, <http://v3.arkitera.com/h27031-kentsel-donusum-ve-kamusal-alan-yeniden-tanimlaniyor.html>

Tekeli, İ. (1991). *Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler*, Kent Planlaması Konuşmaları, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara,

Tuan, Y. F. (2005) *Mekân ve Yer: Humanist Perspektif*, 20. Yüzyılda Amerikan Coğrafyasının Gelişimi, Çizgi Kitabevi, Konya.

Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük erişim adresi http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts

Türksoy, C. (2006). *Kentin Belleği*, erişim adresi <http://v3.arkitera.com/h9754-kentin-bellegi.html> alındığı tarihi 25.04.2015

Ulu, A. ve Karakoç, İ. (2004). *Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi*, Planlama Dergisi, 2004/3 sayı, sy:59

Virilio, P. (1998). *Hız ve Politika: Dromoloji Üzerine Bir Deneme*, Metis Yayınları İstanbul

Wirth, L. (1938). *Urbanism As A Way Of Life*, American Journal Of Sociology, Cilt. XLIV, s:1–24.

White, W. H. (t.y.). *Streets as Places: How Transportation can Create a Sense of Community*, erişim adresi <http://www.pps.org/reference/streets-as-places-how-transportation-can-create-a-sense-of-community/>). Alındığı tarih: 23.01.2015

Yokeş, M.B. ve Demir, V. (2013). *Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Denizel Biyolojik Çeşitlilik Çalışması – Determination Work on Marine Biodiversity at Ayvalık Adaları Nature Park*. PIMS 3697: Türkiye’nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Teknik Rapor Serisi 20: 104 sf.

Yorulmaz, A. (2004). *Ayvalık’ı Gezerken*, Dünya Kitapları, İstanbul.

Zorlu, T., Aydınlan, E., Engin, E. (2010). *Kentsel Müdahale*, Mimarlık Dergisi 352. Sayı

Url-1:

<http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.564b12e5d667a3.78026322> erişim tarihi: 12.02.2015

Url-2: <<http://www.pps.org/>> erişim tarihi: 12.02.2015

Url-3:<<https://tr.wikipedia.org/wiki/Alg%C4%B1>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-4:<http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Miletos_stadsplan_400.jpg>erişim tarihi: 10.03.2015

Url-5:<http://www.GreatBuildings.com/cgi-bin/gbc-drawing.cgi/City_of_Timgad.html/City_of_Timgad_Plan.jpg> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-6: <<http://www.volker-goebel.viz/indexLaDefense.html>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-7:<http://www.nevsehirgezilecekyerler.com/nevsehirgezilecekyerler-PAGE/TR/104/PERI_BACALARI.aspx> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-8:<www.beyazhan.com/beyazhan-alacati-7.html> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-9:<<http://birgunbiryerde.blogspot.com.tr/2013/01/clgn-ispanya-gelenegi-domates-savas.html>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-10:<<http://birgunbiryerde.blogspot.com.tr/2013/01/clgn-ispanya-gelenegi-domates-savas.html>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-11:<<http://nypost.com/2013/11/26/wall-street-bigs-to-cash-in-as-financial-crisis-fades/>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-12: <<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kolezyum>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-13: <<http://www.gorselgallery.com/cgi-sys/suspendedpage.cgi>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-14:<<http://cografyahocasi.com/11-sinif/dunyanin-7-harikasi-new7wonders.html>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-15:<<http://blog.parisattitude.com/design-architecture/pavillon-arsenal.html>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-16:<<http://www.central-nyc.com/places/a-short-history-broadway/>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-17:<<http://www.alobilethatti.com/blog/alisveris-icin-dunyanin-en-ideal-yerleri/>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-18: <<https://tr.wikipedia.org/wiki/Toponimi>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-19:<<http://blog.milliyet.com.tr/ankara-bahcelievler--de-sokak-adi-degisikligi-komedisi/Blog/?BlogNo=32709>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-20:<<https://sites.google.com/site/toponymicresearchinitiative/toponymy-in-the-world>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-21:

<<http://geonames.ncc.org.ir/HomePage.aspx?TabID=4560&Site=geonames.ncc.org&Lang=en-US>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-22: <<http://jakubmarian.com/wp-content/uploads/2015/03/street-names-english.jpg>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-23: <<http://jakubmarian.com/data/street-names.pdf>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-24: <<http://www.washingtonpost.com/blogs/govbeat/wp/2015/03/06/these-are-the-most-popular-street-names-in-every-state/>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-25: <<http://www.nlc.org/build-skills-and-networks/resources/cities-101/city-factoids/most-common-us-street-names>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-26:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Japanese_addressing_system#/media/File:Area_Guide_Board-Japan1.png> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-27: <<http://onturk.org/2011/04/21/turk-yer-adlari-sempozyumu-bildirileri-1984/>> erişim tarihi: 10.03.2015

Url-28:
<<http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Istatistikler/UAVT/pdf/CSBM%20%C4%B0S%C4%B0MLER%C4%B0.pdf>> erişim tarihi: 14.04.2015

Url-29: <<http://www.illeridaresi.gov.tr/cografi-adlar-uzmanlar-kurulu-alisma-esas-ve-usullerine-iliskin-y-nerge>> erişim tarihi: 14.04.2015

Url-30: <<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ayval%C4%B1k>> erişim tarihi: 14.04.2015

Url-31: <http://xn--ayvalik-9a.gov.tr/index.php?islem=paket/sayfaP/sayfa_detay.php&sayfa_id=467> erişim tarihi: 14.04.2015

Url-32: <<http://www.ayvalikda.com/>> erişim tarihi: 14.04.2015

Url-33: <<http://tr.wikipedia.org/wiki/Alg%C4%B1>> erişim tarihi: 14.04.2015

Url-34: <<http://www.kelebekpansiyon.com/ayvalik>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-35: <<http://ercaninal.blogspot.com.tr/2013/02/ayvalik.html>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-36: <http://www.ayvalikgezilecekyerler.com/ayvalikgezilecekyerler-PAGE/TR/92/CENNET_TEPESI.aspx> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-37:
<[http://www.haberx.com/ayvalik_tuzlasina_en_yuksek_teklif_binbirgidadan\(17,n,10297230,225\).aspx](http://www.haberx.com/ayvalik_tuzlasina_en_yuksek_teklif_binbirgidadan(17,n,10297230,225).aspx)> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-38: <<http://seyirrehberi.com/gezilecek-yerler.aspx?gezi-yeri=sultan-sazligi&sayfa=faydalibilgiler>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-39: <<http://cesitliilanlar.com/Dok.aspx?DokID=67540&Dil=1>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-40: <<http://karafakiden.com/3.gun:-ayvalik.html>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-41:
<<http://www.fotokritik.com/arama/%C3%A7%C4%B1narl%C4%B1%20cami%201>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-42: <http://www.tatildeyim.com/gezirehberi_detay.php?yer=1&id=19> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-43:<<http://www.selcuklutarimserasistemleri.com/balikesir-camiler.asp>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-44:<<http://www.kazdaglari.com/yakin/ayva/ayva.html>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-45:<<http://www.cengizulku.com/?Syf=26&Syz=325412&/Cunda-Adas%C4%B1-Yaz-K%C4%B1%C5%9F-G%C3%BCzel>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-46:<http://www.cundada.com/Cunda_ayvalik/page-cunda+ayval%26%23305%3Bk+resimleri-10.html> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-47:<http://www.fatihtoprak.com/?attachment_id=3383> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-48:<<http://www.haberler.com/meydan-duzenlemesi-ayvalik-ta-trafigi-rahatlatti-3139918-haberi/bankaya-120-tl-odememek-icin-yapilacak-3-sey-5962292/>> erişim tarihi: 20.09.2015

Url-49:
<http://www.ayvalik.gov.tr/?islem=paket/sayfaP/sayfa_detay.php&sayfa_id=456>
erişim tarihi: 20.09.2015

Url-50:<<http://cokokuyancokgezen.com/turkiyenin-ilk-bogaz-koprusu/>>erişim tarihi: 20.09.2015

1003 Sayılı Binaların Numaralanması ve Sokaklara İsim Verilmesi Hakkında Kanun. (1927). *T. C. Resmi Gazete*, 587, 20 Nisan 1927.

1580 Sayılı Belediyeler Kanunu. (1930). *T. C. Resmi Gazete*, 1471, 14 Nisan 1930.

4330 sayılı 7 Ekim 1939 kararnamesi. (1939).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. (2004). *T. C. Resmi Gazete*, 25531, 23 Temmuz 2004.

5393 sayılı Belediye Kanunu. (2005). *T. C. Resmi Gazete*, 25874, 13 Temmuz 2005.

5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu. (2006). *T. C. Resmi Gazete*, 26153, 25 Nisan 2006.

EKLER

EK A: Ayvalık Cadde ve Sokak Adlarını Oluşturan Tablo

Çizelge A.1: Ayvalık İlçesinde analizi yapılan cadde ve sokak adlarını gösteren çizelge

	Doğal Çevre Özellikleri			Beşeri Çevre Özellikleri											Yapılaşmış Çevre Özellikleri		
	Yerel Doğal Veriler	Genel Doğal Veriler	Sayı	Önemli Günler Bağlamında	Önemli ve Tarihsel Kişiler Bağlamında	Cumhuriyetle İlgili	Kavramsal Değerler	Duygular	Yerleşim yerleri	Özel Kimlik Adlandırması Bağlamında	Yer Yön Bildiren	Meslekler	Numara	Sayı	Nirengi Noktaları	Sayı	
Cunda Adası	Karadut Cd. Karadut Cd. 1.-2.Sk., Poyraz Cd. Poyraz Cd. 1.-8.-16.-5.-3.-7.-1.-9.-10.-17.15.-13.-1 1.-22.-20.-18.-16.-31.-31/ 1.-33.-32.-58.-60.-50.-56. Sk., Asmalı Sk., Tarla Sk., Çayır Sk., Uzun Sk., Uzun Sk. Arası, Tepebaşı Sk., Orta Sk., Maden Cd., Bayır Sk. Yukarı Çayır Sk., 2. Çayır Sk.,	Bahar Sk., Güneş Sk., Ay Sk. 2. Geçidi, Ay sk 1. Geçidi, Karanfil Sk., Karanfil Dönüşü Sk., Kiraz Sk. Geçidi, Kiraz Sk., Ay Sk.	50	15 Eylül Cd.15 Eylül Cd. 6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-19.-20.-23.-Sk	Mithatpaşa Cd., Mithat Paşa Cd. Orta Arası, Mevlana Cd. 1. Sk., Mevlana Cd. 1/1 Sk., Mevlana Cd. 1/2 Sk., Mevlana Cd. Mevlana Cd. 2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-12.-13.-14.-15.-17.-19.-20.-21.-22.-23.-27.S k.-27. Sk. 1.-2.-3. Ar.-28.-28/ 1.-29.-30.-31.-32.-35.-34.-36.-36/1.-37.-37/ 1.-38.-39.-40.-42.-44.-46.-50,Hulusi Zarplı Cd. Hulusi Zarplı Cd. 3. 6.-9. Sk	Cumhuriyet Cd., Cumhuriyet Cd. 1. Ara, Cumhuriyet Cd. 2. Ara, Cumhuriyet Cd. 3. Ara, Cumhuriyet Cd. 4. Ara, Zafer Sk.,	Sevgi Cd., Halk Cd. Geçidi, Selamet Cd., Halk Cd., Nejat Sk., Şeref Cd., Şeref Cd. 5. Geçidi, Şeref Cd. 2. Geçidi, Letafet Sk. 1. Geçidi, Şeref Sk. 2. Geçidi, Hayat Cd., Hayat Cd. 1. Geçidi, Hayat Cd. Arası,	Hayret Sk., Hayret Sk. Geçidi, Hayret Sk. Arası, Şükran Sk., Şükran Sk. Arası, Garip Sk., Garip Sk. Arası, Letafet Sk.,	Ayvalık Cd. Ayvalık Cd. 2. Sk.	Hacılar Sk.,Gülbahar Sk.,				99	Belediye Sk., Çarşı Cd., Hükümet Cd.,Meydan Cd., Mektep Sk., Hükümet Cd Arka Sk., Çarşı Cd Geçidi, Belediye Sk. Geçidi, Bayır Sk. Kuyu Arası, Bakkal Sk., Merdivenli Sk., Asmalı Sk., Tekkuyu Sk., Tekkuyu Sk. GeçidiÜçkuyular Cd. Üçkuyular Cd. 1. Sk.,Çınarlı Çeşme Cd. Çınarlı Çeşme Cd. 1.-2.-3.-4.-6. S k. Kırmızı kuyu Cd. Kırmızı Kuyu Cd. 1.-2.-7. S k	27	
Ayvalık Merkez	Menekşe SK. Mine SK. Sardunya SK. Sardunya Ar. Zambak Sk. Şebboy SK. Gelin Çiçeği Sk. Yasemin Sk. Kadife Sk. 1. Begonya Sk. Begonya SK. Mimoza Sk. Mine SK. Ar. 2. Papatya Sk. Fulya Sk. 1. Papatya Sk.Kaktüs SK. Çamlıbayır Sk. Kenar Sk., Çayır Sk., Şafak Sk., Söğütlü Sk., Kır Sk., Bayır Sk. Selvi Sk.	Bahar Sk. Güneş Ar., Güneş Sk. Ay Sk. Ay SK. Gç	32	13 Nisan Cd. 13 Nisan Cd. Ar.-Çk., 13 Nisan Cd. 1.-1. Sk. Gç.-2.-3.-4. -5.- 6.- 6. Sk. 1. Gç.- 6. Sk. 2. Gç.- 7.-8.-8. Sk. Gç.9.-9. SK. 1. Çk.- 9. Sk. 2. Çk.-10.-1 1.-12.-12. Sk. Gç.-13.14.-15.-19.-20.-21.-22- Sk.	Faruk Saylam Cd., İnönü Cd., Barbaros Cd. Barbaros Cd.1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25. S k.- Barbaros Cd. 1.-2. Ar. Barbaros Cd. Çk. Talatpaşa Cd. 1. Ar. Atatürk Blv. Atatürk Blv. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-1 1.-12.-13.-14.-15.-16.-17. S sk., Orhangazi Cd., Çakabey Cd., Ertuğrulgazi Cd., Kaymakam İbrahim Ethembey Cd. Kaymakam İbrahim Ethembey Cd. 7. Sk.-7. Sk. Gç.- Mühip Özyiğit Cd., Mühip Özyiğit Cd. 1.-2.-3.-4.-5.S k., Mühip Özyiğit Cd. Çk. Mühip Özyiğit Cd. Gç. Ahmet Taner Kışlalı Cd., Dalkıran Mehmet Ağa Cd. 2. Sk., Talatpaşa Cd., Dalkıran Mehmet Ağa Cd., Dalkıran Mehmet Ağa Cd.19. Sk., Mareşal Fevzi Çakmak Cd., Mareşal Fevzi Çakmak Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-8.Sk. 1. Ar.-9.-9. Sk. 1. Ar.-10.-11.-11. Sk. Ar.-12. Sk.,	İlk Kurşun Cd., Safa Cd., Cumhuriyet Cd. Cumhuriyet Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18.-19.-20.-21Sk., Dumlupınar Cd. Dumlupınar Cd.1.-2.-3.- 4. Sk.Zafer Sk. Fatih Cd.	Sevgi Sk., Hayat Sk., Gayret Sk. Fecir Sk. Mesadet Sk.			Gülbahar SK.	4. Yol Arası	Fotoğrafcılar Ar. Demirciler Sk. Nalbantlar Sk.	1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18.-19.-20.-21.-22.-23.-24. Sk.	216	Muradiye Çarşısı Cd. Cami Sk., Cami Cd., Cami Cd. 1.-1. Sk. Ar.-2.-2. SK. Ar.-3.-3. Sk. Ar.-4.-4. Sk. Çk.,Meydan Cd., Meydan Cd. 1.-2.-2. S k. Ar.-3.-4. Sk.-4. Sk. Ar. Değirmenler Cd., Değirmenler Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8. S k., Bedesten Sk., Oteller Ar., Gazinolar Cd., Gümrük Cd., Gümrük Cd. 2. Sk., Matbaa Sk., Karantina Sk. Sahilboyu Sk. Hastane Çıkışı Yolu, Merkez Hastane Cd. Merkez Hastane Cd. 1.- 2.- 3. -4.-4. Sk. 1. 2.-3. Ar.-5.-6.-7.-8.-9.-9. S k. Gç.-10. Sk., Çifte Mektep Sk. Çifte Mektep SK. Gç. Futbol Meydanı Sk. Futbol Meydanı Sk. Ar. Parmak çeşme sk. Parmak çeşme gç. Fabrika Ar. Mektebi Ar. Merdivenli Sk., Damar Kuyu Sk., Merdivenli Sk., Damar Kuyu Sk., Değirmenler Sk., Alibey Cami Cd., Eski Hamam Sk. Yeni Hamam Sk. Yeni Hamam Sk. 1. Ar.-2. Ar.-3. Ar. 13 Nisan Cd. 7. Kuyular Sk. 13. Nisan Cd. Çifte Çeşme Çk. 13. Nisan Cd. Çifte Çeşme Sk. 2. Değirmenler Cd., 2. Değirmenler Cd. 2.-3.-4.-5.-6.-7. Sk., Çeşme Sk. Çifte Kuyular Sk., Meydan Cd. Alt. Sk.	85	
Yeni Gelişim Bölgesi	Çalıkuşu Sk., Pelikan Sk., Kuğu Sk., Atmaca Sk., Flamingo Sk., Penguen Sk., Kınalı Sk., Bülbül Sk., Kanarya Sk., Kırangıç Sk., Güvercin Sk., Bildircin Sk., Leylek Sk., Serçe Kuşu Sk., Şahin Sk., Çulluk Sk., Keklik Sk., Kartal Sk., Doğan Sk., Papağan Sk., Üveyik Sk., Martı Sk., Kumru Sk.,Armutçuk Cd., Armutçuk Cd. 1.-2.-3. SK.		25	29 Mayıs Cd.29 Mayıs Cd. 1.-2. Sk.,	Ali Sansür Cd., Şehit Fahri Cd., İzzet Aygüner Cd., İzzet Aygüner Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-7.-9-/ 11.-11.-13. Sk., Ali Sansür Cd. 1. 2.-3.-4.-5.-6.S k, Zübeyde Hanım Cd. Zübeyde Hanım Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8 S k., Muammer Aksoy Cd. Muammer Aksoy Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.7.-8-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18.-19.-20.-21.Sk., Şht. Üsteğmen Konuralp Cd. Şht. Üsteğmen Konuralp Cd. 3.-6. Sk., Şht. Ömür Kaban Cd., Abdi İpekçi Cd.	Vatan Cd. Vatan Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.-13. Kuvai Milliye Cd. Kuvai Milliye Cd. 1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-11.-12.Sk., Onursal Cd., Onursal Cd. 1.-2.-3.-4. S k., Kurşun Sk., İstiklal Cd.		Bayıldım Ykş.						118	1. Cd., 2. Cd., 3. Cd., 4. Cd., 5. Cd., 6. Cd., 7. Cd.,1.-2.-3.-4.-5.-6.-7.-8.-9.-10.-1 1.-12.-13.-14.-15.-16.-17.-18. Sk.	Şehitler Cami Cd.,Şehitler Cami 1.-2.-3.-4. Sk., Cami Önü Sk., Cami Arkası Sk., Cami Arkası 1. Sk. 1. Ar., Cami Cd. 1. Sk., Santral Cd., Santral Cd.- 1. Sk., Vakıflar Yolu	12
Genel Toplam	92	15	107	47	192	71	19	9	39	3	1	3	49	433	124	124	

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Selime ARAZ
Doğum Yeri ve Tarihi : Afyonkarahisar 06.05.1988
E-Posta : selimebugra@gmail.com

İŞ BİLGİLERİ-ÇALIŞTIĞI KURUMLAR

2011- Balıkesir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü/İmar ve Planlamadan Sorumlu Şube Müdürlüğü

EĞİTİM BİLGİLERİ

2011-2015(Yüksek Lisans) İstanbul Teknik Üniversitesi - Fen Bilimleri Enstitüsü - Şehir Planlama
2006-2011 (Lisans) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi-Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
2002-2006 Balıkesir Sırrı Yırcalı Anadolu Lisesi